

B

384.

384

ARTICOLA

Handwritten text in Hebrew script, likely a title or chapter heading, written in dark ink on aged parchment.

Handwritten text in Hebrew script, possibly a date or a specific reference, written in dark ink.

Handwritten text in Hebrew script, continuing the list or index, written in dark ink.

Handwritten text in Hebrew script, continuing the list or index, written in dark ink.

Handwritten text in Hebrew script, continuing the list or index, written in dark ink.

Handwritten text in Hebrew script, continuing the list or index, written in dark ink.

Handwritten text in Hebrew script, continuing the list or index, written in dark ink.

Handwritten text in Hebrew script, continuing the list or index, written in dark ink.

Handwritten text in Hebrew script, continuing the list or index, written in dark ink.

Handwritten text in Hebrew script, continuing the list or index, written in dark ink.

Handwritten text in Hebrew script, continuing the list or index, written in dark ink.

Handwritten text in Hebrew script, continuing the list or index, written in dark ink.

Handwritten text in Hebrew script, continuing the list or index, written in dark ink.

Handwritten text in Hebrew script, continuing the list or index, written in dark ink.

Handwritten text in Hebrew script, continuing the list or index, written in dark ink.

Handwritten text in Hebrew script, continuing the list or index, written in dark ink.

Handwritten text in Hebrew script, continuing the list or index, written in dark ink.

Handwritten text in Hebrew script, continuing the list or index, written in dark ink.

KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA

B. 384.

1128769

ל' ר"מ

לקוטי הפרדס אשר

חבר הנשר הגדול רבינו שלמה זצ"ל י נרפס

פהוניזייה ע"י דניאל בומבירגו

טאנווירשה שנת

רעטלפן

כך כתב

בלקח טוב אשה
 כי תזריע בתחלת
 הפרסה אומר כך
 כתי' מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה' בא וראה כמה
 יפה אשה טובה סהרי הכתו קורא אותה מציאה טובה
 ובאט' ממש הכתוב מרבר שכבר נקרא' טובה והמשילה
 הכתוב באשה מלמד שבחה על אשה טובה וכן הוא
 אומר אשת חיל מי ימצא וכן דוד אמר על זאת יתפלל
 כל חסיד ור'ל אמרו הרובה ללמוד תורה בטהרה יסא
 אשה בטהרה וילמוד תורה וכן אמרו בן' ולא נשא אשה
 כל ימיו בחרהור עביר' וברוך אדם ליסא אש' הגונה לפי
 מהבנים זכר' הזלכות אחר האשה והנקיבות אחר האיש
 וכן הוא אומר אשה כי תזריע וילדה זכר וטמאה שבעת
 ימים ואומ' הגנה ילדה מלכה גם בנים לכחור וכת' ובתול
 ילד את רבקה וכתוב ובת כלב עכסה ואת דינה בתו
 גלמרו מהנקבות כתלו באנשים והזכרים בכנים לכך
 באמר אשה כי תזריע וכל כך למה לפי שהאשה מזרעת
 תחילה וילדת זכר. האיש מזריע תחילה וילדת נקיבה
 ואם הזריעו סנייהם יחד וילדת תאומים זכר ונקבה או
 סני זכרים או סתי נקיבות בזמן שהזרע מתחלק לטנים
 ד'א אשה כי תזריע מה כת' למעלה מן הענין והתקדשת'
 והייתם קדושים לאחר שהזיר ישראל להיות קדושים
 והברילים מן הטמאות הכפון משקובי' חיה ועוף בין ה'
 החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל נתן מצות ט'
 טהרת הגוף. ולפי שיש בזכר מצות מילה הקרים
 הזכר לנקיבה לכך באמר אשה כי תזריע ילדה זכר
 וטמאה שבעת ימים כיומי כדת דותה טמאה. ברכת
 בתולים לברך החתן בליל זיווגו ועם הכלה ואומר כך
 ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר כב' אגוז בגן עדן
 ואל ימשול זר במעיון חתום על כן איילת אהבים ויעלת
 חף דדיה ירווך בכל עת באהבתה תטנה תמיד וזרע
 קדושים תן לה בשמחה ובטהרה חוק לא הוסרה ברוך
 את' ה' אלקינו מלך העולם הבוחר באברה' אבינו ובזרעו
 אחריו. ויש אומ' שברוך לברך מהחיינו.
 בשמן אל חי וקיים תתברך

אלו

הן פוסקי נדה שחיברנו וסליקטנו על
 פי התורה ועל דברי רבותינו בעלי ה'
 התלמוד כדי שיוכלו ללמוד וללמד כל
 איש בעל כפס ולשמור ולעשות מי שאית' לו הסגת יד ל'
 לעסוק ולירע בהלכות גדולות ובאלה ירע ויבין שלא

יטעה ואלא יחטא ויטען עליו ולא יחפר ועל כן כתבנו
 בזה בלשון קצרה. מצינו בתורה מצוות כמות
 ישראל לשמור עצמן בדרקות חוקותיו ומצותיו כמו
 שמצינו בפרשת קדושים תהיו ואיש כי יסבב את אשה
 דוה וגילה את ערותה את מקורה הערה והיא גילתה
 את מקור דמיה וכרתה סנייהם מקרב עמם נראה שסני
 כריתות יש אחד לאיש ואחד לאשה וסמך ליה ושמתם
 את כל חוקותי ואת משפטיו ועשיתם אותם ולא תקיאו ה'
 הארץ אתכם וגו' מה האדם מקיאו דבר המאוס שבמעיו
 אף הארץ מקיאה איש עושה זימה ועוד ציווי הוא שלא
 לעשות כגוים שנאמר ולא תלכו בחוקות הגוים ולא עוד
 אלא שפך בהם שנאמר כי את כל אלה עשו ואחך גם.
 וישר' שהן טהורין וקדוסינ' לאלהיהם הברילים מטומאת
 הגוים שנאמר וכי ה' אלוקיכם אשר הברלתי אתכם מן
 העמים להיות לי מהו לי לשמי מה סמי מקורם אף אתם
 קדושים שנאמר והייתם לי קדושים כי קדוש אני אלמא
 צריכות בנות ישראל ליטהר עצמן ובשעת כרותה אסור
 לאכול עמה ב' עדה אחת ולסבב אכלה וליסבב אכלה
 בספסל אחד ולהוסיט דבר מידו לידה או מידה לידו ולא
 לסתו' בכוס אחד סנייה ולא ליגע בה אפי' באצבע קטנה
 ולא בכוס שלה ולא בבגדיה ולא במסכה ולא באחד
 דבר מענייניה ולכל אשר לה כי כך הוא כמו שאם אדם
 חטא ומשימין אותו בכירוי בני קהל' כך אשה בשעת כ'
 כרותה מבעלה לבר מדיבור בעלמ' ולא יותר מדאי כרי
 שלא יבא לדי הרגל עבירה מהן כתב ואשה כי תהיה
 וכו' וסנייהם זוכה בבשרה שבעת ימיו תהיה בכרותה
 כל הנוגע בה וטמא עד הערב וכל אשר תסבב עליו
 בכריתה וטמא וכו' וכל אשר תסבב עליו וטמא וכל הנוגע
 במסכה יכבם בגדיו ורחץ במים וטמא עד הערב.
 ואם על המסכה הוא או על הכלי אשר הוא יוסבת עליו
 בנוגעו בן וטמא עד הערב ואם סבב יסבב אותה ותהי
 כריתה עליו וטמא שבעת ימים וכל המסכה אשר יסבב
 עליו וטמא ואשה כי יזוב זוב דמה ימים רבים מהו ימים
 רבים ימים סנים רבים שלשה כל ספן אש' יהיו ימים
 הרבה או שבעה או שמונה שהוא טוב להרחיק ממכה ע'
 עצמו יותר וכת' כל המסכה אש' תסבב עליו כל ימי זבה
 כמסכה כדתה יהיה לה וכל הנוגע בכל כלי אשר תסבב
 עליו וכבם בגדיו ורחץ בסרו' במים וטמא עד הערב או
 על הכלי אשר תסבב עליו וטמא יהיה כטומאת כרתה וכל
 הנוגע בס' וטמא. וכבם בגדיו ורחץ במים וטמא עד
 הערב ואם טהרה מזובה וספרה לה שבעת ימים זו

טבעה נקיים ואחר תטהר זו טבילה שהיא בזמנה ועוד
מצינו בפרשת אחרי מות ואל אשה בגרת טומאתה לא
תקרב לבלות ערותה . וממרתם אתם את חוקותי ואת
משפטיו ולא תעשו מכל התועבות האלה האזרח והגר
וכו' . כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו
הכבשות העושות מקרב עמם ללמדך שמצינו כמה א'
אזהרות ועונשים על התורה בטמירת האדם מן האשה
להרחיק ממנה כדון תורה וכמו שאמרו חכמי במסכת
כירה וכמו שמצינו שאמרה רבקה ליצחק קצתי בחיי
מפני בטות חת אס לוקח יעקב אשה מבנות חת כאלה
מבנות הארץ למה לי חיים מאי כאלה מבנות הארץ זהו
סתרונו כאש שאינן נשמרות מנידתן ונזקקות לבעליהן
למה לי חיים עמהן לפי שבלשון גבאי אמרה להן הא
למדת שהיו מכוונות לשמור עממן מטומאה מלבוא והיו
שומרות עממן האמהות מטומאה על שהיו דרקניות
וחסידות וכל אורחותיה ישרים . ואלו הן תחילת
שמירתן של נשים אם הבתולה ראתה דם בתחלת כירתה
טיפת דם קטנה כזרע חרדל טמאה בקראתה כל ארבעה
ימים ואחר תטהר עכמה במים פוטרין ותעמד טבעה
נקיים . ואם איכה רואה דם תטהר בסוף טבעה ימים
וטובלת לערב בזמנה לעת זאת הכוכבים ומשמשת
ומותר ואותה טבילה היא בזמנה דהכי אמרינן טבילה
בזמנה מצוה ולסוף אותן טבעה ככנסין יא יום מהם ב'
כירה לכירה ומה היא באותן הימים אם ראתה דם יום
אחד ופסקת לערב שומרת יום כנגד יום פי יום טהור
כנגד יום טמא ותמיד היא כריב לישב טבעה ימי ואחר
טובלת לערב של יום סיני ומשמשת וכן אם ראתה שני
ימים רכופים שומרת יום השלישי כנגדן ותשב טבעה
נקיים ובסוף טבעה ימים תטהר עכמה במים פוטרין
וטובלת לערב לכאת הכוכב וכך הית' עושה שומרת יום
כנגד יום או יום כנגד שני ימים עד סוף יא ימים ומכאן
ואילך אם היתה רואה מתחילת ימי כירתה וכוהבת כדון
סאר כירה משהיתה יוצא אותם יא יום . ואותן הימים
מקרא והלכה למשה מסיני הן בסוף מסכת כירה .
ואם היתה רואה שלשה ימים רכופים באותן יא יום בין
בתחלה בין באמצע ב' בסוף זהו היא זבה גמורה ותשב
עליהן טבעה נקיי ואם ראתה באמצע השבוע או בסוף
שומרת כל מה שלפנים ומתחלת למנות מכאן ואילך ט'
טבעה נקיים וכן כל ימיה תמיד כשהיא רואה אם לא
הספיקה להשלם ימי נקייתה אבל אם פסקה מתחילת
ימי כירתה לבוא וכוהבת בעכמה כאשה בכירתה כמו

שפורט למעלה וחומר בכירתה שאפילו בראייה אחת
טמאה היא כל טבעה מה שאין כן בזבה שאינה אלא
שומרת יום כנגד יום וחומר בזבה שכתרואה שלם ימים
רכופין יושבת שבע' נקיים רכופין מה שאין כן בכירתה
שאפילו רואה כל טבעה ופוק' אותו יום סביעי מטהרת
במים פוטרין וטובלת ככהר או בים לערב לעת זאת
הכוכבים ומשמשת . ועתה פירשתי יא יום טבין
כירה לכירה וימים הזיבה כדון התורה .
ומתוך שראו בכות ישראל שבאות לירי ספק זיבה שאם
היתה טועה במנחן הטבעה מכניסין לתוך ימי כירה וכן
מכמה עניינים היו טעות בכירה כדמפורט התם ומתוך
כך אמר רבי זירא בכות ישראל הן החמירו על עצמן
שאפילו רואו טיפת דם כחרדל יושבת עליה שבע' נקיים
ומן התורה אינם כריכות טבעה נקיים שאפילו רואו כל
טבעה ופסקות וטובלות ומותרו לבעליהן והן החמירו
על עצמן עד ראייה אחת קטנה כחרדל עשו אחתן ספק
זיבות לישב טבעה נקיי כדון זבה שלא תבא לירי ספק
הן החמירו שאפי' בתחילת כירה בראייה אחת יושבות
טבעה נקיים מה שאין כן בכירה כמו שפורט במסכת
כירה בין להקל בין להחמיר . ועתה פירשתי לך
למה יושבת טבעה נקיים וזה דרכה של אשה שכתרואה
מטו ימים אחרים או מחדש לחדש או מחדש לחדשים
וזוהו וקת שאמרו חכמים שרביה לראות מזמן לזמן
הגיע זמן שקבעה בו וקת לשלשה פעמים כבדלת מ'
מבעלה עונה אחת קמוך לנשמה ובורקת עכמה תדיר
רקיעין הלכה כרבי יהודה שאקור כל עונות וקתה
והעונה או יום או לילה ואותו יום או לילה שקבעה לה
וקת בין באמצעיתה בין בסופה פורשת מבעלה וב'
ובורקת עכמה תדיר ותטהר במי פוטרין ולובשת חלוק
לבן ומצעת מצעו לבנים ופרטן על ימיתה שאם תראה
דם שיהא ניכר בהם בטוב וכן היא כריכה לעמו ולכדוק
כל ימיה תדיר כשהיא מטהרת מרמי כירתה תטהר ב'
במים פוטרין וחלוק בגדים לבני כרי שיהא ניכר בטוב
ואם עבר לה זמנה וברקה וראתה דם נידות אסורה ל'
לבעלה עד שתטהר . ואם לא ראתה כלום טהורה היא
לבעלה ואיכה כריכה לשמור יותר מאותה עונה כלל .
כיצר אם היתה רביה לראות בתחילת היום משמרת
ופורשת מבעלה כל אותו היום ואי' משמרת סוף הלילה
הקמוך לתחילת היום ואם היתה רביה לראות בלילה
משמרת כל אותה לילה ואיכה כריכה לשמור סוף הלילה
הקמוך לתחילת היום רקסבר רבי יהודה כניסת היום
גורם

גורם . וכן כניסת הלילה . אמר רבא הלכה כל יהודה .
 הניע טענת וסתה וברקה ולא ראתה וסתרה עונה איכה
 טהורה לבעלה עד שתטהר עצמה . ויוסבת ז' נקיים . ו
 ואחר כך טובלת לערב לבאת הכוכב ומיכן ואילך אפי'
 מאחר שהיא בחזקת טהורה תמיד כריכ' מתברוק עצמ'
 בטעם שבעלה בא לשמש עמה . דתניא החמרים
 והפועלים והבאים מבית האבל ומבית המשחה כשיהן
 בחזקת טהר ובאיזן וטובכין עמהן בין עירות בין ישיבו'
 והן עוברין על דברי תורה . כיכר כגון טבא ארס ודוכה
 לשמש ואינו שואל אם טהורה ואם לאו ועושה מעשה .
 ועוד שמה היא עצמה מתקן תאוותה איכה זוכרת לומר
 טמאה אפי' על כן כריך לו להיו' זרין וזכור לשאלו לה אם
 טהורה היא ואם לאו . ואם הוא טמאה עמה ומתעברת
 באותה טעם בכייהם נקראים ממזרים מן התורה מפני
 שהיה בו ספק טהרה . אבל אם הניחה בחזקת טמאה
 לעולם בחזק' טמא' היא עד קיום ז' נקיי' כמו שכת' לעיל .
 ושתאמ' לבעלה טהור אפי' . ומטהרת וטובלת כדן תור'
 ודברי חסד' לטוף ז' נקיי' . וזו טבילה בזמנה היא ומותרת
 לבעלה . אמר רב כהנא כשהולך ארס בטום מקו' וחוזר
 כריך לשאלו לה תמיד אם טהור ואם לאו כרי' שלא יביאו
 עכמס לירי הרגל טומאה מפני שלא יוולרו . להם ממזרי' .
 אבל היא כריכה כדריקה תמיד . ועתה פירשתי לך כדן
 תור' . ר"ן ט"ה . אמר' יונחן אסור לארס לשמש מטתו
 ביום מפני הרגל עבירה בו ובאסתו שלא יבואו לירי
 זנות וכיאוף אפי' שאינו יודע שאתה כמותה ועונת' לא
 יגרע . אמרו המלקטים שאסור להרבות טיחה שאמ'
 הכתב בפרשת כי תבא לא תהיה קריסה בבמות ישראל
 ולא יהיה קרם בבני ישראל . ועוד אמרו חכמים כל
 המרב' טיחה עם האש' גורם רעה לעצמו ובוטל מדברי
 תורה וסופו יורם גיהינם . ואילו הן רעות גורם לו
 מרוב עסק התשמיש שיביא עצמו שיהא זכאי וכואף .
 ואסתו זוכה וכואפת . מפני שהוא מהרהר לבו וגם היא
 מהרהרת לבה אחר תאוותה . וזהו עבירה ועון שהם
 גורמים עצמו לחטא . שכן אמרו חכמים משביעו רעב
 מרעיבו טבע . ועוד אמרו המלקטים שכל המרב' טיחה
 גורם רעה לבוא עליהם כל אילוני תלמים הרעים ומקבד
 ימיהם מרוב עסק התשמיש שהם כאב הסורה . וכאב
 העצה . וקדחת א"טקא . וירקון הפני' הבא מחוס הכבוד
 וזיבות השתן הבא מחלישות הכליות . ואחר זה ימות
 שתאוס . וחולי הרגל' שהוא פוגר בא בקטרי' . וכירגא .
 ושיאטקא . וארטקא . ואינו יכול להיות ירא שמי' מפני

מהרהר לבו אחריו . ואינו עוסק בדברי תורה ובוטל
 ממנה ויבא עליו שם רע ועל כל . זה סופו יורם גיהינם .
 ועוד אמרו שאסור להרבות זה עם זה אפי' טיחת דברים
 בעלמא כרי' שלא יהרהר לבם לבוא לירי טומאה כל זמן
 שאיכה טהורה כדן תורה ודברי רבותיו וכמו כן אסור
 להם לייפות עצמו וליטב בספקל אחד לא לאכול ולא ל
 לעמוד אילו כגבר אלו לא להתייחד בטום דבר וכמו כן
 אסור לשמש ולכהוב יחד באותו דבר כל הימי' שהציבור
 מתענים כמו ט' באב וכל ימי תשובה . ובארבע זמנות
 וב' ימים של ראש השנה וביום הכיפורים כי כך אמרו ר'
 רבותיו ענה שאסור בבעילה וברחיפה ובתשמיש המיט'
 באילו ב' ימים כמו שכתב בפי' שאת אמור אל הכהנים
 ועייתם את כפפותיכם לפי שהנשמה מעורר ומהרהר
 אחריו על כן כזה שלא יהרהר ולא להתעבב זה עם זה .
 ועוד אמרו המלקטים בימים אחרים אם האשה
 איכה הרה שאינו אסור לשמש עמה אם היא טהורה מפני
 פרייה ורבייה לפי שזוה הק' לארס הראשון ולחיה אשתו
 טל' בפרשת בראשית . ויברך אותם אלהים ויאמר להם
 פרו ורבו ומלאו את הארץ וגו' . ויתר מדוי אסור לשמש
 ולרב' טיח' כי כל זמן שהוא מרב' טיחה עמה איכה מקבלת
 ההריון והדן אם הוא איש מעובד ומתולדת חמה יותר
 מדוי שאינו יכול לסבול ממנה יכול לשמש פעם אחת ב
 בטבת ואחר יום בסבוע לכל היותר מפני שלא יהרהר
 לבו בעביר' וכיאוף אשה אחרת . וכמו כן כרי' להרחיק
 מן החטא ומן העון :

דין החתן כשהוא כשגנה ראשונה :

דין

החתן כשהוא נושא אשה באותה שנה
 כריך לעמוד בעירו שנה שלמה לכל
 הפחות כרי' לשמוח עמה כדן תיר' כמו
 שנאמר בפרשת כי תבא כי יקח איש אשה חדשה לא יבא
 בבבא ולא יעבור עליו לכל דבר נקי יהיה לבינתו שנה
 אחת ושמה את אסתו אסר לקח . דא' אמרו חכמים
 הרובה לעשות כל בני זכרים יבעול וטמאה ויהא ראש
 מטתו ושניו בעת שיבעול לכד מזרח . ועוד אמרו
 חכמים כל אשה שרמיה מרובין בכיה מרובין . ואמרו
 כמו כן על אלו הרביר' כל העושה אותן קרוב למיתה מן
 החיים . ישן עומד . הקיז דם עומד . או שטימש באותה
 לילה כשהקיז לא יכיל מן המיתה . וטימש מטתו ערום
 בלא מכסה או מעומד . וטימש מטתו על גבי הקרקע .

ועוד המעשה מוטו לאור הנר והיו לו בניו ככסף רב .
ועוד אמרו חכמים שאסור לאדם ליגע באשתו כל ימי כ
בירותה אפי' באחד מאיבריה ולא באצבע קטל ואסורות
כמו כן להתקטט ולהתכאול וליפנות עצמן לפניהן ואסור
להושיט לה שום דבר ולכל הפחות כל דבר של מאלל מ
מפתה מנהג טוב להזהר שלא יפוט מידו לידה ומידה
לדיו . וכך הנדה והיולדת והמפלת בן וילד של קיימא
בין כפל רין שהן אסורות וטמאות כל אותן הימים שהן
רואות עד שאינו טהרות כרין תורה וכדברי חכמי . ואי
אויסטר לפתיח הקבר בלא רס וחשוב כאילו ילד' בזוב .
וצריכה לספור עד מלאת מ' יום לזכר כמו סג' בפרשת
אשה כי תזריע וילדה זכר וטמאה שבעת ימי' כימי כרת
דוותה תטמא . ושלשים יום ושלשת ימים תשב ברמי
טהרה וגו' עד מלאת ימי טהרה . הז' ימים ראשונים אינו
למכות עם ספירת מ' יום . אלא הז' אחרים שהיא מטהרת
עצמה מכל טומאתה וכשתמנה אות' הרי הז' מ' יום וליילה
אחת לזכר . ואם נקבה תלד וטמאה שבועיים ככרתה
וששים יום וששת ימים תשב אל רמי טהרה . הדי' הז' פ'
ימים וליילה אחת כשהיא יולדת נקיבה או וולד של קיימא
או כפל שהן צריכות ומצוות לסמור עצמן :
מ' ימים לזכר ופ' ימים לנקב' כמו שאמרנו לעיל . וצריכה
לפרוש אפי' אם אינה רואה אות' הליילה של מ' שלזכר ופ'
מלנקבה שהיא אסורה לשמש עד שאינה טהור' כרין תור'
וכדברי חכמים בענין זה שהיא צריכה לסמור כל ימים
לזכר לבר מיום הלידה וז' ימים ראשונים שהיא כקראת
טמאה זכה רווח . של אשה כי תזריע וילדה זכר וטמאה
שבעת ימי' . חוץ מאותו יום שהיא יולדת שאינו בספירת
ז' ימים של כימי כרת דוותה תטמא . ובתוך אותן ז' ימים
יעשה לה מרחץ במים פוטרין . ואם היא יכולה לעשות
ב' או ג' מרחצאות הרשות בידה וכמו שהיא רגילה וטוב
לה על כל דבר הרגל . ואחר אילו ז' ימים אם אינה רואה
רס תמיד תברוק עצמה בתוך שלשים ושלשת ימי' שהיא
צריכה ליטב ולסמור כמו של' תשב ברמי טהרה . ויש
מהן שאינן מחשבין למכות הז' ימים ראשונים הבאים
אחר יום הלידה אלא אחר ז' ימים אחרים שהיא מטהרת
עצמה מכל טומאתה וסופרת מ' . וקורס אילו ועד
שאינה טהורה כרין תורה אסור לשמש וכשהיא קרובה
לז' ימים אחרוני' מחשבון ספירתה של מ' יעשה לה מרחץ
אם אינה רואה ויעמוד ז' נקיים ואחר כך תטהר עצמה
במים פוטרין ותטבול לערב לכאת הכוכבים וזאת ה
הטבילה כמירה ומצוה והיא בזמנה ומותרת לבעלה .

ועתה פירשתי לך כרין תורה וכדברי חכמי . ואם נקבה
תלד וטמאה שבועיים ככרתה וששים יום . וששת ימים
תשב על רמי טהרה . מלמד שאסור להזדווג עם בעלה
ולשמש קורס פ' לבר חשבון ז' ימים ראשונים שבאים
אחר יום של לידה הרי הם ארבעה עשר ימים ראשונים
שבאים אחר יום של לידה הרי הם ז' ימים ראשונים שהיא
זוכה . דוה וטמא' כקראת והיא צריכה לסמור וליטב עצמ'
תמיד פסים וששת ימים . ובתוך שו' ימים אם אינה רואה
תמיד תברוק עצמה יום וליילה עד שהיא טהורה . של'
תשב על רמי טהרה . ובמלאת ימי טהר' . כשהיא קרוב'
לז' ימים ימים אחרוני' שלספירתה של לבר ז' שכתבנו
אחרי כך יעשה לה מרחץ ותטהר עצמה במים פוטרין
ויעמוד ז' ימים ואילו כקראים ז' נקיים . ואם אינה רואה
בתוך אילו ז' נקיים יעשה לה מרחץ ותטבול לעת ערב
לכאת הכוכבי' . וזו הטבילה בזמנה ומצוה היא לעשותה
ומותרת לבעלה . וספירת ז' נקיים אחרונים שכתבנו
לזכר הם בחשבון מ' לזכר ושהמ' יום לא פחות ולא
יתר . וזאת תורה היולדה לזכר . וכמו כן ספירת ז'
נקיים שכתבנו למעלה לנקיבה הם בחשבון שו' שהם
ששים יום וששת ימים הרי הם לא יתר ולא פחות . וזאת
תורת היולדת לנקבה . ועתה פירשתי לך כרין תורה .
כלים שהנירה והיולדת והמפלת והמעוברת ומייקת
שאינו טהרות או טהור' והן כובעות בהן בזמן הזה
טהורין הם אבל בעליהן רק שלא יפתה ופלא האכל בהן
האשה שהרי בני אדם בזמן הזה מטמאין בקבירות .
ובאכל המת . ובשרץ . ולא יטהרו לעולם עד שזרוק
עלינו מלכינו מים טהורים לטהרנו . כך הכלים שהנירה
כובעת בהן מותרין ליגע ולהשתמש בהם ולא לאכול
בהן אבל אנו מחמירין על עצמינו ואין אנו אוכלין עמה
בקערה אחת שלה ולא מסוירי מאכלה . ואין אנו יושבין
במקום שהיא יושבת בספסל אחד עמה על מושבה ואי'
אנו כובעין בה ולא בבגדיה . ולא בסוס דבר שלה שהיא
כובעת . ואין אנו מקבלין ממנה שום דבר מידה . וכל
מה שנוכל להרחיק מן מיטתה וממנה . ונותנין לה כלי
מים . וקערה וכוס . ומטפחת . וסדין . וקר וכתן . וכל
מה שהיא צריכה תמיד להשתמש בימי טומאתה ובעת
טהרתה מכבסת בגדיה הטמאים במים ומעביר מהן
הכתם וכל אשר אתה ידיו יפה ויטהר עצמה במרחץ
ובמים פוטרין . ויוטבת ז' ימים הנקראים ז' נקיים .
ובסיום אילו ז' נקיים מטהרת עצמה במרחץ חס פעם
אחת וטובלת לערב לכאת הכוכבים . ואם היא עוברת
מחשבון

מחשבון

מחשבון ז' כקיים אפילו יום אחד או יותר בטוב היא י
יכולה לטבול עצמ' מבעוד יום הודם זאת הכוכב' והוא
כדין תורה ומנהג זה יפה וטוב לישראל לנהוג מפני שלא
יבואו לרדי טומאה והרג' עביר' ועון. אבל איסור טומאה
ליכא. ויש נשים שממנעות מליכנס לבית הכנסת בעת
גידות מלראו ספר תור' ומליגע בספר חומרא בעלמא
הוא ומקום טהרה להן ויפה הן עוסות ואסריהן חלקם
בעולם הזה ולעולם הבא. דא רין מעוברת ומינקת
פראורס ים מהן פרושות עד ט' חדשים הרי הן כפאר
כל הנשים בין לז' יום בין לטבילה. דא רין כדה מפסקה
סופרת ז' כקיים כמו שמפורש לעיל לא מיום ספוסקת מ
מלראות. אבל יום האחד חוץ מאותו יום ספוסקת סזהו
מנהג כותי' ספופרין אותו יום ספוסקת ולפיכך נקראות
טמאות כדתנן בנות כותים גידות מעריסות. ומפרש
בבב' לפי שיום ספוסקת בו סופרתו למניין ז' לפי' בנות
ישראל נהגות ז' כקיים חוץ מאותו יום ספוסקת בו שאם
בזאה טיפת דם כחדל מונה ז' והוא. ואם ב' או ג' ימים
מונה ז' ימים והם. וכבר היו אנשים שחלקו על רבינו
שלמה בר' יצחק כע' בכך שהיו אומר' מיום ספוסקת בו
סופרתו למניין ז' כקיים. זה הסיב להם רבינו שלמה אם
בן כאשר אמרתם לי בניכם ממזרים מעל כן בכל כותים
גידות מעריסות לפי שיום הסוסקת בו סופרתו והסיב
להם מן התשובה שלאחריו שהסיב רב אחא חנן כמי' ב
נכבריה. והסיב להם רבינו והלא תשובת רב אחא
בצדן שהסיב רבא האם כן בניהם ממזרים מן התורה
ואחל לא יבא ממזר בקהל יי' גם רוד עסירי לא יבא וכו'.
אמרו חכמי' בכמה עניינים נקרא האדם ממזר. ואילו הן
ז' ממזרים ואיך ממזרי' אם לא באו עליה כל אילו המומי'
ולא כולד ממנה בניס אינו ממזרים מן התורה. ואילו הן
בני כדה. בני מדוי בני אמה. בני סכואה. בני טיטיה.
בני גרושה. בני משתת. בני אנוסה. בני חכופה. ובני
טהרת ספק. ואם לא באו עליה על אותו האמורי אינם
ממזרים. תנו רבנן אם אדם מקדש עצמו מעט מקדשין
אותו הרבה. ואמרו חכמי' כל המקדש את עצמו בסעת
תשמיש הויין לו בניס זכר'. שבאמר והתקדשתם והיית'
קדושים. וכת' אשה כי תזרע וילדה זכר. ועוד אמרו
כל הזהיר בטבילה הויין לו בניס שמורין הוראות ביסר'
סכך מצינו באלישע שהזהיר עצמו בטבילה והיה לו בן
שהורה הוראה בישראל ומי הוא רבי ישמעאל בן אלישע
כהן גדול. אמרו עליו על אלישע שהיה כדיוק
גמור ולא היו מתקיימים לו בניס בסעה שהיו יולדין מחד

היו מתים. אמרה לו אסתו ארזי בעלי מפני מה הללו
כדקיים גמורים יש להם בניס הגונים כמותם. ואנו
איך לנו אפי' בן אחד. הסיב לה אלישע ואח' בתי מפני
סחך נהגים בעצמם טבילה בסעה פעולין למטה.
ומטבילים ומקדישים הם ונסיהם. אמרה לו אסתו ארזי
כעמה כן גם אמו נהגים בעצמנו כך מיד קיבלו על
עצמם לטהר ולקדש. פעם אחת עלתה לבית הטבילה
אל המקוה וטבלה ועלתה מבית המקוה וראתה לפנייה
חזיר. חזרה עוד פעם אחרת לבית הטבילה
וטבלה. וכשעלתה מפס ראתה לפנייה גמל. חזרה
עוד פעם אחרת וטבלה ועלתה. וכך מצאה פגעים
רעים הרבה פעמים ועשתה בכל פעם ופעם שמצאה
פגעים טבלה עוד מ' פעמ'. לקוף מ' פעמ' אל ה'
לבריאל רד ועמוד לפני כדקת זו ותתעבר זו הלילה ש
סעתידה לכאת ממנו בן זכר כדיוק גמור ור' ישמעאל סמו
והוא עתיד להיות כהן גדול לפני. באותה סעה ירד
גבריאל המלאך וכתעטף וקיטט את עצמו בחתך ועמד
על פתח המקוה ומיכן אתה למד שכריך אדם לקטט את
עצמו בבבד' באים ולטבול גם הוא ולטהר עצמו במים
פוסרין בסעה סחך פעולין למטה וכשאסתו עולה מבית
הטבילה ילך כגרה לפנייה באותה סעה. וכשעמד
גבריאל על פתח המקוה כדמה לה כדמות אלישע ב'
בעלה והיא ראתה אותו והלכה לביתה וכתעבר' באות'
הלילה מר' ישמעאל כהן גדול. וכשנולד רבי ישמעאל
היה דמותו כדמות גבריאל המלאך וכעשה גבריאל ס'
סדרת לרבי ישמעאל וכל זמן שהיה רובה לעלות לרקיע
היה מזכיר את השם והיה עולה וגבריאל היה מקבר
לו כל מה שהוא רובה ולא עוד אלא שהראה לו כל גכז
יסועות וכדמות כל מה שעתידין להיות על ישראל.
וכן אתה למד מדב' גידל ומר' יוחנן דהווי יתבי על סערי
טבילה כול'. ועל כל זאת כריכה האשה טיהא מזרהרת
בעצמה אימתי בזמן שהיא טובלת אם חזרה וסעה
בכלב ואם יש בה יראה שמים לא תניח בעלה לסמט
עמה באותה הלילה שלא יעמדו בסיה מכוערין וסניהם
כדמות כלב עד שתחזור ותטבול פעם סכיייה.
ואם חזרה וסעה בחמור איך לה רשות לבוא לסמט עס
בעלה שלא יעמדו בניה טפסים עד שתחזור ותטבול
פעם סלימית. ואם סבעה בעס הארץ אסור לסמט
עס בעלה באותו לילה עד שתחזור ותטבול. ואם חזרה
וסעה בסוס תעלה ותסמט. אילו הם טבניהם דמיין
לכלב אותם שהולכין בסוק ואוכלים והרוק שלהן יעמד

על זקנם ולטננם נפסק מלרבך. ואם ראית איש במידת
זרע כי בפעל טובלה אמו כשחזר מטעם נפגע בכלב
ואותם שבניה רומי לחמור לבם טיפוט ואינם לומדי תור.
מחוסרין בהליכתן. אם ראית איש במיד זרע כי בפעל
סחור אמו מן הטבילה היא פגע בחמור. ואילו טבילה
המדברין ואינם כאים בריבורן לומדין וסוכחין מה שהן
לומדין. ומשהן בהליכתן בדרך וכל הבריות משחקין.
אם ראית במידה זרע כי בפעל סחור אמו מן הטבילה
פגעה בעם הארץ. ואם פגעה בסוס בניה כאין
בהליכתן. כאים בריבורן שומעין ומעיינים לומדי תור
ומטעה. ולא עוד אלא שאימיתם על הבריות. ואם ראית
איש תם ברכיו מהלך ומפעיל קומתו מדבר ודבריו כ
כשמעים מהרה. דע כי בפעל סחור אמו מן הטבילה
היא פגעה בסוס. אם ראית כער שהוא מחלף לטוב
מהפך את ריו לריו דע שבפעל שמימם אביו עם אמו
ונסקה והיה יוכא הרוק מתוך פיהו של בעלה. אילו שהן
חזרות את בעליהן ואינם נזהרת בנידתה סופה ל
ללקות בצרעת. וגם האיש עמה. האשה שאמר לבעלה
טמאה אני בפעל טבילה עמו בליטה כריסה לברוק ע
עצמה. ובמה יקח צור של פוך יש אומר שהוא טוביאה
ודייקנו לתוך פיה ומוציאו ומקפלו ער הבקר אם ראהו
מוציא כיצובין של אש היא נידה ואם לאו אינה נידה.
וכל מי שאינו מזדהר בעצמו ממנה סופה וסופו ללקות
בצרעת. והמשמש באשתו וגם הוא ולבו מהרהר באש
אחרת או היא באיש אחר ועיברה אשתו באותה הלילה
סוף שהולד לוקה בב' מומי ואילו הן. אילם. עיור. וחרט.
וזה אחד מן העוונות שאמר הכת' פוקד עון אבות על בנים
וגו'. ואע"פ שלא אמר על הכת' גם הם בכלל העוונות אם
הן חוטאות לפי שאינם מולידות בלא איש. דא. עפורה
תקנות תיקן עזרא הסופר. התקין שיהיו קוראים בתור
בטיבי ובחמישי. התקין שיהא אשה משכמת ואופ' הפת
בערבי שבתות כרי שתהא מכויה ליתן צדקה לעניים.
התקין שיהא אוכלים מן השומים בערבי שבתות כרי ש
סזוקקין עם נשותיהן בלילי שבת דאמר מר אשר פרו
יתן בעיתו ועלהו לא יבול וכל אשר יעשה יבליח. אילו
הן תלמידי חכמים שאי משמטין מטותיהן לא פעם אחת
בשבת. והתקין שיהו הנשים מדברות כשהן עומדים
בבית הכסא כרי שלא יבוא אדם ביניהן. התקין טבילה
לבעלי קריין. התקין שיהו הרוכלין הולכין ומחזרין
בעיירות כרי שיהו תכסיטין מזבין לבנות ישראל.
התקין שתהא אשה חוננת מכנסי בגד פשתן כסינר.

כל ימי שהיא רוחה כרי שלא יזוב דם טומאתה בקרצת
ולא יבואו לדידי בזיון. התקין שתהא יושבת ומשכרת את
הבית מפני כבוד העולם. דא. דין. יצירת הולד. ר'
אלעזר אומר האיש מזרע לבן והאשה מזרעת ארום ו
ומתערבת זה בזה. ומהם הולד נוצר כרצונו של הקב"ה
הולכת טיפה קרוחה ונופלת לתוכו. כיון שהולכת טיפה
קרוחה ונופלת לתוכו מיד קפא כחלב שכאמ' הלא כחלב
תתיכני וכב ביכה תקפיאני. עור ובשר תלביטני וגו'.
ומכין שאין הולד נוצר אלא מראשו טל ממעי אמי אתה
בזוי. אבא שאול אומר מטיבורו משלה שרטיין אילך ואילך
מארבעים יום ועד ששים יום נכר אם זכר ואם נקבה.
ואמ' כי ביום תשעים אסור לשמש מטתו. וכל המשמש
מיטתו ביום תשעים הרי זה כאילו שופך דמים ג' חדשי'
הראשונים הולד רר במדור התחתון. ג' חדשים
האמצעים הולד רר במדור האמצ' האחרוני' הולד רר
במדור העליון. ער שלמה ימי יבקם אדם רחמ' לפני הק'
שלא יסריח. משלמה ועד ארבעי יום יבקם רחמ' שיהא
בן זכר. ומארבעים יום ועד שלשה חדשים יבקם אדם
רחמ' שלא יהיה סרל. ומשלמה חדשי ועד ששה יבקם
אדם רחמים שלא יהא כפל. ומשמה ועד ט' חדשי יבקם
רחמ' שיבא לטלום. וכי אדם יכול להוציאו מטעם לטלום
לא אלא הק' ישתבח שמו ותתלה זכרו שלמלך מלכי. ה
המלכים עושה לודלתות וברוחים ומוציאו מטעם לטלום
רבי אלעזר אומר כשם שדלתות לבית כן יש דלת' לאמ'
שכאמר כי סגר דלתיו בטובי. רבי יהושע אומר כשם
שמתיתחות לבית כך מפתיתחות לאשה סכ' וישמע אליה
אלהים ויפתח את רחמה. ר' עקיבא אומר כשם שצדי'
לבית כך צדיים לאשה סל ויתכרע ותלך כי נהפכו עליה
צדיה. תיכורת שלא הגיע זמנה להנשא ונשארת בית
שמיא אומר משמשת במוך שמה תתעבר ותמות. ובית
הלל אומר משמשת כדרכה ומן השמים ירחמו אותה.
זכתה האם ולא זכה האב. איכמי זכה האב ולא זכתה
האם אף הולד מתקיים עד שיהיו סביהם פנים כאחד
בתפילה. וברחמים סכ' ויעתר לו יי' ותהר רבקה אשתו
מכאן אתה למד כי שלמה שותפין יש בו באדם. ואלו
הן הק' ואביו ואמו. לבן שהאיש מזרע ממנו נוצרים.
עצמות. וגידים. ומוח. וזיפרינים. ולבן שבעיניים.
ארום שהאשה מזרעת ממנה נוצרים. עור ובשר ודם.
ושחור שבעיניים. ורוח ונשמה. וקלסתר פנים. חכמ'.
ודעה ובינה וגבור'. כותנין מלפני המקום וכיון שכפטר
אדם לעולמו כאמ' הקב"ה כוטל חלקו וחלק אביו ואמו
ועמלם

ועמלם מביחו לפניהם אמר ר' אלעזר איך יציל האברים
של אדם אלא כפירות מה פירות הללו קליפה שלהן נוצר
תחילה ואחר כך נבמר הפרי בתוך הקליפה ואף גם כן
העור של אדם נוצר תחלה ואחר כך נוצר עמו וגידו
והוריות ומוח הראש והקרומים שבתוך הגולגולת וסיקוני
העצמות של רמת אברים של אדם שאלו נוצרין העצמו
תחלה היו מסקיעין את מעי וממית' את האש הא כפר
בא מלאך הממוכ על ההריון ונטל טיפה של זרע שניהם
כאחת ועמד לפני הקבה ואומר רש כטלתי טיפה זו של
זרע שניה כאח מה אתה או גזר עליה חכ' יהא או טיפס
יהא עמי יהא או עסיר יהא חוגר יהא או אילס יהא ואלו
כדיק או רשע יהא אינו אומה לו. אלא מי סגור לאותו
מלאך הממוכ על ההריון ואותו המלאך לילה שמוולמה
כקרא שמו לילה מפני שאין אומותו אלא בלילה מפני זה
אמר רבי יוחנן שאסור לאדם לשמש ביום שנאמר יאבר
יום אולר בו והלילה אמ' הורה גבר כיבר הולר דר במעי
אמו תקופל ומוכח כפיסק ראשו מוכח לו ב' יריכותיו וב'
דין על בריו ושתי אביליו על שתי עקיביו פיו וכל קביו
פתומים אך טיבורו שהוא שתוח משם יורד המאכל ממה
שאמו אוכלת ושותה ואינו מוצא רוח מן שם קב. שאם
יבא רוח מן הכקבים שמה יהרג את אמו אבל כר דלוק
מוכחת לו על ראשו וזופה ומביט מסוף העולם ועד סופו
שנאמר בהילו כירו עלי ראשי וגו' . ואל תתמה כי
כמו שהאר' יסן כאן ורואה חל' באקפמיא וכשמתעורר
משנתו איך לו מאומה בירו ממה שראה כך דין הולר .
וכיון שפא לאור העולם כפתח הפתוח וכסתם הפתוח
וכיון שהביע זמכו לכאת הקבה אומר לגבני הוי יודע
סאכי יכרתיק ואכי עתיד לעשות עמך דין וחשבון הוי
לפניו כדיק ותמים ואל תהי לפני רשע ואפילו אם אומרי
עליך כדיק אתה הוי בעיניך כרשע שאפילו סיחה קלה
סביק אשה לבעלה מגידין לו בסעת מיתתו שנאמר כי
הכה יוכר הרים ובורא רוח מגיד לאר' מה סיחובו בעבור
כל זה אינו יוצא משם אלא עד שמשביעו . שנאמר בו
כשבעתי כאם ה' יבא מפני כדקה ולא ישוב כי לי תכרע
כל ברך זה יום המיתה תשבע כל לשון זה יום הלידה .
ואם תאמר לאיש פלוני ממוז ולו איך ממוז כל הממוז שלי
הוא שנאמר לי הכסף ולי הזהב אמר ה' כבאות . ואם
תאמר איש פלוני עשיר ואכי עמי ואין לי עושר רע לך פ
פלוני שאין כל אדם זוכה לשתי שולחני אם זכית לממוז
עשה מהן כדקה עד שהן בידך . שהרי כספים יש לו
ובסמים הוא פורח שנאמר התעיק עיניך בו וגו' . ואם

תאמר איש פלוני גבור ואכי אינו גבור אינו נקרא גבור
אלא בתורה שנאמר ברכוה' מלאכיו גבורי כח עושה
דברו וגו' דבריו אלה והיו על לבך דוע מה למעלה א
תשמע לאזניך דברים בטלי שהן מאזינות אותן לרינה
של ג' והנס אל תתן עיניך בממוז שאינו סלך ועל אשת
איש שאינה סלך שאלו העניינים מאפילות אותו כאישון
חוסך ואל ידבר עיך לשון הרע שהוא ככנס תחילה לדין
אל ימצא בידך גזל סכל איבריק מעידין כך אל יקדמוך
רגליך לרבר עבירה שמה יקדמוהו מלאכי מות . אל
תתיירא מבית דין שלמטה שהרי עדיך אומ' הוי ממוז
הן הוי מתיירא מבית דין שלמעלה שהרי עדים יש לך
שם אם עשית דבריו לה בסמחה הרי פמוליא שלי תבא
לקדמך ואכי בעצמי אבא לסחרך ואומ' בואך לשלום .
אזניך שלא השמעת דברים בטלים הן מאזינות אותך
לעולם הבא עיניך שלא כתת בממוז חבריך הן מאזינות
אותך באישון חוסך פיך שנוסקת בתורה בו יתברכו
כל בעלי תור' לסוכך שלא סופרת לשון הרע עליו כהרגו
כל בעלי הריג' ידיך שלא נמצא בהם דבר גזל מה יעשו
לך בני עוולה . רגליך שלא יקדמוך לרבר עבירה מה
יעשו לך מלאכי מות בכל זמן ובכל עירך זכור את ב
בוראך בכל עת דברי אלה והיו על לבך ושומר פיך
ולסוכך ושומר מכרות כפסך . דא' שלטה חדשים
הראשונים הולר דר במדור התחתון . שלטה חדשים
האמצעיים הולר דר במדור האמצעי . שלטה חדשים
האחרונים הולר דר במדור העליון וכיון שהביע זמנו
לכאת מתבלבל ויורד ממדור למדור והם הם חבליה של
אשה איש יורד פניו למטה ואשה פניה למעלה סימן זה
יהיה בידך הוא כדרכו והיא כדרכה שמתוך הרבר הזה
אתה למד שמתוך הלבן ומלובן ומזורו הולר נוצר הוי
יודע שאין לו ימים טובים לאדם אלא באותם הימים ש
פטרנו במעי אמו שנאמר מי יתכני כירחי קדם לעולם א
יבנה אדם מקום ביאתו אפילו אדם בא מפיה של אשה
או מעיניה עד אין מנוחה הוי ועכשיו שפא ממקו' שאין
העין יכולה לראותו מלובלך ומטוקה מכל אבריו . עליו
אמ' אליפו התימוכי עושה גדולות עד אין חקר וכפלאות
עד אין מספר בראשונה הוי אומ' שהאשה מזרע תחילה
יולדת זכר . וזאת הפרשה מוכיח לך שנאמר אשה כי
תזרע ויולד זכר ולא פי' חכמי' את המקרא הזה עד שבא
ר' יוחנן ופירשה של אכסים דורכי קשת מרבי' בניס ובני
בניס למה נאמר אכסים דורכי קשת מפני שבשע' ביאתן
כובסין את יצרן ומשהין את עצמם . ומתינוכים

עושה חרפה שמביא את האדם לירי שכרות ושטות וש
ושממו וקראו הכתוב ויין יסמח לבב אנוש ואח
זכה משמחו לא זכה משממו. על כן הוא אומר סברי
רבותיי כלומר תנו דעתכם לסתות ויין ומפני הפחד הוא
אומר כך שלא יבואו לירי קהלול וזהו שאומ' לחיים כלומ'
רבותינו וסברתינו לסתות לחיים וכדי שלא יבואו לירי
קהלול והן עונין אמן לחיים. שאלה למה רגילין
בני אדם לומר סברו מוריי בברכת היין ומרשות רבותיו
בברכת הלחם לפי שכסבני אדם מסובין בתחילה ומ
וממתנין לכורך הסעוד' שיתעכבו על הטולחן ומרברי
דברים ושואלין הלכות אחד לחבירו ואין דעתם נכונה
אבל המברך לכך צריך להסבירם ולומר להם תבינו אל
הברכה אבל הספתו ויודעין שעכשיו יברך המוציא
סתקף לנטילת ידים המוציא כולם דעתם נכונה אבלו
ושומעין אליו ואין צריך לומר סברו כלומר תבינו כי אם
מרשותם וכמו כן כשאכלו ונטלו ידיהם מים אחרונים
מיד יודעים כולם שלא יאכלו יותר אלא מיד מברכין ב
ברכת המזון ונטולין ידיהם מים וכשיתחיל לברך מיד
יפנו אים לרעהו לדרב דברים בינותם ואין מרגישין
במקיים הברכה לפיכך צריך לומר בכוס של ברכת
המזון סברו מפי רבי קלונימוס הבחור זל. אבל ה'
קלונימוס הזקן אומר למה אומר מרשות להמוציא וסברו
לכוס לפי שאחר המוציא מוציא ירי חוב' כל המסובין ויט
לו ליטול רשו' מהן שהוא רוצ' להוציא ירי חובתן הילכך
צריך לומר ברשות אבל בתוך הסעודה אינו אומר בכל
אחד ואחר מברך לעצמו שאין בית הבליעה פנוי וגם
בכוס של ברכה אינו צריך לומר אלא סברו שכבר נטל
רשות מתחילת סעודה בהמוציא ומשום הכותח. וסוגר
ראוי הוא שיוציאם חובתם בברכת המזון ולא אחר.
ואני שמעתי משום רבינו בר יצחק זל למה אומ' על היין
סברו לפי שהיין הבי' קללה לעולם בימי נח כשנסתכר
הימנו ויבא ממנו קללה על כנען על כן אומ' סברו כלומ'
תבינו שדעתי לסתות מדבר שהביא קללה לעולם וב
וברעתכם גם אתם לסתות ואולי שלא יזיק לי כלום דבר
על כן רגילין בני אדם להוסיב אחריו לחיים כלומר
לחיים והיה לך ולא לשום היקף אבל על המוציא כוטלים
רשות. הכי אמרינן משמיה דמר רב יוסי בריה דרב
שמאל רבי הוה עטרה ומזמכין צריך לומר כדרך אלקינו
שאכלנו משלו ולא מבעיא ליה למימר לאקינו מאי טעמא
משום דכתיב שירו לה' גרלו לה' זמרו לה' בלמד ולגבי
ברכה אשכחן דכתב ברכו את ה' ויברך דוד את ה'

ברכה לא אשכחן בלמד וכן הלכה והא דכתב ברכו
אתם לה' לא תיקמי דהתם לא מצי למימר בענין אחר.

ענין נטילה

שאלו

תלמידיו לרבינו שלמה הנכפה
ונטל ידיו צריך ליטול ידיו פעם
אחרת לאכילה או לאו אמ' להם
אף אני שאלתי את רבינו יעקב בר יקר ואמר צרי ליטול
ולחזור וליטול ולברך על הראשונה אשר יבר את האדם
ועל השנייה על כטילת ידים אבל סבירא לי כטילה אחת
לכאן ולכאן וראיה לדרב מהא דרב. והורה יצחק בר'
יהודה זל מי שהולך בספינה ואין לו כלי ורובה לאכול
סוטה ידיו בכה' ודיו ואינו מבר' על כטילת ידיו הואיל ואינו
נטל מן הכלי דעל פס נטל את תיקונו חכמי' סצריך לברך
על כטילת ידים לא מברך על שטיב ידיו ועוד הורה שכל
פעם ופעם שחוזרין מלהסך רגלינו בין לגדולים בין ל
לקטנים כוטל ידיו וצריך לברך אשר יבר את האדם.
אבל כשנטלו ידים ללכת לבי הכנס ולא עשה ברכיו או
נטל ידיו כרי ללמד תורה בנקיות מברך על כטילת ידים
סכך תקנו חכמים סצריך ליטול ידיו לתפילה ולתלמוד
תורה סכאמר הכון לקראת אלקיך ישראל. וכשעומד
ללמוד תורה מברך על התורה וסוב אינו מברך ברכת
התורה בבית הכנסת אלא קורא פרשת קרבנות בלא
ברכה. ופסאלתם אסור ליטול ידיו כדי לאכול מן
הצינור או מן הזחילה או מן הכהר או מן המעיין לברך
על כטילת ידים שאין רשות ליטול ידיו לברך אלא אם
סוסך מי על ידיו בכלי סמחזיק רביעית והלאה או עומה
הכוטל עצמו הכלי בין ארכובותיו וסוסך על ידיו אינמי
מי סזורק בידו אחת או בשתי ידיו סיעור רביעית מים
למעלה ומקבלו בשתי ידיו הרי זה מברך על כטילת ידיו
ובלא הכי אסור לברך אבל רוחץ בלא ברכה ואם מברך
עובר משום לא תשא ומים חמים אפילו אחד ססך מן
הכלי על ידיו אסור לברך. כטילת ידים פירש
רב האי גאון בתשובתיו על פס סצרי להבביה את ידיו
למעלה לאחר רחיתם כמו וינטלם וינטלם כל ימיו עולם
דאמר רבי חייה בר אשי אמר רב מים הראשונים צריך
להבביה ידיו מים אחרונים צריך סיטפיל ידיו למטה ס
סמא יבאו מים חוץ לפרת ויחזרו ויטמאו הידים וכטילת
הידיים בראשונה עד הפרק וכטילת ידים באחרונה עד
הזוהמה ומה סהוא אומר בלסון כטילה ואינו או בלסון

בשיאה אמר ר' על פס הכלי כטול הימנו מכך קמו והוא
מחזיק לכל הפחות רביעית כדאמר אב"ק אב"ב אב"ט
היא רביעית של רביעית של תורה ושנו רבותי רביעית
כטול הימנו לדייטם לאחר ואפילו לסנים ומים אחרוני
אין כריכין ברכה לפי שהיא חובה ואינם מצוה לא מסוס
סכנה וליכא למימר אשר קודשנו במכוונתו וכוונו ולמה
מברכין על כטול דייטם ולא על רחיבת מסוס אב"ט
טס הכלי ועוד מסוס שכריך להגביה ידיו כשרוחם
כמו ויסא תרב' ונטל אמר רב פפא הילכ דרבי הבאים
מחמת סעודה בתוך הסעודה אינן טעונים ברכה לא
לפניהם ולא לאחריהם פי' כלומר דברים הרגילי לבוא
מחמת לפתח ללפניו את הפת כגון בסר ודג' ותבטיל
והביאם לתוך הסעודה לאחר שבירך על הפת אע"פ שלא
היו בטענת ברכ' א"טעוני ברכ' לא לפניה ולא לאחריה
דכי בריך אדעתא דליתו לפתח בריך והוא ליה פת ע
עיקר ופוטור את הטפילה סלא מחמת הסעודה בתוך
הסעודה כלומר דברים שאין דרכם לבוא מחמת סעודה
מאינו לפתח ואוכלות אותן בסעודה לטביע כגון דייטא
כגון חלקא טרגים וטויסיני חלקא ח' לסנים טרגים
לג' טיסקי לר' ובאו בתוך הסעודה לאחר שבירך על
הפת מברך לפניהם הואיל ולא באו לפני הפת וטפילה
דלישתן ליתנהו כרבי זורא דא' הני בבלאי טפסאי אכלי
נהמא בנהמא וברכותיהם אינן סוות אבל אינו מברך
לאחריהם דהא מין מזון כנהו ומיכטרי בברכת המזון
אבל אם באו קודם הסעודה פת פוטרתן כדתנן בירך
על הפת פטר את הפרפרות שלפני המזון ורברים
הבאים לאחר סעודה פרגילין לאוכלן לאחר סעודה ד
דהיינו בקיכוח סעוד' לפני ברכת המזון כגון פירן ומיני
מגדים טעונים ברכה לפניהם ולאחריהם דלאו לפתח הו'
ולא זיינו והקטנה ארוני הרב והא הלכה פסוקה היא דכל
מילי זייני ואפי' עשאן לפתח בטלה דעתו אכל כל ארס
ולא מיכטרי בפת מיהו אם הביאם לפני הסעודה פת פ
פוטרתן מכל מקום התחילו לסתות תוך המזון כל
אחר ואחד מברך לעכמו כדמפרש טעמא בברכות לפי
מזין בית הבליעה פנוי לענות אמן לאחר הברכה ואינו
מתכוין לה לפיכך אינו יוצא בברכת חבירו ואם מתכוין
וענה אמין יצא וכפן הלכה מר' כל הברכות בעכף דעת
מטמיע ודעת שומע פעם אחת בחתי לבחת ידי הברכה
בהברלת בית הכנסת ולא מתכוונתי בברכת הוין ואמ'
לי' הואיל ונתכוונתה בברכת הברכה דייך ושאלתם
הא דאמרי רבנן דברים הבאים מחמת הסעודה בתוך

הסעודה וכו' וכי יתיב תכא קמיהו וכבר אכלי
סעודתייהו לאחר סעודה קריבא ליה חי לא או דילמ' אין
לאחר סעודה אלא לאחר ברכת המזון והילכת' מאי כך
ראינו סב' פעמי' אינו מטעמים זה מזה ואין הולכין סווה
באחר הא כיצד דברי' שררכן להביאם לאחר הסעודה
והביאם לפניו בתוך הסעודה כגון תמרים ורימונים ו
וענבים ושאר פירות שאין כאכלין בפת טעונים ברכה
בין לפניהם בין לאחריהם ואפי' שולחן לפניו והוא אוכל
לחם וכל סכן כגמר סעודתו ושולחן לפניו וכל סכן אם
סילק שולחן טעונים ברכה בין לפניהם בין לאחריהם
מאינה תלויה ברכתן בברכת המזון דברים הבאים
סלא מחמת הסעודה בתוך הסעודה כגון דייטא ושאר
מינים אב"ב דאיכא איכסי דאכלי ריפתא בהדייהו בטלה
דעתם אכל כל ארס דאמר ר' זורא בבלאי טפסאי אכלין
נהמא בנהמא וזו הלכה היא וכגון חבובה ועבד' ושאר
דברים הנכששים בדבש וקמח טעונים ברכה לפניהם ב
בורא מיני מזונות מפני שאין כאכל בהן לחם לפי' חייב
לברך לפניהם אבל ברכה אחרונ' פטורה מפני סחותם
בהם ע"כ החרץ וע"כ המחייב וברכת המזון כבר חותם
בהן הן את הכל הילכך כל זמן שאוכל מהן בין ים ס
שולחן לפניו ואוכל עליו בין גמר סעודתו ועדיין שולחן
לפניו בין סילק שולחן מלפניו כל זמן שלא בירך ברכת
המזון מברך לפניהם ואינו מברך לאחריהם דברים
הבאים מחמת הסעודה והביאם לפניו בתוך הסעודה
כגון בסר ורגים ובצים ומלוח ומבטל וכל ירקות כיון
דלכורך סעודה הביאום לפניו אינו טעוני ברכה לא ל
לפניהם ולא לאחריהם ואם רוצה להרבות ברכו יברך
קודם המוביא אבל בירך המוביא לא יברך לא לפניהם
ולא לאחריהם ורווקא שהיה דעתו סמוכה על אינו
ללפות בהן את הפת אבל כדמנו לו מאהובו או מחמת
עניין אחר בתוך הסעודה טעוני ברכה לפניהם ולא ל
לאחריהם מה טעם שאפי' דברים שברכותיהם סוות
ופוטרות זו את זו רווקא שהיו לפניו בבית אחר ותפן היו
לפניו מינין הרבה חכמים אומר על אי זה מהן סירצה
היו לפניו קמא דאיתנאו קמיה וקאמ' הביאו לפניו כגון
וזית כול' וכל היכא דאמר פוטרות זו את זו וזוין שהיו
פולס לפניו אבל אם היה לפניו מין אחר וברך עליו
ואחר כך כדמנן לו דבר אחר סלא היה דעתו עליו
אע"פ סניהם ברכה אחת חוזר
ומברך על הסיני וכך
הולכתא

יתגדל

לשון הפסוק הוא דכתב והתגדלתי והתקדשתי וכודעתי לעיני עמי רבי וידעו כי שמי ה' ובמלחמת ג'וב מג'וב הכתו מרבר ולכך הוא מרבר בלשון עברי ולא בלשון ארמי דומיא דקרא טהוא לשון עברי . וכך משמעו . יתגדל ויתקדש שמו סלה קבה לעתיד לבוא טהוא שמו הגדול מגדול ומקודש כרכת וידעו כי שמי ה' לפי שעכשיו לא כשהוא ככת' הוא בקרא כי הוא בקרא ב'אלף ד'לת לון יוד ונכתב ב'וד הא ואו' הא ולשון ארמי וקמוץ הוא כי הוא השם המיוחד ל לעבוד וכינויו הוא ב'אלף ד'לת . לפי שהשם המיוחד הוא לשון ארמי ואין אנו רשאין להזכירו כדכתב זה שמי לעולם לעלם כתב . ולכך אנו אומר שמייה רבה בלשון ארמי . ובעולם הבא יקרא בכתבו כרכת ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד כמפורס למעלה . והואיל ומתחיל תחילה בלשון עברי אומר הכל בלשון עברי . יתגדל ויתקדש ער שמגיע לשמיה הנכתב בארמית ה' סכת בפסוק וידעו כי שמי ה' ומזכירו בלשון ארמי ואומר שמייה רבא בעלמ' דברא היינו לעתיד לפי שמלחמ' ג'וב ומג'וב לעתיד הוא וכך היה ראוי לעכות הציבור מיד כ כשיאמ' החזן יתגדל ויתקדש שמייה רבה בעלמ' דברא . ומיד לעכות אמץ יהא שמייה רבה מברך כולו אלא מפני שהתחיל בעניין הגאולה רכזנו של חזן להוסיף באמצע חובת הציבור ומסדר רבריו ואומר בחייכון וביומיכון כולו . ולאחר כן עוכין הציבור . ולא תתמה למה אינו אומר יתגדל ויתקדש ויתודע כרכת' בקרא והתגדלתי והתקדשתי וכודעתי וגו' לפי שעל ידי הגידול יהי הקידוש ומתוכם יהיה היריעה והגידול והקידוש שני דברי' הם . והיריעה יהיה מתוכם והפסוק שהזכירו כך הוא רוב' לוא אגדל ואקדש כתי שאודע לעיני העמים . תדע מהרי בפסוק אחר אומר והתגדלתי לעיני בני ישראל ואינו אומר וכודעתי אלמא היריעה יבוא מגידול ומקידוש . איכמי מהאי קרא והתגדלתי והתקדשתי לעיני בני ישראל מהאי קרא שאינו מזכיר וכודעתי כסדר הקדים יהא שמייה רב' ומקודש וכולו כדכתב בקרא ט' על ידי גידול שמו מ מתקדש ועל ידס יודע . לא שמעתי יותר .

ראמי החיות ואחר כך כטבא במעסה השם הוא מסיים בלשון ארמי ואומר שמייה דקודשא בריך הוא . לעילא לעילא מן כל ברכתא שירתא תוסבחת וניחמת דאמיין בעלמא . סכן מזכינו באגדה שכל סירות הדותון שאמר דוד בסכר תילים לא אמ' אלא ליום נחמה ולכך אנו אומ' בטבת על כל רברי סירות ותוסבחו' דוד ב' ישי עבדך משיחך . וכמו כן אומר בקדים לעילא לעילא מן כל ברכתא שירתא תוסבחתא . כלומר אתה מסובח יותר ויותר מכל התוסבחות שאמרו הכביאים ושאמ' דוד ליום נחמה . לא וכחמתא כראמ' בברכות שמעתי בת קול שמנהמת ואומרת אוי שחרבתי את ביתי וסרפתי את היכלי והגלית את בניי לבין אומות העולם . ואמ' אליהו חיידך לא טעה זו בלבד הוא עושה כך אלא כל יום ויום ג' פעמ' שואבת וכוהמת כך . ולא עוד אלא כשיארט ככנסין לבתי כניסיות ולבתי מדרשו ועוכין אמץ יהא שמייה רבה מברך מיד באות טעה הק'בה מכענע ראשו ואמ' אטרי המלך שמקלסין אותו בביתו כך אוי להם לבנים ג'בלו מעל סולחן אביהם ועל כך אנו אומר וכחמתא סכריך הוא תכחומים על זה הצער טהוא מטענר לאחר עניותן ועל סס כך עוכין הציבור סמוך לענייה האי קרא זכור רחמך ה' על סס מירת רחמי זו טהוא זכור באות טעה . מפני רבינו סלמה ז"ל . ומפני מה תיקנו הגאונים ע'ה לומר בקדים אי לו עסרה דברים יתגדל ויתקדש ויתברך כולו . ומפני מה התחילו בויתגדל ואחר כך ביתקדש ולא התחיל ביתברך או באחד מאילו . ועוד מפני מה הפסיקו בין יתגדל ויתקדש ובין יתברך ויסתבחו ולא תיקנום לומר ביחד כולם . כך שמעתי . תחילה על ראשון מפני מה יש בקדים עטר דברי' כנגד י מאמרו שממנו כברא העולם וממנו את למד סנתקן על מאמרות דכת' ביה בעלמא דברא כרעותיה . ועוד סמכו על הפסוק הזה והתגדלתי והתקדשתי ובפסוק זה יש י תיבות לפיכך התחיל לומר יתגדל ויתקדש וסמכו לומר קדים וקדוש ב' בני ארס כנגד פסוק זה התגדלתי זה קדים . והתקדשתי זו קדושה . ומה עניין יתגדל כנגד מאמר ראשון שבמאמר ראשון כאמ' ויאמר אלמים יהי אור ואור קרוי גדול דכת' ההולכים בחושך ראו אור גדול לפיכך יתגדל הק'בה באור הגדול סברא הק'בה בעולמו . ויתקדש כנגד מאמר סיכי לפי שבמאמר סיכי כאמ' יהי רקיע והמי קידשו להק'בה תחילה בעולם טשמעו לו . ועוד מזכינו שמים בקראו קדושים סאמר ולקח הכהן מים קדושים . לפיכך יתקדש שמו סלהק'בה

במים . ומפני מה הפסקו בין אילו ב' דברים לאילו ה'
דברים כך מצינו הגדה בעשרת הדיברות שקיבלו יט'
כלולות הן ב' מאמרו . וכסם שהיה הפסק בין ה' דיברו'
הראשונות לח' אחרונות כך הן הפסקו בין ב' דברים
לח' דברים . לפי שפסוק דברים כאמרו מפי הגבורה
ושמענו ישראל מפי . וח' דברים כאמרו מפי משה .
ויתברך כנגד מאמר שלישי שבמאמר שלישי כאמר יקוו
המים ובמים מצינו ברכה של יפתח ה' את אוזני הטוב
את השמ' לתת מטר ארצך בעיניו ולברך וגו' . וישתבח
מאמר רביעי שהמאמר רביעי כאמ' תזכא הארץ רשא ו
ומפירות שמוציאין הארץ כותנין שבה להק' על כל מין
ומין לפיכך ישתבח שמו מהן . ויתפאר כנגד מאמר ה'
יהי מאורות ברחיב השמים ומצינו במקום אחר ששל מ'
מאורות כותנין לו פאר ודבר זה אתה למד מעניינו שכן
מצינו על מאורות ששמים הם יפארוך סלה . ועוד מצינו
במקום אחר טובים מאורות שברא אלהינו הכל מספר
במאורות עד פאר וכבוד כותנים לשמו . ויתרומם
כנגד מאמר מישי דכת' ישרכו המים שרץ כפס חיה וגו' .
ובעופות כאמ' הרמה כדסת' שעת במהות המהוא יאצ' .
שמרומים לעוף הוא יתרומם מהם . ויתנשא כנגד מאמ'
שבעי דכת' תזכא הארץ . ומצינו שהק' לקח מין חיה
ובמהה כגון סור ואריה וכסר וכסאם למעלה לרחיע ו
וקבעם תחת כסאו ואצ'ם שהם כסאו' למעלה הק' כיסא
על כולן ויתנשא עוד יותר . ויתהדר כנגד מאמ' ה' דכת'
בעסה אדם . ומצינו שאדם הראשון היה מכהה גלגל
חמה . ואצ'ם שאדם היה מהורר הק'בה מהורר על הכל .
ויתעלה כנגד מאמר ט' דכתב ויאמר אלהים הכה כתיני
לכם . ומוראכ' וחתכם קעילה הק' וכתן מוראו על כל מה
שברא בעולמו הק' יתעלה על הכל . ויתהלל כנגד מאמ'
ו' דכת' ויאמר ו' אלהי לא טוב היות האדם לבדו ומצינו
הילול באשה דכת' אשה יראה ה' היא תתהלל .
מפי רבינו שלמה זכ"ל . ומפני מה תיקנו שענין
הציבור על הקדים אמן יהא שמייה רבא מברך לעלם ו
ולעלמי עלמייא ז' תיבו כנגד ב' פסוקין שבכל אחד ואחד
ים ז' תיבות ושניהן שוין בתיבות ובאותיו' ואילו הן ריש
דברייתא בראשית ברא . וריש דאורייתא וירבר אלהים
את כל הדברים האלה לאמר לומר' לך שאם יש' לא קיבלו
את התורה לא כתיקיים העולם שכן מצינו שהתל' הק'בה
עם מעשה בראשית רכת' ארץ יראה ושקט' תחילה יראה
ולבסוף שקטה וכת' וכתי' עמודיה סלה ולפיכך
ענין כל הציבור אמן יהא שמייה רבה והיינו שאמ' רוד

ברוח הקודש טבע בחם היללתיך . ולפי שמינו עשרת
הדיברות כלולות ב' מאמרות וקדים כאמר על עשרה מ'
מאמרות . וכסם שדיברות לא כאמרו אלא בעשרה כך
קדים תיקנו בעשרה . וד' כריעות כורעין בקדים .
ואילו הן יתגדל ויתקדש שמייה רבה בעלמ' דברא כל זה
בכריעה אחת . בעגלא ובזמן קריב כורע ועונה . יהא
שמי' וכשמתחיל לומר התחלת ז' שבחות יתברך וישתבח
ויתפאר ויתרומם ויתנשא ויתעלה ויתהדר שמייה דק'בה
בכולן הוא כורע . וכסויג' לעשות שבתא וניחמתא
כורע כל אילו כריעות של השתחווייה הן . וכריעה של
עושה שלום במרומיו של רשות היא . מבחתי אילו ר'
כריעו' כנגד ד' שמות שיש בפסוק אחד כי ממזרח שמש
ועד מבואו גרול שמי' בגוים ובכל מקום מוקטר מוגס ל
לשמי' ומנחה טהורה כי גרול שמי' בגוים אמר ה' כבאות
פי' קדים . יתגדל ויתקדש על
שם הפסוק והתגדלתי והתקדשתי . והיאך יכול אדם
להגדיל שמו של הק' שמהם הם ושלום כביכול חסר הוא .
אין ודאי חסר הוא כדכתב כי יד על כס יה' נאטע
הק' חלא וביה ברחא חלא עד שומחה זכר עמלק .
וכן מצינו שמו ידווח וכשהוא אומר כס יה' חינו אלא חזי
שם באותיותיו וכמו כן קורא לכסא כס הרי שהן חסירות
אותיו' לכך אנו מתפללים יתגדל ויתקדש כלומר יהי רצון
מלפני מי שאמ' והיה העולם שיואלינו מבין האומ' וימח'
את זיכר עמלק ויתקדש שמו להיות שלם . שמייה רבה
כמו שמייה רבה ברא . וכן הוא אומר יתגדל ויתקדש
שמייה רבה כסם שברא הק'בה את עולמו וזהו בעלמא
דברא כריעותיה ברצונו . וימליך מלכותיה וזו המלכו'
והממשלה קיימת וימליכוהו יש' ולא יהיה זר בתוכם ו
ועובד לאל אחד כדכתב והיה ה' למלך על כל הארץ וזה
הדבר שהתפלל על הגאולה יהיה בחייוכו וביומוכו ו
ובחי' דכל בית ישראל וענין כל הקהל יהא שמייה מברך
לעלם בכל כוחם כן יהי רצון כמו שאמרת שמייה על שם
יה שברא בו את עולמו מברך לעלם שיתגדל וגאולתו
תלויה באותו גרול השם כי השם לא היה שלם כמו שפי'
עד שימחה זכר עמלק וזכר עמלק לא ימחה עד שנגאל
בקרוב אמן . ישתבח ויתפאר וכו' תתקבל
כלותהון ובעותא ומה תפילה עשו זהו תפילה שיתגדל
השם ומתפללין על הגאולה כי בהא תלוי מילתא ואם
ישאל אדם למה הוא לשון ארמי כדי שלא ירבישו מלאכי
הסרת ששמו של הק'בה חסר שמה יחריבו את העולם
לכך אנו אומרים בלשון ארמי כי אין מבינין אלא לשון
קודם

קודם בלבד ומהפסוק אכן כמו כן תיבות ועוסק עם זה
פמיה רבה מברך כדי שלא ירעו ולא יבינו אבל ופתח
ויתפאר שהוא טבח אומרים בלשון קודם שאם יבינו אין
בכך כלום מטבח הוא זה אבל תתקבל בלתי הוה כמו
כן בלשון ארמית כדי שלא יבינו ויחמרו ומה תפילה
עשו והם לא עשו אלא טבח וכבר פירשתי שלא יבינו
תחילת הקדים על שהוא בארמית ועוד יהא טלמא רבה
מן שמיא כלומר והוא פלום בפמלייא שלמעלה שלא יבינו
מלאכי השרת מה שאמרו ואז חיים על כל ישראל עוסה
פלום במרמוז זה קיום תפילה וכמו שאנו מתפללין על
הפלום כאן כמו כן אתה מוצא בסוף "ח בין בחול בין
בשבת בין במועד בין בברכת המזון בין בקירוס של
יום ולמה אכן מעכעעים בקדושה כשאנו אומרים קרום
קרום קרום דת' וינועו אמן הסיפוס מעכעעי ומזרעעי
מאימת מלך קל וחומר אם אכנים בזרעו ונתעכעעו
אכן לא כל סכן שמכירים בין טוב ובין רע :

כשהצבור

אומרים פסוק או
משל בריסין לומר
קד' מיד אחרית
ולפיכך אצל קדים אחר פסוקי דזימרא ואחר סדר קדושה
ואף לאחר משנה בגוף במה מדליקין ואבות ואין כאקינו
ואומ' בסיומן אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא כו' דהיינו
בקריאת התורה כדי לקדם ראין מקדישין אלא בקיום
הפסוק או ררשת הפסוק וכן בשב' לאחר סקראו בתורה
החזן אומר הקדים אחרי קריאת התורה לפי ששם ה
הסיום וקריאת המפטיר לכבוד הוא קודם סקרא
המפטיר ולאחר שהפטירו בכביא אומרים תהילה וחזר
ואומ' הקדים לפני התיבה אבל בשבת במכחה ובסיני
ובחמישי שאין מפטירין בכביא אין החזן אומר הקדים
מיד לאחר סיום קריאת התורה אלא ממחר לגלול ספר
תורה ובא לפני התיבה ואומ' קדים ובסיומא אריכתא ד
דקריאת התורה היא עד הכה ומפני סקראו בתורה
מקדישין ומה שמפסיק בכתיים עד שיגלול ספר תורה
לא חשיב הפסקה וכולה סיומא אריכת' הוא וכן בראשי
חדשים ובחנוכה ובפורים ובמועדות שאין הפטרה ל'
לאחר קריאת התורה אין אומרל קדים עד שיחזור ספר
תורה למקומו ויש שהחזיקו לומר הקדים לאלתר אחרי
קריאת התורה קודם שגללו ואף על פי שאין עושין כן
בשבת במכחה וישל טבבל' אם אינו כביאים בני כביאי
הם ואלו ואלו נהגו במכחה הגוף וכאה ואין לסנות מן ה

המכהב תיקנו לומר בהפילת ערבית והוא רחום לפי
שאין בערבית קרבן לכפר העון אבל ביוצר ובמכחה
שים קרבנו תמידין שהן מכפרין אין בריך לאומרו מפי
רבי אליעזר הגדול ר"א לפי שהגבו החוטאים
ללקות לפני מעריב ומיד לאחר שלקה מבקשין עליו
כולם רחמים ומחילה ואומ' והוא רחום יספר עון וגומ'
ועוד שכל היום אדם חוטא ולערב בריך לומר לו והוא
רחום על כל הלקאה ובשלשה פעמים הגיע לארבעים
חסד אחת ויש אומרים "ג בריתות תיבות האמורות לו
למטה בהר ואלו הן ה' אל רחום וחנון ארך אפי' ורב
חסד ואמת נוצר חסד לאלפים נושא עון ופטע וחטאה
ונקה אינו מן המכני אלא שהוא סיום מפסיקין עם ומ
ומחטבין נוצר חסד לאלפים ברית אחר ולכך אומר
בלילה אחת ואמונה שכן כתב להגיד בבקר חסדך
ואמונתך בלילות ואינו אמונה יש כאן לפי שאין לך אדם
שאין בפשו יגיעה וכאיבה עליו בלילה מרוב עמל וטורח
טורח כל היום ובכל הלילה אדם מפקיד כשמתו ליד
לקי הרוחות כשהוא ישן וכשעולה הנשמה לרקיע בלילה
והוא ישן היא מוצאה עם מכוחה ומקום קדושה וטהרה
ואיכה רוצה לשוב בקרבן עור והרי הוא ישן ביסוכה כ
כבירה שתוכל לעשו בו כל מה שתראה לטלטלו ולהורגו
ואינו מרגיש ולא שומע ולא רוא' ולא מבין אך הרוח לבד
בו ולא זכרון הנשמה והק' בה אמר לה טובי למקומיך
לתוך האדם אינו רוצה לוותר אמונתו כנגדו ואם חטא
היום אינו חפץ במותו כי אם בשובו וחייה וכבר הוא
האמת ופקד אותך אבל שכל' בידך אפקיד רוחי ואני
שומר לוכאמץ ועל אמונה זו מחזירה אליו בבקר והרי
הוא סביריה חרטה שכל מי שטרח לתמוול והיה יגע
ועיף הכל טכח והנה הוא בכוחו גדול ועל זה כאמר
חדשים לברקים רבה אמונתך ולפיכך כשמטער היטן
בכלום ענין מיד הוא מרגיש וכשמתו חוזרת ליו באותה
פעם והוא עומד ומבין ושומע ורואה שכבר כוה הק' בה
לה כבר שתחזור אליו מיד כשהגוף מטער ואותן
שמאחרין להקיץ משנתם אף על פי שאתה מעערם זה
והורגם אל תקמה למה איכה חוזרת מיד קודם שיהרג
לפי שכן נבזרה גזרה עליו למות בענין זה אף על פי כן
הוא חוזרת אליו לאחר הרגה ועל כן הוא מכרכם אלא
שאינה מוצאה מקום בניינה כי ביתה נהרסה ובכלת
הרוח עם הדם כשאר הגוף בלא נשמה ולפי מעט דרכי
הגוף הנשמה אתו לשומרו אם פעל טובה הנה הוא מ
מתקיים עד בא בבורות אלתיבו ובונה את הסרום והיא

חוזרת למקומה כאשר היתה עושה באמנה אתו ומחיה
דומה לו כלו יקח משנתו הוא האמור הקיבו ורכנו טוכני
עפר. ואם במפעליו פעל חילוף הטובה הגוף כירוף
במשפט ריקבון תחת אשר לא עבד את בוראו אינו ב
בזכרון חפץ בו או לאותה הנשמה שבה הורע מזלה
להיות בגוף כמוהו בעורו. ובתכלית קץ הימין
יהיו כל הנכונים לפניו אשר פעלו טוב בעולם ואשר לא
האמינו בו יהיו לחרפות ולדרואן עולם אבק דק עפר
לרוע בגלל כי איך מקו לנשמתם ואם הטוב לה מזלה ויש
לגוף בו איש אשר פעלו טוב בעולם נשמתם של קרובי
החסידים מסייעות אותן הגוף בזכויות ללמד עליו טובה
והן באות לפני הבורא לרבר עליה לבנות לה מקום וצר
אותו מן הארמה באברים חדשים ומחייהו בנשמתו על
מנת שלא יחטא ואם עורנו ברשעתו עליו הכתוב אומר
והחוטא בן מאה שנה יקולל ועל היטרים כאמר בלע
המות לכח ומחה ה' אלמקים את דמעה מעל כל פנים
אשרי הזוכה ללכת בדרך יושר למען ישמור לו חסרו
ואשרי הקונה לו פרה לטי' ככת' אם יש עליו מלאך מליץ
אחד מני אלף ויחוכנו ויאמר פדעו מדרת סחית ויגמל
ושאלתם ובבולה עד ששים בתקופה אם כן נתנו
חכמים דבריהן לשיעורין דומינן דקדמא תקופת תשרי
דהיא מאחר בתשרי וזימנין דמשכ' עד סוף תשרי וששים
עד סוף כסליו הא לא תיקים משום דארץ ישראל גבוהה
מכל הארצות והיה בריכה בשמים תדיר לפיכך היו מ
מקדימין לשאול על השמים שאילה בברכת השנים
והיה חביב לפני הקב"ה לפי שמתאוה בתפילתן של כ
בריקים. ועכשיו טב לינו מארצינו בעוונותינו לארצות
העמים וארצות העמים כמוכות הן מארץ ישראל ושיערו
חכמים שאין בריכות לשמים עד ששים לתקופה וזמן
התבואה לעולם הולך אחר זמן התקופה לפיכך קבעוה
בששים בתקופה. ועוד קבעו ברכינו בברכה
המשולשת בתורה בתפילה בברכה כמו אם בבהמה
הטמאה בלחם הקלוקל במקום הזה וישם לך שלו ומיד
מתחיל מים שלום ואין אומ' ושמו את שמי על בני ישראל
משום דמשמע כשאתם משימים שמי על בני ישראל ש
שיעלה כהן לרוכץ אז ויני אברכס. הא איך שם כהן
שיעלה לרוכץ לא אברכס והרי אנו מבקשין ברכינו ב
בברכה זו ואעפ' שאין שם כהן ובמקום שיש כהן ורוכץ
לא כאמר אלמ' ברכינו בברכה אלא לאחר הטוב לך
ולך להודות השליח ביבור קורא כהן ומיד הכהן עומר
ומתחיל יברכך. ולכשיגיע וישם לך שלום יורד מרוכנו

ושליח צבור מתחיל מיד מים שלום ואינו מתחיל ושמו
את שמי הא למדת שאין לו מקום לפסוק ושמו את שמי
לפי שאינו מן הברכה אלא כוונה בעלמא הוא בעניינו
של פסוק ראשו לעניינו של יום כה תברכו את בני ישראל
אמור להם כך עניינו של פסוק אחרון ושמו את שמי ש
שניהם בניו לכהנים שישימו ויברכו את ישראל בשם
והאומרו בתפילה לא חס לקמחיה ותימה על עבדך
הרי אתה רואה בעיניך ברכת מים שלום על וישם לך
שלום ויברכה לומר אתה אמרת וישים לך שלום אם כן
מים לנו שלום כדברך הרי הלסוף נופל על הלסוף דומה
לרומה והמפסיק לומר ושמו את שמי אינו מדרקך בלשונו
הנכנס לבית הכנסת ומצא צבור מתפללים
ועדין לא קרא פסוקי דזימרא מהו שיתפלל אדם עם ה
הציבור ואחר כך יאמר פסוקי דזימרא כשתיקנו חכמים
כך תיקנו למימר פסוקי דזימרא ואחר כך יתפלל כדררס
רבי שמלאי לעולם יסריר אדם סבחו של מקום ואחר כך
יתפלל וכו'. ואם מצא שהציבור מתפללין איך מעכבי
כך שמענו ממר רבי משה גאון זכ"ל ששמע מרבתי' ש
שם בדרך ילק מהלל בתושבות ואומ' פרסה ראשונה
ומרלב ואז הללו אל בדרשו וחזתם ומתפלל עם הציבור
אבל לומר פסוקי דזימרא לאחר תפילה יש גנאי בדרב לומר
סבחו אחר תפילה ואם איך לו פנאי כל עיקר אפי' לעשות
כמו שפירשתי אל יאמר לאחר תפילה שכתתיקנום לא
תיקנום לאומרם לאחר תפילה אלא לפניה. במסכת
גיטין פריך הניזקין במתניתין אמרי' כהן קורא תחלה
ואחריו לוי ואחריו ישראל מפני דרכי שלום. ואמר אבוי
בגמ' כקייטין אם איך שם כהן כתפודה חבילה. ומורי
קבל מרבו רבינו יעקב בר' יעקב בן יקר זכ"ל כתפודה
חבילה שלא יקרא לוי הואיל ואין שם כהן ומפיק
טעמ' מההי' דאמ' בכתובו בפר' האש' שכתלמנה מההיא
דאמר רבי לוי מוחזק אני בזם שהוא כהן אמ' לו ר' ומה
ראית אמ' שראיתו שקרא אחריו לוי והעלוהו לכהונה על
פיו ושמעיתך שאם לא היה כהן לא היה אחריו לוי שמע
מינה דלוי לא יקרא במקום כהן דאם כן קורא ממאי
ידעו דכהן הוה על שקרא אחריו לוי. ולרברי האומר
כתפודה חבילה שמפורדת הסורה כהן ולוי וישראל ש
קאבד הלוי כבודו ועובר לו שאין שם כהן דמאי איכפת
לך אי קורא ישראל קמיה אי לאו ולא שלא יקרא כלל דלא
גרע משאר ישראל אלא כבודו שהיה קורא קודם ישראל
אבד שגם הוא כאחד מהם לרברי האומר כן לא ידעיתך
למימר אם העלוהו לכהונה בסביל ערו זה שקרא אחריו
ישראל

ישראל ראין ישראל הזה וליכא למימר אי ישראל הזה ליה
ללוי לקרות תחילה דאם כן מה יהא כתפרדה חבילה
ולמורי כר הכי כתפרדה חבילה המעזי כתוקה כלומ לוי
אבד כבודו שלא לחלוק לו כבוד נגד ישראל לקרות ת
תחילה דהואיל ואין עם כהן שוים הן . וקסה לו לומר
כדעת רבו רבי יעקב שלא יקרא כלל דלא גרע מישראל
דאלו כולם לוויים בכנסת אחד לא יקראו בתורה ושמע
רבי בשם רבו ה"י וחקק שמורה לרבריו . ומה שהעלהו
לכהונה על פיו כיון דהוה התם כהנים וליכא למימר זה
שקרא תחילה ישראל הוה רכיון דכהני איכא הת לא היה
קורא אחריו לוי שלא היה מכסיפין ומבזין אותו ומחללין
כבודו כלל שבפניו היינו חושפין לכבוד כהן שלא ל
לקרותו אחר ישראל וכן הלשון מוכיח דאמר אביי אם
אין עם כהן כתפרדה חבילה וכבודו לא כמבא האי
עם כיחוס לכבוד לוי כמו לכבוד כהן שלא לקרותו אחר
ישראל והכי עיקר ונראה . גרסינן בכתובות בפרק
האשה שכתאלמנה ההוא דאחא לקמיה דרבי יהושע בן
לוי אמר לו מוחזקי בזה שהוא לוי אמר ליה מה דרית
אמר לו שקרא טיבי בבית הכנסת בחזקת שהוא לוי או
בחזקת שהוא גדול שקרא לפניו כהן והעלהו רבי יהושע
בן לוי ללווייה על פיו . שאלו מ"מ רב יחקק מח
ראם ישיבה גאון יעקב בישיבה הוא פומבדיתא יחיד
מהו שיאמר קידושא דסידרא או אינו אומ' . והטיב
אם תלמיד חכ' הוא יעסוק במשמעתו כגון ג' כיתות של
מלאכי השרת אומרים שיהיה בכל יום טיש בה שבח ואם
אינו תלמיד חכם יעסוק במקרא טיש בה קידוש דסידר
כגון שרפים עומדים ומה טעם על חכם שאמר המורה
כך כלומר תפילות הסדר זו נבואים הראשונים תיקום
וזקנים הקדמונים תיקנו לאומרה בקהל ויחיד לא יטיב
גבול הקהל לפי שכל דבר שבקדושה אינו בפחות מ
מעשרה הילכך יאמר מקראות שפירטנו למעלה ויש
חכמים שאומרים כיון שהן מקראות אומרן הילכך כהנו
יחיד האומר קידושא דסידרא קורא הפסוקין בטעמן ש
שהתיבות קורין לפני רבן . ושאלתם למה
אומרים קדושא דסידרא פעם אחת גזרה מלכו הרשעה
שלא יאמרו ישראל קדוש והיו יושבין שלוהי מלכות עד
שמסיימן התפילה והולכין ואחר כך היו נכנסין לבתי
כנסיות והיו פ' תחין בגאולה ואח' פסוקי דרחמי והוללין
קדושה באמצע כדי שלא תסתלק מפייהם . נראה
לרבי שסדר הקדושה שאנו אומרים בתוך ובא לביון ב
בבקר בשבת השמר תיקונה שגזרו המינת הם שלא

לענות קדושה באגודה אחת בתוך שמנה עשר ברכות
ולאחר טעה סכבר הלכו מעם האורבים היו אומרים
מקראות הללו של קדושה לייחד את השם ומתחילה היה
להם מנהג לשהות טעה אחת בבית הכנסת אחרי ת
תפילתם כראמרינן בברכו תנו רבנן חסידים הראשונים
היו שוהין טעה אחת וכו' ועל זה הוסיפו לומר קודם ה
התחלת התפילה לרוד אסרי יושבי ביתך כלומר
השוהין בביתך . יושבי לשון שהייה ועכבה והמתנה
כאשר תראה לפניך ובטעת שהייה בבקר לאחר תפילה
היו מביאין ספרים וקורין בתורה ובנביא ובמסנה וב
ובסמועות והיו מפרסין כראמרינן לעולם ושלש אדם
את ימיו שלש במקרא שלש במסנה שלש בתלמוד כרו
לקיים לא ימושו מפיך וכתוב לא ימוש ספר התורה הזה
מפיך והגית בו יומם ולילה והרי כבר קראו בתור קודם
התפילה שבחרו להם קרית שמע מפני שיש בו דברים
הרבה ולאחר התפילה היו קוראין בספרי הנביאים ול
ולאחר טעה במסנה ובסמועות התלמוד וכיון שרבתה
העניות והיו כריכין למעשה ידיהם ולא יכלו לעסוק כל
כך והניחו התורה במקומה ולא עקרו מלקרות את שמע
הואיל ויש דברים הרבה מלכות שמם אהבה ועבודת
אלהינו לימוד תורה וקיום המצות נאשרו דברים הרבה
אבל בנביא עקרו ואף על פי כן היו קורין בנביא אלו
טיי פסוקים ובא לביון גואל וגומ' ואני זאת בריתי טיש
בהן מאין קריאת התורה כדכתוב ודבריו אשר שמתני
בפיך לא ימושו וגומ' ועדין הם קבועים במקומם ובכל
שבת טיש פנאי ויום ביטול מלאכה הוא וכן ביום טוב
חזרה עטרה ליוסנה לקרוא בנביא בהפטרות ובתרגום
וקורין מעין היום . הרי שאתה קורא בכל יום בתורה
ובנביא ומקיים לא ימוש ספר התורה הזה מפיך וגומ' .
וזהו שאמרו חכמים אל כל הקורא קריאת שמע שחרית
וערבית קיים לא ימוש ספר וגומ' ועל כן אין אנו אומרים
ובא לביון גואל בשבת במכחה וביום טוב כמו כן לפי
שבבקר הפטרנו בנביא ולא היינו כריכין לאומרו וכדי
שלא יסתח מימות החול תיקנו לאומרה במכחה ומכחה
אבותינו תור' היא עוד הוסיפו לומר בכל יום קרא זה אל
זה ואמר זהו הטעם שאמרו שלא היו יכולין לומר קדושה
בתוך התפילה בחטיבה אחת מפני שהאורבים היו עם
ולאחר שהיו הולכין היו ישראל ממתנייס בבית הכנסת
והיו קורין וקרא זה אל זה דהיינו שלוש הקדושה ומשום
חביבות חזרין ומתרגמין אלו הפסוקים . נמצא כאלו
שאמרו שתי פעמים קדושה . ואף על על גב דבזמן

חולק על רבינו האי ולא מכח הלכה אלא ספק דרכו ומ
ומורה לו חומרא להוכיח עם שמים לבטלה הואיל ותנא
כוותיה דרב חסרא גבי אינן מדרקין בקטן ואפילו
לדברי רבינו חננאל דמחמיר בזימון הוא מחמיר אבל
בספק לעשרה לא פליג אדרבי יהושע בן לוי דהילכתא
כוותיה וליכא מאן דפליג. ומה שפסק בהלכות
גדולות וקטן פורח או יודע למי מברכין מטמא כראה לי
דהכי קאמר או פורח או יודע למי מברכין ואני מוסק
על דבריו ואפילו מוטל בעריסה דאכל בי עשרה שכינה
שריא דכי גמרינן קדוש בעשרה מוון וקדשתיה לא עבא
גדולים ולא עבא קטנים ובגבד שיהו כל התשעה גדולי
רבטפי אחר לא כראמרי' גבי עבד ליכא יקרא דטמיה
כולי האי. ועבד כמי איתיה בכלל וקדשתיה דשכינה
שרייה אכל מחוייבי מצות ובי בריית. והני מילי
שמטמא רפין כשישראל גדול מברך אבל לא שוקי איהו
אחרים לא. דהא אמרינן בשילהי ראש השנה דכל מי
סאינו מחוייב ברבר אינן מוכיא את הרבים ידי חובתן
והאי דסליקין קטן ועבד ואשה דליתנהו בחובת תלמוד
תורה למינן ד' מסוד' ד' להשמיע קול ברכה אינן לבטלה
אינן מברכין אהבו על התורה אלא אשר בחר בו ואשר
כתן לנו. וזרינו יתן לכולנו שלום.

וששאלתם למה קורין בטבת ז' ט"ס אירע לארס
סוס דבר ולא בא לבית הכנסת בז' ימי השבוע ולא שמע
ברכו את ה' יאזון מפני הקורא ברכו ז' פעמים ויבא ירי
חובתו וכפ הילכ. למה אומרים בטבת במכחה ואני
תפילתי לך ה' עת רצון בשביל עברה אחרונ' שלא כהיית
כמוה מעולם תהיה בעקבי הקץ ט' חדשים שנאל' לכן
יתנם עד עת יולידה ילדה והיום האחרון תכבד הצרה
מכל מה שלפניו ויום שבת יהיה וכל היום תהיה הצרה
עד עת המכחה ואז ישראל יהיו נעדים במכחה ומיד יבא
משיח ויטעינו הרא הוא דכת' בעת רצון עניתך וביום
תשועה עזרתך במכחה שהוא עת רצון עניתך וביום
שבת שהוא יום תשועה עזרתך והיינו דכת' בסוב' וכחת
תיושעון כלומר ביום נחת תיושעון עבו תבאלו ותפילת
המכחה קורא עת רצון וגם אליהו לא כענה לא בתפילת
המכחה שכ' ויהי בעלות המכחה ויגש אליהו ויאמר
מפי ר' נתן בר' מאיר. ט"א לכך אני אומר ואני תפילתי
לך ה' עת רצון קודם תפילת המנח' דכת' למעלה הימנו
ישבו וישחן בי יושבי שער ונג' ימות סותי שער. כך
אמ' דוד לפני הקב"ה רבונו של עולם אומות העולם בינם
שמחתם וביום אירס הם סותים ומשתכרים ומגנים

בבתי

הזה אנו אומרים קדושה בתוך שמחה עשרה ברכות. ב
בחגיגה אחת קדוש שבתיך ובא לכיזן גוא לא ביטולה
דאמרינן דחיישינן שמה יגרום החטא וכראמרינן התם
אל תשנו ממנה אבותיכם ביריכם ועוד הוסיפו לומר
ואתה קדוש יושב תהילות ישראל זהו שאנו סוהין לאחר
התפילה בבית הכנסת והקב"ה סוהא שכחתו עוד לשם
לשמוע תהילות ישראל יושב לשון סוהיה והמתנה כמו עבו
לכם פה וישבו שרי בלק ומתרגל' ואוריכו וכפ את' קדוש
יושב תהילות ישראל יושב וסוהא תהילותן של ישראל.
גמרינן בבראשית רבה בפרשת וירא לי וגו'.

אלקים נכב בערת אל' רבי אחא בשם רבי יוחנן אמר
עומד אינן כתיב כאן אלא נכב. מהו נכב כמה דאת
אמר וככתב על הכור. רבי שמואל בר' חייא בשם רבי
חנינא אומר בכל עבד ושבח ישראל משבחין להקב"ה
משרה שכינתו עליה מה טעם ואתה קדוש יושב תהילות
ישראל ועוד מצינו עם הייתי ביום אכלני חורב ומה היה
אומר רבי יהושע בן לוי אמר חמס עשרה שיר המעלות
שבתיילים. רבי שמואל בר' כחמנאי אמר כל ספר
תהילים היה אומר. סכאמר ואתה קדוש יושב תהילות
ישראל סבא סבא כלומר הזקן שלנו והיה הקדוש
ברוך הוא יושב ומצפה כל היום לתהילותיו של ישראל
אבינו והו טעמו של דבר שאומרים ואתה קדוש וכולנו
מעידים על יוצרינו שהוא מתעבב ומאריך שכינתו
בבית הכנסת אחנו על תוספת תהילות ישראל ומקשיב
לדבריה. ולמה אינן אומרים מזמור אחר שיש בספר
תהילים שהם כמה נאים לתפילה מיערך ה' ביום צרה
ואין אנו מזכירים בו עם אלוקי אברהם ולא עם אלוקי י
יוחן אלא עם אלוקי יעקב. תשובה אלא שביעקב
כתיב העונה אותי ביום צרתי ובזמור זה כתיב יעקב
ה' ביום צרה לפיכך אנו מזכירין זכות יעקב מי שענה
ביום צרתו הוא יענה לנו ביום צרתינו.

שאלת מנין להשלים קטן לעשרה ומאימתי זמן בירוק
השלמתו. כראה בעיני כי מטמא לעשרה אפילו
אילו יודע למי מברכין ולמי מתפללין אלא מוטל בערים
מזרף לעשרה. מדאמר רבי יהושע בן לוי פרק שלמה
שאכלו אפילו קטן המוטל בעריסה מטמא דהיינו אינו
יודע למי מתפללין ולמי מברכין אינן מזמנין עליו אבל
עושין אותו ספק ומטמאין אותו לעשרה. ספק היינו
לברכת הזימון בעשרה בשם ולעשרה שמתפללין משום
דבר שבקדושה וכפ עבד אחר משלים. וכפ פירש
רב האי גאון דקטן עולה למנין עשרה ורבינו חננאל

בבתי משתאות כל היום ואין מזכירין שמך. אבל אנו לא
כך אלא ביום שגירלת השמחה לישראל ובא יום המנוחה
ושמחתי לאחר שאני שמחתי ומעובד ומסוכן איני מסוכן
אלא כשמבני זמן התפילה אני פוסק אני בית מסתי ו
ותענוגי ולביתך אהלך ברנש וקוסף אני בתפילתי
בעת הרצון ושעה קבועה ונותן הוריה על חלקי ולפי
זה הטעם נהגו העם לאומרו בעת המנוחה בשבת .
ובמחנת יום טוב לא נהגו העם לאומרו מפני שתיקן
עזרא שיהו קורין בתורה בשבת במנוחה מפני יוסבי ת
קריכות . ולכך אנו מודים על חלקינו ואומר ואני תפילתי
וכולו ואנו משבחין לו שלא שמנו כמשפחות הארצו ליטב
בהקדוה ולנבן במשתאות אלא לעת רצון תפילה אנו
תדירים לבוא מיד בביתך . אבל במחנת יום טוב לא
תיקן עזרא להרות בתורה דסבורא ליה כמאיר אומר אי
כולו לה אי כולו לכס . ולכך אין אנו אומר ואני תפילתי
וגו' . ודרתך שאומר לאחר מחנת שבת משום כדיוק
הדין אומר אותו ומשום כבודו של משה רבינו שכתב ב
באותה שעה במחנת שבת . והכי אמר רב שלום גאון
בשבת במנוחה מותר לעסוק בתלמוד . ולא עוד אלא
שמהגב בבי רבינו שבבבל לאחר תפילת המנוחה בשבת
סוכין אבות וקניין תורה . ויש מהן שהורגלו להקדים
מחנת שבת להתפלל מבעוד יום . ועד תפילת ערבית
יסב בדר ודום . ומכל מקו לעסוק בדברי תור טפי עדיף
ואל יעמוד בטל . ומה שאין עוסקין לא מפני שאסור לא
משום כבוד משה רבינו ע"ה שכתב באת שעה ולפיכך
הן בטילין ולהיות נשיא שמת כל מדרשו בטילין . ולפיכך
הן בטילין . ולפיכך נהגו לומר פרחי אבות משה קיבל
תורה מסיני לומר הרי אנו מספרין בכבודו של משה רבי
שכתב בשעה זו כי כן מנהג אחרי שמת האדם מספרי
בכבודו ובמעשיו הטובים . ובכך הוא יהיה לו מנוחה
טובה . וכסחל ראש חודש או יום טוב באחד בשבת
מפני מה אין אומר דרקתך ברה במנוחה לפי שמקובלין
אנו שמת משה רבינו בשבת וכיון שהתפללו הכיבוד
תפילת המנוחה בשבת חל מוכחי שבת ואומ' כדיוק הדי
מכני כבודו של משה רבינו . וכסחל יום טוב או ראש
חודש להיות במוכחי שבת כדחה דרקתך מפניה שכבר
חלו הם . דתנו רבנן מאומתי זוקפין את המיטות בערב
שבת מן המנוחה ולמעלה חיללי יום טוב וראש חודש .
ומהא כמי איכא למילף דתנו רבנן סוכה טבעה כיבר
במר מלאכול לא יתיר את סוכתו אלא מוריד הוא את ה
הכלי מן המנוחה ולמעלה בסביל כבוד יום טוב האחרון

אלמא מן המנוחה ולמעלה כיומא דלמחר דמי .
כמא בא בספר יצירה למה נברא מעשה בראשית בו ימל
ולא נברא בפחות או ביותר מוכן אתה למד אלהותו פ
סלהקבה . שעה ימים הם ג' כיתו המעידים על הקב"ה
ועל יש ועל השבת שכסאתה מחלק ששת ימי בראשית
לשלקה נמצא בכל אחד מהן כיתה הראויה להעיד שני
ימים שמעידים על הקב"ה שהוא אחד ואין אחר זולתו .
והוא ברא את כל העולם כולו למעלה ולמט' והוא ראשון
והוא אחרון ושני ימי מעיד' על ישראל שעה אום קבולה
וגוי אחד ובחר בס אל אחד ואלהות מלכותו עליו .
ושני ימים מעידים על השבת כי בששת ימים עשה הכל
וביום השביעי שבת ויכנס . וכיוה לעמו יש לנוח בו
ולשבות בו זכר למעשה בראשית . כמא כי כולם עדים
כי הם כאשר הם ארוכים ומלכים ומטובחים על כולם .
ישראל ארוכים ומלכים וסבולים על כולם . השבת יום
מנוחה ויום חירות כארון וכמלך על כולם . ואילו ג'
הארוכים ומלכים הק' ויש ושבת חורין שלשתן ומעידין
זה על זה הקב"ה ויש הם מעיד' על השבת שכבחר מכל
הימים והוא מיוחד בין שאר הימים דכת' ימים יוצרו ולו
אחד בהם זהו שבת שכבחר בו מכל הימים . ויום זה אחד
לו להקבה שהוא אחד והכל נעשה ברברו והוא המקדש
את ישראל ואת השבת דכתב כי אתה היא ביני וביניכם
לרעת כי אני ה' מקדשכם . וכתב והייתם קדושים כי
קדוש אני . וכת' ויקדש אותן כי בו שבת את יום השבת
ויקדשו . וכמו כן הק' והשבת הן מעידין על ישראל שעה
קבולה מכל העמי' וקדושים וגוי אחד בארץ והם נכטו
להקדיש את אלהי ישראל ולקדש השבת כמא או חילוב'
מלכים שעה גדולים על כולם אלהינו גדול ומלך וארון
ומתגאה על כל האומות תחת ומעלה ואין כמוהו בכל
אלהי העמים ככת' מי כמוהו באלים ה' ומי כמוהו גו'
ישר' גדול ומלך וארון ומתגאה על כל האומות והוא עס
אחד ומיוחד לאל אחד . וייחוד ג' אחד בגוי אחד דכת'
שמע ישראל אלהינו ה' אחד . השבת גדול ומלך וארון
ומתגאה על כל הימים והוא יום אחד ומיוחד לאל אחד
וייחוד אל אחד ביום אחד דכת' מזמור סיר ליום השבת
טוב להורות לה . כאה לאל אחד להתייחד בגוי אחד
וביום אחד . ועל כן אומר בשבת במנוחה אתה אחד
ושמך אחד ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ דכת' ראו
כי ה' נתן לכם את השבת . ואמרו רבותי כל השומ' שבת
כראוי מקרב היטועה דכת' בסוכה וכחת תיוטעון .
סוכה וכחת זהו שבת . וכך הוא אומר בסוכה וכחת

תיושעון וכך הוא אומר ויטב עמי בכוה שלום ובמשכנך
מבטחים ובמנוחות שאכנות . ובמדרש תילים דורש
מקרא זה . ואומר עמי שמרו משמרת השבת יזכו ליטב
בנוה שלום וגו' . ואף בבראשית רבה מבינו כת כי בו
שבת מכל מלאכתו . אתמהא לא כן אמר ר' ברכיה בשם
ר' יהודה בר סימון לא בעמל ולא ביגיעה ברא הק' את
עולמו ואת אמרת מכל מלאכתו לא להיפרע מן הרשעים
שמאברין את העולם שכברא בעמל ביגיעה ומה כברא
בו שאכן ובטוח ושלוח והסקט . ולכך הוא אומר במכחה
בשבת בתפילה מנוחת שלום והסקט ובטוח . וכמדומה
שאף הדורש של בראשית רבה כשהזכיר זה הלשון סוף
על המקרא רכת ויטב עמי בכוה שלום . לפי שהמקרא
דרש על שמירת השבת . ולפי שסתי מקראות הללו
דרשין על שמירת השבת קבעו חכמים בתפילה לשון
המקראות שמתפללין תפארת גדולה ועטרת יצועה .
בטובה ונחת תושעון . מנוחת שלום ושלוח והסקט ובטוח
לקחו מויטב עמי בכוה שלום ובמשכנך מבטחי ובמנוחי
שאכנות ולפי שהאבות שמרו משמרות השבת שכן הוא
אומר באברהם וישמור משמרתו מצווחי חוקותיו שאם
עירובי תבטלין היה יורע אברה' אבינו ואומ' כי ידעתיו
למען אשר יבוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו וגו' .
את בניו זה יצחק . ואת ביתו זה יעקב . ולכך אנו
מזכירין את האבות תחילה בתפילת מנחת שבת . גילה
באברהם רינה ביצחק יעקב ובניו יכוחו בו .
מבינו בבראשית רבה בפרשת ואלה תולדות יצחק
כת' גיל יביל אבי צדיק ויולד חכם ושמח בו . גילה הוא
לאב בזמן שנוולר לו בן צדיק . צדיק שנוולר לו בן צדיק
וחכם זה אברהם בשעה שנתבסר לא יירשך זה כי אם
אשר יבא ממעיך הוא יירשך . מיד בא שמחה וגילה
בלבו ומיד ויפל עליו אברהם ויצחק ויאמר בלבו הלבן
מאה טנה ויולד וגו' . רינה בצחק לפי שמבינו בהגרה
רכנו צדיקים בה' . כשהצדיקים רואין שכינתו שליה'ן
מיד אומר סירה שכן מבינו שכסנעתיך יצחק . וראה את
השמים שתוחים מיד אמר סירה כשאמר יצחק לאביו
הנה האש והעצים ואיה השם לעולה . השיב לו אברהם
לעולה בני את' הוא השם תעלה לעולה ומיד כעקר יצחק
על גבי האש והתחיל וראה שכינה למעלה ממכו בשמים
עומרת לקבלו כריח כיחוח ואז ריכץ יצחק ואמ' סיר' ומה
סירה אמר סירה של קרבץ . יעקב ובניו יכוחו בו שמבינו
בבראשית רבה ויחן את פני העיר שכנס עם דמדומי
זמה וקבע תחומין מבעוד יום הדא אמר שמואל יעקב

אבינו חמה וקבע תחומין מבעוד יום לשמור את השבת .
בשבת אנו מתפללין ז' ברכות ולא שמונה עשרה . מאי
טעמא אמר רב הונא מפני שאסור לו לארס לתבוע כ
צרכיו בשבת לפי ששבת יום מנוח' הוא וצרי' להתענג
בו כדכת' וקראת לשבת עונג . ובתפילת שמונה עשרה
יש דברים שאם ארס צריך להם הוא מיציר עליהם כגון
גואל וסולח ורופא ומברך השמים . וכך כולם . ואם היה
מתפלל ארס בשבת י' ברכות מתוך שהוא מזכיר אילו
הדברים הוא מציר . ומכאן להתפלל שבע ברכות מן ה
המזמור של שבת שכת' בו שבע אזכרו מזמור סיר ליום
השבת . טוב להודות לה' כי שמתחתי ה' בפעלך .
מהגדלו מעטך ה' ואתה מרום לעולם ה' כי הנה אויביך
ה' שתולי בבית ה' . להגיר כי ישר ה' . הרי לך ז' אזכרות
וכנגדן תיקנו ז' ברכות של שבת . אמר אבדימי
מנהררעא הילכת' הסוחט לחולה בשבת מותר לבריא
באומצא לכוס חי . מאי טעמא כיון דלא אופטר
לכזית בשר בלא שחיטה ארעתא רחולה קא שחיט .
המבטל לחולה בשבת אסור לבריא גזירה שמה ירבה
בגבולו . א"כ נחמיה מה ראו חכמים כולו . כך א"כ
נחמי' מפני מה בסיר של כל יום ויום נקמו בו חכמי טעם
שהוא לשעבר . וכשבת נתנו בו טעם שה' להבא כלשון
מה שהוא אומ' בראשון על שם שקל וגו' . בשימי על שחלק
מעשיו . בשלישי על שגילה ארץ בחכמתו . ברביעי על
שברא חמה ולבנה . בחמישי על שברא עופות ורגים .
בשישי על שבמר מעשיו . בשבת ליום שכולו שבת . אף
בשבת אינו ראוי לחלק לא מותן בו טעם לשעבר על שם
ששבת ומחלוקתם בדרב קטינא ואבוי . לרברי האומר
ליום שכולו שבת יום אחד עתיד העולם להיות מושבת .
ולרברי האומ' על ששבת העולם עתיד ליחרב שני ימי' .
ומלך מלכי המלכים ישיב סיר בית המקדש למקומו . ב
במהרה בימינו .

ענין מוצאי שבת

נהגו

העם לומר ויהי כועס וקיוסא
דסירא באפוקי שבת כבעינא
ובמסיכה כרי טיטוה ישראל
קדריהן . ובכך יאריך מנוח לרשעים מלחזור בגיהנום
כדאמר שכל השבת נוחח הרשעים ויזאין מגיהנום .
ובמוצאי שבת כועק המלאך הממונה על הרוחות ואומ'
חזרו רשעים בגיהנום . סכבר השלימו יט' את קדריהן .
ולכך

זלכך יש מזכירין במוזאי שבת ויהי כועס ה' ליהיו עלינו
ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו. כלומר
הרי אנו מתפללין שיהא בשבוע זה מעשה ידינו בכשרו
וביושר ולא כבוא לירי עבירה כרי שלא כירון בביהוס.
ועוד מתחילין מזמור הקמוך לו ואומר אותו יושב בקטר
עליו וגו'. שבאותו מזמור כתב שהקב"ה הבטיח לעמו
יש שאין להם ליראה מפחד לילה זמח ומכל דבר רע.
כי הוא יכילך מפח יקוש. ושלמות רשעים תראה.
והרבה דברים באותו מזמור. ונאה לאומרו לאחר
מנחה כרי שזילנו הק' מכל דינים רעים האמורים עם
כרכת' ואפלטו ואושג בהו ואחלכהו אורך ימי אשביעהו
ואראהו ביטעתי. נהגו לכפול אורך ימים אשביעהו
כרי ליתן חילוק בין אילו הפסוקים לסדר קידושא הבאה
אחריהם. שכן דרך ומנהג המשלים דבר כריך להוכיח
קיומו. ובמה יוכיח בכפולו פסוק האחרון שמי פעמים.
ד"א למה כופלין אורך ימים במוזאי שבת לפי שתיבות
של ויהי כועס כנגד תיבו שבקריית שמע חסר ה' תיבות
לפיכך אנו כופלין אורך ימים להשלים ל"מה תיבות ש
שבקריית שמע שמשמחות ל"מה איברים של אדם. והכי
קרר רב שר שלום ג' און און און ויהי כועס אלא במוזאי
שבתות אבל לא במוזאי ימים טובים ולא במוזאי שבת
ליום טוב שלא קבעו הראשונים לומר זה אלא במוזאי
שבתות לחול אבל במוזאי שבת ליום טוב לא כיון דבעי
למימר ומעשה ידינו כוננהו. וביום טוב ליכא לא
אמרינן ליה. וקידושא דסידרא הם הכי כמי לא אמרינן.
כללא דמילת' כל היכא דלא אמרינן ויהי כועס לא אמרינן
קידושא דסידרא. ובמוזאי יום הכיפורים נמי שחל
באמצע שבת לא אמרינן ויהי כועס ולא קידושא דסידרא
ובא לביון ג' און. וכי אמרינן ליה במוזאי שבת לחול
היכא דאיכא שיתא יומי דחולא לקמן. אבל היכא אי
איכא באמצע יום טוב או יום הכיפורים ואפילו חל יום
טוב להיות במעלי שבתא ראיכא חמשה יומי המעש' לא
אמרינן ויהי כועס בהיחא אפוקי שבתא. מאי טעמא
ביון דאמר ומעשה ידינו ומעשה ידינו תרי זימני בעכץ
לקמן שיתא יומי וכולהו דחולא וסימל לדבר ויהי כועס
הווי' עולה לששה. טעם בשמים משום נשמה יתירה
שחסר והיה למשיב נפש וביום הכיפורים ליכא ייתור כ
נשמה ולא מברכינן. ומפי ה' יעקב בר' יקר כאמר
לי רטעם בשמים במוזאי שבת מפני ששבת שוכת אור
של גיהי' ואינו מקריח ומוזאי שבת חוזר וסורף ומסריח
לפיכך מריח בשמים להפיג ריח רע. אבל ביום

הכיפורים לא מצינו שביתת האור. ומה טעם אנו
מברכינן על הבשמים בברכת הברלה מפני שהשבת כ
נותנת נשמה יתירה באדם והוא סמרו מתוך שאכל
ונתענג וכח וסקט וכשהוא מבדיל בטלו כל אילו ממנו
וכיטלה ממנו נשמה יתירה שבאדם והנה הוא במחשבה
יתירה מעת' ובטורח ובעסק וכפשו אינה שמיחה כאמר
בתחילה ועל כן תיקנו בשעת הברלה המבדיל להריח
בבשמים ותהיה הנשמה הנותנת ותשמה ותריח בריח
טוב. ובכך הוא מפני שצרו ולא יתעצב אל לבו בזכות
שבת ימי המעשה. וכל זה תיקנו כרי שיהיה זכרון
שבת בליבו ויהיה שמח אף ביציאתו. והכי אמר רב
כטרוכאי ג' און במוזאי שבת כשהוא מברך בורא מאורי
האש מנהג בשתי יציבות שמסתכלין בכסות ידיהם ו
וכך ראינו רבותינו שהיו עושין ואמרינן נסתכל בדינינו
כרי שנהל מן האור כמו ששנינו אין מברכינן על הכר עד
שיאותו לאורו וכך הוא המנהג בתחילה כוסף אדם ראשי
אשבעותיו לתוך כפיו ומחסיך תחתיהן ואחר כך פ
פוטטן והנה אור במקום חושך ומברך שכבר ביאו בה.
וראינו בפרקי ד' איעזר בין הורקנוס שמבזה להסתכל
בכיפורי לפי שהן לבנים ובהם נהנה מן האור בראות
ומשום הכי פוטטין ידים להבדלה למיחוי. אי איכא
כהורא מברך זאי לא לא. ריבין דלאו בור' האם מברכינן
אלא מאורי האש אי איכא כהורא מברך. ואי חזי
בחבריה או במירי אחר ונא ספיר דמי. ומדאוריית' מכלץ
דמברכינן ומבדלינן על כהורא דכתיב וירא אלהים את
האור כי טוב. והדר יבדל אהים בין האור ובין החושך.
ולכך נהגו לומר להאי פקוקא בתוך ההבדלה ואין לחוש
על אמירתו. אור של כבשן לא מברכינן עליה דלאו
לכהורא עבדא ושלתנור ושל כירה תחילת ההבערתן
מברכינן ולבסוף אין מברכינן דמסתמא לא נעשו לכורך
אורה כללא דמילתא אור הדולק לכורך אורה מברכינן
ושאינו לכורך אורה אין מברכינן אמר רב יהודה אמר
רב אין מחזרין על האור כדרך שמחזרין על המכות.
אין מבדילין אלא על היין ולא על הפת ולא על המים
אעפ' שכתב בפרקי רבי אליעזר בין הורקנוס ר' מיישא
אמר כיכר מבדיל אר' פביא כוס של יין ומקרב ידו לאור
הנר ואומר בורא מאורי האש וכיון שמרחיק ידו מן האש
אומר ברוך המבדיל בין קודם לחול ואם אין לו יין פוטט
ידיו לאור האש ומסתכל ידיו בכיפורי. שהן לבנות מן
הגוף ואומר בורא מאורי האש ואם מתקררו שמי' בעב'י
ואינו רואה את הכוכבים תולס אבן מן הארץ ואומר ה

המבריל בן קודם לחול ב' אור לחוסך אף על פי כן לא
סברא לן לאברולי אלא על היות ואפי' בפת אין מברילי
כל עיקר דהכי אמ' רב עמרם ריש מתיבתא אי מברילי
על הפת כל עיקר מה טעם שאין רומה הברלה
לקידוש מפני שהקידוש אי אפשר לו שלא לסעוד כדא' אין
קידוש אלא במקום סעודה. וכיון שהסולחן קבוע
וסעודתו קבוע ואי אפשר לו שלא יסעוד מקדש על הפת
ואפילו לכתחילה יכול לקדש על הפת אי חביב ליה טפי
מחמרא כדאמרין בערבי פסחים רב כי הוה חביב ל'י
חמרא מקדש אחמרא וכו' הוה חביבא ליה פיתא מקדש
אפיתא דהא דאמ' זוכרהו על היין בכניסתו לאו דוקא
יין אלא הוא הדין כמי דעל הפת יכול לקדש אלא אורחא
דמילתא כקט' יין המסמח אלקים וארם ואפילו אם כדור
הוא ועומר מערב שבת שלא לאכול יכול הוא לקדש על
הפת ולאכול דאין סבועה חלה על סבוע' שהרי מוטבע
ועומר מהר סיני סיקרם ואין קידוש אלא ממה שיקבע
סעודתו או פת או יין רכתי' וקראת לטבת עונב במקום
קריאה שם תהא עונב הילכך חייב הוא לאכול ולעבור
על כדור כרי פיהא עונב במקום קריאה. *וכן מבינו*
במסכת כזיר דאמרין התם כזיר חייב בקידוש היום ל'
לסתות מאחר שקידש ביין והתם מפ' טעמ' וכן מי סכר
שלא לאכול וקידש על הפת חייב לאכול מה שבצע מא'
מאחר שקידש בפת מיהו אמ' לא שרי לכתחילה שיקדש
הכזיר על היין וישתה אלא יקדש על הפת ויפטר מן היין
אבל אם מיהר וקידש על היין נתחייב לסתות ואף על פי
שאחרים כפטרין בשמיעות הקידוש ובלא סתייה דאעפ'
שלא טעמו יבאו מידי קידוש בשמיע' הכי מילי שלא קדשו
הם אבל אותו עצמו שקידש ומשמיע הקידוש לאחרים
אי אפשר לו שלא לסתות מן היין מאחר שקידש הוא ב'
בעצמו. *וכן מי סכר שלא לאכול אל יקדש*
לכתחילה על הפת שהרי יכול לקדש על היין וליפטר
דאמר ריש לקיש כל מקום שאתה מוכא עשה ולא תעשה
ויש לך לעשות סנייהם אם אתה יכול לקיים את סנייהם
שלא לעשות ספיר ואם לא יבא עפ' וידיחה את לא תעשה
וכן לקידוש לא תעשה הנדר. והעושה זכירת הקידוש
או ביין או בפת במה שלא כדור בו יקדש וכמכאוו סנייהם
מקוימי' ואם אין לכזיר פת לקדש יקדש על היין לכתחלה
וישת' דאין כזירו חלה על יין קידו' מאח' שמכזה לקדש בו
וכן למי סכר על הפת וקדש על היין אם אין לו יין יקדש
על הפת דאין חילוק בין פת לין לענין קידושא ומכזה
הוא שיקדש או בפת או ביין מאחר שסולחן קבוע ומ

ומסורר לפניו אבל במוזאי שבת אין מברילין על הפת
וכן מנהג בסתי ישיבות. הילכך מאן דאית ליה חר
כסא ולי' בה טעור קידוש ואבר לתא סביק לי' לאבר לתא
וקידוש היום מקדש אריפתא דלא יכול לאברולי אפיתא
דכי תקינו רבנן אברלתא אחמרא תקינו. והכי טרה
רב כטרוכאי גאון יום הכפורים אף על פי שחל להיות
בחול מברכין על האור מפני שאסור להשתמש בה ביום
הכפורים ולית הילכתא כרב יהודה אמר שמואל דאמר
אין מברכין על האור לא במוזאי שבת הואיל ותחילת
ברייתו הוא אלא כי הא דאמר רבי חייה בר אבא ואיכא
דמתני אמר רבי בנימין בר' יפת אמר רבי יוחנן מברכין
על האור בין במוזאי שבת בין במוזאי יום הכפורים.
וכן עמא דבר מיהו ויתר יום הכפורים מסבת דמוזאי
שבת מברכין על האור היוזא מן העצים ומן האבנים
ובמוזאי יום הכפורים אין מברכין לא על האור ששבת
ומאי שבת ששבת ממלאכת עבודה. וכתניא עשית
הרולקת והולכת בשבת למוזאי שבת מברכין עליה.
ותניא אירך אין מברכין ומטנין לא קשיא כאן במוזאי
שבת ו כאן במוזאי יום הכפורים במוזאי שבת מברכין
עליה ובמוזאי יום הכפורים אין מברכין עליהן אלמא
באור היוזא מן העצים ומן האבנים הא דלא מברכין
אבל באור ששבת מברכין ובגמרא דיראן ישראל מתני
אמ' רבי לוי במוזאי שבת זימן לו הקבה לארס הראשון
סני רעפים והקשה זה בזה ויבא מהן האור וברך עליה
ארס הראשון בורא מאורי האש אמר שמואל לפיכך
מברכין עליה שכבר שבת האור כל אותו היום ולעולם
על האור ששבת כדקאמ' אבל לא על האור היוזא מן
העצים ומן האבני' ועל הנדר שמרליקין בכנסת במוזאי
שבת כראה למוזאי שאין מברכין עליו וכריך להביא כר
אחר לברך עליו מפני שאותו הנדר עשוי לכבוד ותניא
כר העשוי לכבוד אין מברכין עליו ומוקמי' לה בברכות
בדאיכא ארס חשוב ומיהו איכא דלא מדלקי ליה אלא
מסוס אימתא דגבני ולא מסוס כבוד מברך עליה.
ופעמים הוא אומר כגון אנו אין מדליקין אלא מסוס
להאיר שאלו היה לנו אור הלככה ככנס בבית הכנס' ופה
דיינו ומי סנהב להביא כר אחר לסוס אורה ומברך עליה
זהו מנהג יפה. וששאלתם במוזאי שבת מה
שמביטין בכפות ירן כך ראינו רבותינו שהיו אומרים
יסתכל ארס כדו' שיהנה מן האור. כי כך אמרו אין
מברכין על הנדר עד שיאותו לאורו וכן מנהג. וראינו
בפרק רבי אליעזר בן הורקיינוס שמכזה להסתכל בצ'
בכפורינו

בצפורנו מיהו איך רבלין בכך ולהטיל מים בכוס על
הברלה לאחר שטותיהו כך אנו רבלין . וכך שמענו
מרבתי שמכזה לעשות כן כלומר שירי מצוה מעכבין
את הפורענות ומה שכתבתי מן המים אנו כותלין אותן
ומעבירין אותן על פנינו כדי לחבב את המכונה ואם איך
לו אלא כוס אחד מניחו לאחר המזון ומשלים כולן ל
לאחוריו . והקשה רבינו נסים באוץ בתפלתו והיכי שרי
למיכל קוד' הברלה והא חמימר בת טוות כדאית' לקמן
אם כן אקור לטעום קודם שיבדיל ורחק לתרץ דאכל
בשבת וחסיכה במוצאי שבת ועדיין לא בירך ברכת
המזון וגם לא התפלל עדין ואינו נראה רהא הנכנס ל
לביתו במוצאי שבת קתיי רמשמע דלא היה מסיב אלא
כבר התפלל ובה . ויש לומר רהא דאמימר בת טוות
היינו היכא דלית יין כלל או טעם לו סתי כוסות שיכול ל
לברך גם בהברלה בברכת המזון . אבל הכא ראינו לו
אלא כוס אחד כיון דברכת המזון טעונה כוס ישלשין
ויאכל קודם הברלה דהם אמרו והם אמרו .

ראיתי אכסים המחמירי במוצאי שבת על עצמן
כשמיסב על השולחן ומבדיל על היין וסותה ואף על פי
שלא פסק בסעודתו מברך על הכוס בורא פרי הגפן
כשהוא סותה לאחר הברלה משום ראמרי' דיט הברלה
בלא סעודה כשהוא סועד נמי לא בטלה ברכת היין ש
סיהא ברכת סעודה ולרבי אינו נראה כן ואין מנהגו כך
כיון שהוא מיסב על השולחן ולא פסק בסעודתו עולה לו
ברכת היין על הברלה לכאן ולכאן והמברך סתים הרי
זו ברכה לבטלה :

ענין יום הכפורים

וששאלתם

איכא ביכיהו יום
הכיפורים שחל ל
להיות אחר שבת
כו והוקשה לו מאי שפא יום הכיפורי דקטג לא מאי כולי
בקטג אי בקטג יום טוב אכילת ירק שלו בו ביום הוא וליכא
למימר אימת קא בעי לבו לאורתא וכי תימא לית' אפטר
בחמימי מסקנא הכי מוקים לה ושהוקשה עוד בה היכי
דחינן יום הכפורים ומעבודות משום אכילת ירק מס' ק
קידוש מעבודות ביד חכמי ישראל אף אם מזדרי' ומוטעי'
וכל שכן מתקנים ואפילו לעבר את הסני' כולה בצורכי
הבריית שמור אביב עבר חדש הסמוך לאביב שיבוא

אביב בזמנו ואם תאמר כורך גבוה הוא זה משום עומר
הרי עומר מיהודה בא והם מעבירים על עבר הירדן . ו
והגליל ואף שלא להטריח על מביאי ביכורי' לאח' עברת
מעבירים על פירות האילן וכל שכן עיבור החרש יום
אחד ועיבור יום זה מועיל אף לאכילת ירקות סה' כורך
עניים ועשירים שכולם נכטו להתענג בחב' ולשמח .
מה שאנו כוהבין לומר בלילי יום הכפורים כל נדרים
הכין פירושא לפי שיום הכיפורי הוא יום סליחה ותשובה
וכריך האדם להיטהר מעוונותיו לפי שנתכפר לו ואם
נדר אדם בתוך ימי השנה וזכר את נדרו כריך לקיימו
ואם לא קיימו איך יום הכפורי מכפר דהכי תנן בכריתו'
בפרק המביא אשם תלוי חייבי אשמות ואשמות ווראיך
שעבר עליהן יום הכיפורי חייבי אשמות תלויין פטורים
משמע מכאן שאין יום הכיפורי מכפר על חטאת ואשם
ודאי והאידנא נדרים כחטאת דמו . וכריך לקיימן אש
זוכרן שמטענה נדר מחוייב לקיים ואין יום הכיפורים
מכפר עליו אף כרי' לקיים כמו האדם שכתחייב חטאת
ואשם ודאי שאין יום הכיפורים מכפר עליו לא בהקרבת
חטאתו ואשמתו הם הכי נמי הנודר כתבד לכו שאי יום
הכיפורים מכפר על הנדרים אלא כריך לקיימן ועל זה
תיקנו ג' אוכי היטיבות לומר כל נדר' בלילי יום הכיפורים
דכהי דהנדרים שזוכרן מקיימן ונפטור . אבל אם נדר
בתוך ימי השנה ואינן זוכרן עכשיו לקיימן מה יעשה
ויתכפר לו סיהא נקי ביום הכיפורים תיקנו לעשו הפרה
זו בצבור להתיר כולן את נדריהן שאינן זוכרן . והכי
קאמר כל נדרים ואקרים ושבועות וקיימים וכו' שנדרנו
ושאקרנו מיום כום הכיפורים הזה הבא עלינו בכולם
חזרנו בהן כלומר ומתחרט' אנו בהן על שעשינו אותם
ואומ' בטל הנדר מעיקרו שמבטלין אותן מעיקרן כריך
התרת נדרים ואף על ג' דהכי הילכתא דכריך לפרוט
את הנדר לפני חכ' והכי לא פרטו הכי מילי ביחיד דכריך
לפרוט נדרו שפא נדר לעשות דבר טוב ורובה לחזור בו
ואם יפרוט לו לפני החכם לא יתיר לו אלא ואמר לו קיים
את נדרך לכך הילכתא לפרוט . אבל בצבור ודבר
דלא ידעי לא כריכי לפרוט ומתירין זה לזה בלא פריטת
נדר ואומ' אותן פעמים שכל מי שלא נמצא בפע' ראשונה
ימצא בסני' כרי' סיה' כל ישר' קיים לפני אביה שבשמי'
כך קבלתי אני אברהם כהן מפי מורי רבנא מילי ז' .
ומס' הר' יעקב בר' שמעון נמצא בערב יום הכיפורים
באים לבית הכנסת ואומ' כל נדר' ואישרי' וקונמי' וחרמי'
ושבועי' דנדרנא ודאי שבע' ודאי חרמל' ודאי ארכא על

נפסא במוצאי מיום כיפורים זה ער יום הכיפורי הבא
עלינו לטובה כולהו איחרט בהון שרן שביתין בטלין ו
ומבוטלין לא שרירין ולא קיימין . כדרכ' לא ניררין ואיסקר'
לא איסירי . ושבועתא לא שבועות וכלל לכל גו' . כך
שמעתי פה קרום אומר בעבורו לפני התיבה ולא היה
אומר מיום כיפורים שעבר ועד ולא יהוון שרן ולא ככת'
וכסלח ויחזור לראש ער ג' פעמ' ושהחיינו וברכו ובומר
התפילה . וענייני הברלות מוצאי יום הכיפורים ואיך
מברלין כבר ככתב למעלה בעניין מוצאי שבתא לכן
איך כריך לזוכרו שנית והמבין ידקק וימצאו . גם
מכפילת תחנונים בימים שבין ר"ה ליום הכיפורי ועניין
אבינו מלבינו ומשאר ענייני יום הכיפורים כתב' בעניין
ר"ה : בן רבי' יצחק לוי עם ספר קטון על הרף הקבוע
בכותל שאין זו מן הנדרות ביום הכיפורים ולא נגע כלל
לנדרות והיו חכמי וורמזא מקת מהם אוקרין לטלטלו
משום שאין עולין לאילן . במוצאי שבת איך אומר ויהי
נועם במגנכא כסחל יום הכיפורי בחול . אבל בתשוב'
ראשי ישיבות מוצאי תשוב שאומר . אבל במוצאי שבת
כסחל יום טוב בחול איך אומר . *דש רבי' יוסט*
בין ר"ה ליום כיפור אומרין וידו ג' פעמים בכל יום כנגד
ג' תפילות שבכל יום . ובערב יום הכיפורים בשחרית
פעם אחת לפי עעריין יסכו במנחה וישלשו במעריב .
ומי שמבקש לקנח ביום הכיפורים אם אסטנס הוא ואין
דעתו מיושבת עליו בכל השנה כולה עד שמקנח במים
וכל שכן ביום הכיפורי סכרו לקנח ולטהר עצמו ביותר
יקנח . אבל כל אדם שאינו חושם לא סכך אמרו חכמי'
אסור לו לחדם שיושט אכבעו קטנה במים בט' באב
כדרך שאסור להושיט ביום הכיפורי ושוב אמרו חכמים
זעירא בר חמא אושפיזכניה דר' אחי ור' אסי ורבי יהושע
בן לוי וכולהו רבנן דקיסרי אמרו ליה לרב יוסף בריה
דר יהושע בן לוי בר אריא תא ואימא לך מילי מעלייתא
דהוה עביר אבוך בערב יום הכיפורים מביאין לו מ
מטפחת ושורה במים למחר מקנח בה פניו ידיו ורגליו
אם היו כיבויות של מימי רגלים כיתנות לו על גבי רגליו
חייב לרחוץ ולשפוף אותן בידו סכך פניו כל המיכך
רגליו טעין טבילה וכל המטיל מים טעין קידוש ידים ו
ורגליים ומפרטין אותן בשל רגלים משום כיבויות אלא
ידים למה אמר רב אסי זאת אומרת מכה לספוף .
והרואה קרי ביום הכיפורים חייב לטבול סכך סכו
חממי' תנו רבנן הרואה קרי ביום הכיפורים יורד וטובל
ומבערב וישפוף וסב אף אסור לרחוץ מקת גופו

ככל גופו . אבל אם מלוכלך בטיט ובצואה רוחץ כדרכו
ואינו חושם . קל וחומר ומה טיט וצואה שאינה לא מיואם
רוחץ כדרכו . שבת זרע סכת' בו וטמא לא כל סכך
סחיב לטבול . וכך שאר ימות השנה טובל מסו' קהיות
ומשום קידוש השם בפני גוים . ואמר לך ר' ביום הכיפורי
לאחר שעשה כרכיו וטול ידיו מידי דהוה אדיו מטכופות
בטיט ובצואה שאין לך טוכוף גדול מזה . ואי עביר
בסודר דלות ליה כדי הרחה דלא אתי לדי סחיטה אבל
אי לא עשה כרכיו יקנח ידיו במטפחת הנגובה ולא אתי
לדי סחיטה . משום שנאמר ארחץ בכייקין
כפי אפי' בלא מים . ובערב יום הכיפורים בסליחות איך
כופלין על פניהם כי אם מקדיסין ומסלימין ואין אומר
מחי ומסי ומתוודין ג' פעמ' . אבל בערב יום הכיפורים
איך מתוודין אלא פעם אחת והכא נמי איך כופלין ב
בתחנונים בתפילת שחרית . וביום הכיפורים אסור
בניסוח ובכעילת סדרל ובתשמיש המיט ומי שיש לו באב
ברגלו כורך עליו בגד או צמר ואינו חושם . אבל כל
מגעל וסדרל אסור . ואם היו ידיו מלוכלכות רוחץ
כדרכו . ואם הוא אדם חולה מאכילין אותו סלח ויתכין .
וכן אשה מעוברת אם תתאווה נפשה או מריחה שום ריח
מאכילין אותה שאין לך דבר שעומד בפני פיקוח כפס
חוץ מעצ' וגילוי ערוות ופסכות רמים סימות ואל' עשה
אותם . ואסור להבדיל ביום הכיפורים בורא מאורי
האש אלא באור ששבת . ואם הביא אור סלא שבת
הדלקה ראשונה אסור ענייה מותר . ויום הכיפורים
סבא בשבת מפסיק מבערב ואין כריך לקדם לפי סלא
קדם היום עדיין וכריך לפסוק מבעוד יום מאכילה ומ
ומסתייה . וביום הכיפורים איך אומרין זמן על הכוס
כבשאר ימים טובים כדרך למסתייה משום קידוש היום
ולכא למימר דלישהייה עד למוצאי יום הכיפורים דלא
אופשר . וספאלתה כמה שיעור טעימה גבי מקדש
הוא רבעין מלא לוגמא ואפי' הכי ביומא דתענית' אסיר
למיטעם ואעב' דאמר' היושבת בתענית טועמ' תבטילה
ואין בכך כלום הכי מילי טעימה בעלמא אבל בליע' לא
ואינה בולעת כלל . אבל למיכרך בעינן מלא לוגמא
לסתות דבמלא לוגמיו מייבתה דעתיה כדאמ' לגבי יום
הכיפורים סתה מלא לוגמא חייב . ואם יום שמיני
סל ולך חל בט' באב מתי מזהלן אותו אם לאתלר או יס
לו להמתין עד חכות . כוהנים בוורמזא בחכות
היום מזהלן דקודם שם שעות עדיין חל אבילות
ומילה קיבלו בשמחה כמו תורה שנאמר שם אנכי על
אמרתך

אמרתך . וזיוס הכיפורים יוצאת לאחרי קריאת ספר
 תורה קודם שמתחילין מוסף ומוהלין ואחר כך נכנסין
 לבית הכנסת ומתפללין תפילת מוסף . מוהלין ופורעין
 והדר מוצבין . המל את בן המפחה אינו כריך להכניסו
 בביתו שלאברהם אבינו . ורבינו אליקים כסכתפלל
 ביום הכיפורי ממוסף ועד מנחה ובעילה ובתפילת מכה
 לא התפלל ברכת כהנים שום שלום כי אם שלום רב .
 ויפה עשה כיון שכן מצינו במסכת תעניות בב' פריקס
 הכהנים נושאים כפיהם וכולו . ומסק' דהילכ' דלא פרטי
 כהנים ודיהם בתפילת מנחה משום דסכיחא סכרות .
 ואם נפש אדם לומר מפני מה מתפללין בשאר תעניות
 בתפילת מנחה ברכת כהנים אינו דומה זה לזה לפי ש
 שבשאר תעניות איז מתפללין תפילת נעילה . ובמקום
 שהיה לנו לומר בתפילת נעילה אומ' בתפילה מנחה וכן
 נהגו עלמ' ספורטי הכי כפיה בתפילת נעיל' ולא במנח' .
 אומ' זמן ביום הכיפורי לאחר כל כדרים . ויום הכיפורים
 סחל להיות בשבת אומר בליל יום הכיפורים ויכולו ה
 הסמים . מגן אבות עד מקדש המזבח ויש ויום הכיפורי
 ומתחיל להתפלל תחנונים וסליחות . ובליל יום
 הסיפורים רבינו הגדול ד' יצחק בר' יהודה בכניסתו לא
 היה מתעטף כל הלילה בטלית . אבל בשחרית בעמוד
 השחר היה מתעטף כל היום כולו וכמעריב למוזאי יום
 הכיפורים עד באתו מבית הכנסת . וגם רבי' כע' היה
 מתעטף בכיבית בט' באב ביום אלע' שאחרים לא היו
 מתעטפין משום אבילות . ו' שמואל כהן ור' לוי אף הן
 היו מתעטפין כמו כן . וכך ראיתי באושפיר' שמתעטפי
 בט' באב . וכך אמר מוריני הזקן כולו . הלא הוא
 כתב למעלה בסוף עניני כובות . ואם מותר
 לרחוץ בשלב או בשבת או ביום הכיפורי לנקות ידיו אם
 חסור הוא עיין במסכת שבת איז מרסקין לא את השלב
 ולא את הברד . רבי יהודה ברבי
 ברוך ור' יצחק לוי מתענין ממחרת יום הכיפורי ובניה'
 ותלמידיהם נוהגין עדיין כן . וראויותיהם מהיהוה דרבא
 הוה יתיב תרי יומא דתעניתא ואישתכח כוותיה . ופאינו
 מתענין אומר דרבא לא אכיל ביום הכיפורים עד מוצאי
 יום שיני בלילה ואי איפשר לעשות כן ויפה לעשותו . אבל
 המתענין ואוכלין ערב יום הכיפורי הלא לרבייהם יום
 הכיפורים ואכילתו ברכת והמתענין שומרין עצמן מכל
 מלאכות שיש בהן כרת . שופר של יום הכיפורים .
 שמעתי שתוקעין בארץ ישראל מוצאי יום הכיפורים
 קשר'ק לאחר כל התפילה כפיכח'אין מבית הכנסת לפי

סכבר הבדילו . ובגולה שלנו לא נהגו לא תקיעה אחת
 לזכר בעלמא לזכר שבקולוכיאה נהגו גם קשר'ק .
 זה מקורין במנחה ביום הכיפורים בעריות . מפני מה
 שיום הכיפורים איז מתכפרין בו עונות עד שיחזור ב
 בתשובה . ואלע' דאמר כל עבירות שבתורה בין עשה
 תשובה ובין לא עשה תשובה יום הכיפורים מכפר לית
 הילכ' כר' אלא כיהאי ברייתא של מתייה בן חרש את ר'
 שמעון בן יוחי ברומי שמעתי ארבעה חלוקי כפרה
 וכולו . וכיון דלא מיכפר יום הכיפורים אלא בתשובה
 עמו דווקא קרינן בעריות דאם חס ושלום בן ישראל פרץ
 בעריות או בנידה כיון שקורין לכניו זוסר עבירה שבאת
 לידו וחוזר בתשובה כדי שיתכפר לו . כל האוכל ושותה
 בתשיעי כולו . כיון דעם תוספת הרי הוא כאילו התענה
 תשיעי ועשירי כקט אנב גררא . ואית דאמר אם היה
 בא להתענות תשיעי שמה לא יוכל להתעבו עשירי משום
 הכי כיון שאוכל מבעוד יום בתשיעי ומתעכל מעט קודם
 שתחשך דבענן תוספת ליום הרי הוא כאילו מתענה ב
 באכילה זו תשיעי ועשירי .

פרשת עשר תעשר

בפסח

ובעצרת איז קורין אלא
 מתחילי בכל הבכור לא
 חס כן אירע קריאתה
 בסב' מפני שב' היום ויהא הפרש' הקרה לפי' מתחילין
 בעשר תעשר ובסוכות בין בחול בין בשבת מפני שיש
 בה מצוות וחוקים כתופת מעשרות וחילוק מתכו לעניים
 שמפורטין בה . ובסוכות עת הבכיר והאסף הוא וכדי
 להשמיע ולהזכיר חוקי הפרטה כדי שיהלוק העניים ו
 ויסמכו האבונים נהגו לאומר מ' . ויש שהולקין בדבר
 ואומר שאין כריך להתחיל לא בכל הבכור אך איז ממס
 בדבר דקא' במגילה ביום טוב שלחם מפטירין במצוות
 חוקים ובכור תרתי משמע בכור . ועשר תעשר מצוות
 וחוקים . ומצינו ראיה לדבר של אלעזר בר' קליר יוסר
 קורבה על עשר תעשר בסוכות מה שלא יוסר בשאר ה
 הרגלים וכדברי האומר מתחילין בכל הבכור . שלמו
 לרבי מפני מה נקראת ביום שמיני הלא לא נזכר בה יום
 שמיני כלל . ואמר לן מפני שכת' והיית אך שמה דאמר
 לרבות שמחת ליל יום טוב . וזאת ההגד' למתפללין
 ביחיד ועסקו בה . אמר ר' שמעל קח לי ססגני'
 ער הפנים ואמר לי ידירי שב בחיקי ואגיד לך מה תהא

על ישראל והיו דמעות כופלות לו מעיניו עליו . אמרת
לו הדר זיוי מפני מה אתה בוכה . אמר לו בוא ואוריעך
מה בכזו להם לישראל עם קדושים . תפסני בירו והכניסני
לחדרי חדרים ולבני בניזים ולחוכרות . כטל הפיסק
ופתח והראני חירות כתובות ברות משונות זומזו .
אמרתי לו הדר זיוי הללו למי . אמר לי לישראל . אמרתי
לו וישראל יהיו יכולין לעמוד בהן . אמר לי הן . למחר
הכניסני והראני ברות קשות מהראשונות והראני אשר
לשבי לשבי ואשר לביוה לביוה ואשר לרעב לרעב .
אמרתי לו וכי ישראל בלבד חטאו . אמר לי בכל יום
מתחדשות גזירות קשות וכסיסר ככסין לבתי כסיסות
ולבתי מרשות וענין אמר יהא פמיה רבה מברך אומר
אין אני מניחם לבאת מחדרי חדרים מי לא יאירי למלך
האירי . מי לא ישבח למלך המשובח . מי לא יקדש למלך
המקודש . יתקדש שמו לעד ולכח שבכל יום ויום גבור
וכפלות מתרבות לפניהן מעולות ומסוכו זומזו ושמה
לבו בעת תפילת בניו . לקדושה מעומד אחר
תפילה ודכירה ישמעאל הן . ובשעה שירדתי מלפניו
שמעתי קול מדבר בלשון ארמי ובלשון הזה היה מדבר
מקדשא קדישא לחורבא והיכלא לכור רליק ודירתא ד
דמלכות לכריות ובתולין צולימין לבזה וחזותיה דמלכ
תככור ארמלתא ומדבחא רכיא לאיסתאבא ופתורא
דמתקן ירתוכיה בעלי דבבי וירושלם לא תוריק וארעא
דישראל לזוע . באותה שעה ששמעתי קול זה כרתני
וכפתי לאחוריי עד שבא הדריחאל סתן בי רוח וכשמה
ואמר לי בא . ואכניסך לגבוי ישועות וכיחמות הכניסני
וראיתי כיתות של מלאכי סרת שהן יושבין ואורגין בגדי
ישועות ועושין כתרי חיים ואבכים טובים שלמרגליות
קבועות בהן ומרקחים וכל מיני בשמים ואזכרות מ
מתקנים לכדיקים . וראיתי כתר אחד מפונה מכל
הכתרים ומה ולבנה ופנים עשר מזלות קבועים בו .
אמרתי לו הדר זיוי הראני בכורו של דוד . אמר לי ירדתי
המתן לי שלש שעות עד שיבוא דוד מלך יש לכאן ותראה
בגדולתו . הוסיבני בחיקו . ואמר לי ירדתי מה אתה
רואה . אמרתי לו שבעה רקיעים והן רצים כאחד . אמר
לי שבוס עיניך שלא תזעזע מהללו סיבאו לקראת דוד
מלך ישראל מיר רעשו כל אופנים ושרפים ואזכרות שלג
ואזכרות ברד ועכני כבוד ומזלות וכוכבי ומלאכי השרת
ולוהטוי זבול ואומר למכח זומזו לרוד השמי מספרים
כולו . ושמעתי קול הבא מצפון ואומר ה ימלך לעולם
ועד . והנה דוד מלך ישראל בא בראש וראיתי כל מלכי דוד

אחריו וכל אחד ואחד בתכו בראשו . וכתרו של דוד
מובהק ומשופם מכל הכתרי זיוו הולך מסוף העולם ועד
קופו . וכיון שעלה דוד לבית המדרש הגדול של רקיע
מוכן לו כסא של אש שהוא ארבעים פרסאות על ארבעי
פרסאות גובה . וכפליים אורכו וכפליים רוחבו . וכיון
שבא דוד יושב לו על הכסא שלו מכוון כנגד כסא של קונו
וכל מלכי דוד יושבין לפניו וכל מלכי בית ישראל אחריו .
מיקר אמר דוד זמירות ותושבחו שלא שמעתו אותן מעולם
וכיון שפתח ימלך ה לעולם אלהייך כיון לרוד דוד . ה
הללויה . פתח מיטטרון וכל המזלות ואומ קק' ה כבאות
מלא כל הארץ בכבודו . וחיות הקדוש משבחות ואומרות
ברוך כבוד ה ממקומו . והרקיעים אומ' ה ימלך לעולם
ועד . וכל מלכי בית דוד אומ' והיה ה למלך על כל הארץ
ביום ההוא והיה ה אחד ושמו אחד .

ענין פרוין הבן הבכור

ובר

ישראל ראיתי ליר ליה ברא בוכרא
מחיוב למיפרקיה מכהן ואי לא
פריק לי קאי באיסורא ומכ' יומי
בעי למיפרק' מי מלו ל' יומי ולא פראו יפרהו לעולם .
ואם לאו עומד באיסורו . ובר פריק יתיה מברך
אבי הבן בא' אלה' שהחינו . וקיימנו והבענו לזמן
הזה . בא' אלה' אקבו על פרוין הבכור . וכיכר פריק
ליה . מיייתי ליה קמיה כהן . ואומר לכהן אבי התינוק
הא לך חילו הסלעים או בגד או סוס דבר שיישר לכהן
ויהא זה בני בכור פרוי ממך . ומביא כסף טווה שלשים
זוז . ובלבד שיהא בו טווה ה' סלעים . הסלע יש לו ר'
דיכר והדיר' ז' מעות הרי יש לסלע כ' מעות . המעה ב'
פונדיונות . הרי יש לסלע מ' פונדיונות . הפונדיון יש לו
ב' איסרין . הרי יש לסלע כ' איסרין . איסר יש לו ב'
מוסימוסין הרי יש לסלע קכ' מוסימוסין . מוסימוס שנים
קונטריוקין הרי יש לסלע שפ' קונטריוקין . קונטריוקין ב'
פרוטות הרי יש לסלע תשסח פרוטות . ומשקל הפרוטה
סחכי סעורה . או היא פרוטה שאמרו חכמי' שהיא אחת
מ' לאיסר האיטלקי . ובכל דבר שירצה הכהן וישר
בעיניו יכול לחחול לו ובנו שרוי מן הכהן ואפילו בסוה
פרוטה וכן הילכ' . ושיעור דמי סלע כשני חלקי טארי .
וכהן שואל אש הנער ואומר שמה היפלתה בן או שמה
ילדת בן אחר . אם אומרת לו לאו . מכיח החפכים לפניו
בכלי ואומר זה הבן בכור הוא והק' כתב לפרותו שאלמ'
וטרוני

ופדיוו מבן חודש תפדה . כשהיית במעי אמך היות
ברשות אביך שבסמים זכרשות אביך ואמך ועכסו
שאתה ברשותי שאני כהן ואביך ואמך מבקשי לפדותך
שאתה בכור מקודם סכן כת קדם לי כל בכור פטר רחס
וגו' . והרי הזוים יכנסו תחמיק לפריוך שאתה בכור
והרי החפצים יכתנו במתנה לבעליהם . ואם פדיתך
בראו הרי אתה פדוי . ואם לאו הרי אתה פדוי בתורה
וכהלכה וכבקי שבישראל . והכהן מברך לתינוק ואומר
זהו רצון מלפני השמים כסם סזכיתיה לפדיון כן תזכה
לתורה ולחופה ולמכוות .

ענין מילה

מהו

זה עמוהלין התינוק בבית
הכנסת על החול ועל המים
ומכסי את הדם ואת בשרו
שלתינוק את כלום שאפילו אם לא עשה כך אינו א
אסור אלא מכהב . ואבי הבן מברך להכניסו לאחר
המילה . ואעפ שאמר חכמים כל המכוות כולן מברך
עליהן עובר לעשייתן ואם כן היה לו לברך להכניסו
קודם המילה . ועוד אם תאמ' והלא מילה שאינו
מברך לאחריה אלא לפנייה הם הכי נמי איהו ליברך ל
להכניסו קודם . ויל שאני מילה דמוהל עוסק במצוה ואי
איפשר בלא ברכה . אבל איהו אם שמה מקלקל המילה
מוכיח שם שמים לבטלה . ואם תאמר שחיטה ותקיעה
נמי ניוחס דיל' תתקלקל השחיטה וכמבא מוכיח שם שמי'
לבטלה . הם הכי נמי לתקיעת שופ' לא דמיון הנן תרתי
להאי דאיהו בדייה ויכול לתתן . אכל אבי הבן מכוותו
ביד אחר היא הילכך מברך להכניסו לאחר מילה .
וכן מנהג בשתי יסיבות . שאילה אחת שאילה
מרכיבו יחקק בר' יהודה זל' . מילה כשחלה ביום העניית
ביבור כגון י' בתמוז וג' בתשרי מהו להתפלל פסוקי ד
דרחמי וסליחות ולומר וידוי ואל ארך אפים ואם מברך
וטועמו אותו המברך וכמה שיעור הטעימה . על יום
המילה כך כוהגין במקומוניו שמתפללין סליחות ואומר
וידוי ואין אומר והוא רחום ולא תחונכים ומנהג אבותינו
תורה היא ומכות המילה קיבלו בשמחה ועדיין עושין
אותה בשמחה כרכת שם אככי על אמרתך וגו' . לפיכך
אין כוהגין לומר והוא רחום ותחונכים וראי שמניחין
במקפת ואין כריכין להפסיק לבמרי סליחות וידוי ואל
אריך אפים . וסליח ביבור מברך על היין ואינו טועמו

והמנהג תורה הוא שאינו כריך לטועמו ולא למיתביה
לינוקא דאחי למיסרך אלא ליטהייה ער לאורת וליל תייה
אומיה דינוקא כי בעיא למיתב בתענית . דאלב דאחי
המברך כריך סיטעוס כי טעיס ליה אחר ספיר דמי .
מדימקסינ ביום הכיפורים למרו זמן על הכוס כבשאר
ימים טובים . וליתביה לינוקא . ומפרינו דיל' אחי
למיסרך . טעמא דאחי למיסרך . הא ליכא למיסרך שפיר
דמי . וביום הכיפורים אין אומר זמן על הכוס כבשאר
ימים טובים דכריך למיתביה משום קידוש היום וליכא
למימר דלטהייה ער לאורתא מוכיח יום הכיפורים דלא
איפשר . ושאלתם כמה שיעור טעימה גבי מקדש
הוא רבעינן מלא לוגמיו ואפי' הכי בימא דתענית אסור
למיטעס . ואלב דאמרינן היום שבת בתענית טועמת
תבטילה המ בלא בליעה . אבל למברך בענן מלא
לוגמיו . ואם יום שמיני כנולד חל בט' באב מתי מוהלן
אותו אם לאחר קינות אם לאלתר או יס לו להמתין עד
הכות . נוהגין בוורמא מחכות היום מוהלן משום
דקודם ז' טעות עדיין חל אבילות . ומילה קיבלו בשמחה
כמו תורה שבאמר שם אככי על אמרתך . וביום הכיפורי'
אם חל שמיני פלו ביום הכיפורים יוצאין לאחר קריאת
התורה קודם שמתחילין מוסף ומוהלן ואחר כך כנסין
לבית הכנסת ומתפללין תפילת מוסף מוהלן ופורעין
והדר מוכיח . המל בן השפחה אינו כריך לום להכניסו
בברית ונולד בשבת כשהוא מהול אינו כריך להטוף מ
ממנו דם ברית . כהגו להסלין העולה בחול כמו
שמכיבו בפיר דחלקתא . בני ארץ ישראל מוהלן במים
משום רבת ואחר כך במים . משליכין את העולה במי'
בני בבב מוהלן בעפר משום דכת' גם את ברם פהיתך
סילחתי אסירך מבור אין מים בו . ועתה מביאין חול
לקיים דברי שניהם שחול כקרא עפר ומים . כדאמרינן
בחולין פ' העופות מן הרקק כבראו פי מעפר וממים .
כלל אמר ר' עקיבה מלאכה שאיפשר לה לעשותה
מערב שבת אינה רוחה את השבת . מילה שאי אפשר
לעשותה מערב שבת רוחה את השבת . אמר רב יהוד'
אמר רב הלכה כר' עקיבה . ומניין למילה גופה שרוחה
את השבת . אר' יוחנן אמר קרא וביום השמיני ימול בסר
ערלתו . ביום ואפילו בשבת . והילכ' כר' יוחנן . עוסין
כל כרכי מילה מוהלן ופורעין ומוכיח וכותנין עליה
אספליית וכמון . לא שחק כמון מערב לועס בסיני
וכותן . וביום טוב שחק כדרכו . לא טרף יין ושמן כותן
זה לעצמו וזה לעצמו . אין עושין לו חלוק לכתחילה .

אבל כורך עליה סמרטוט לא התקין מערב שבת כורך
על אכבעו ומבי ואפי' מחבר אחר אמ' דבה האי אפי'א
דלא מאיזן סככה היא ומעברין ליה מחמת חמין בשבת
לחולה ולקטן בין להסקותו בין להברותו איזן אומר
לו כמתין עד שיבריא לא מחמת לו מיד להברותו ולמולו
בשבת רבי אלעזר בן עזריה אמר מרחיבין את הקטן
בין לפני מילה ובין לאחר מילה בין הרחץ כל גופו ובין
הרחפת מילה בין בחמין שהחמו בשבת ובין בחמין
שהחמו מערב שבת והיכא דאיסתפקי חמימי ואיברור
סממניה לבתר דאימיהיל עבדינן בשבת משום סכנה
והיכא דאימיהי איזמל ממעלה שבת ואיכבי או איפגים
מקמי מילה פרי למימר לבין לבבותיה או לאיתווי איזמיל
אחריוכא כההוא נקרא דאיסתפקי חמימיה ומול בטה
עורלתו תנו רבנן עורלתו והאי דנחה את השבת ולא
הספק רוחה את השבת עורלתו והאי דנחה את השבת
ולא אנדרוביכום דכולהו לא מהליכין להו בשבת והנולד
כשהוא מהול לא כריך להטיף ממנו רש ברית רב אדא
בה אהבה איתליד ליה ונקרא אחריוהי אתליסר מהולא
סווייה ברות עסקה אמ' תייתי לי דעברי אהדר לחיובא
דהילכתא איזו כריך להטות ממנו דרית וגו' אסור
למימהיל דאימיהי מין למילה בגוי שהיא פסולה דרא
בר פפא אמר משמיה דרב ואתה את בריתי תטמור ור'
יוחנן אמ' המול ימול קרי ב' המל ימול ומאי ביכנהו איכא
ביכנהו אשה לרב כיון דלית בברית לא מהלא לר' יוחנן
כיון דישראל אפילו ערלן כמותלין דמו אשה בני בכלל
ישראל היא ומלהו והיכא דליכא גברא ויהודה למימהיל
ואיכא איתתא הידיעה למימהיל מהלא איתתא וספור דמי
וקיימא לן רב ורבי עזחן הילכתא כרבי יוחנן בן טבעה
דדשים מחללין עליו השבת בן שמכה לא ואפילו שהא
תטעה ופטר' ין פפל שהא פלגים יו' בארס איכו כפל בן
סמונה הרי הוא כאבן ואסור לטלטל בשבת אבל אמר
סוהא עליו ומינקתו מפני הסכנה ובן סמונה דאמרינן
אסור לטלטלו היכא דאיכבי איתתא ומת בעל איכמי
פריש ולא קירב לגבה הלא איכא לספוקי דאיתליד ל'
לשבעה איכמי לתטעה אבל ודאי מיסמך עילוי טבילה
למימר דהדא תן בדפקא ולא חזי'א דס איבעברא והאי
בן סמנה הוא הכי לא תימא דאיכא דמיעברא וחזי'א
ואיכא למימר דהאי בן טטעה הוא והיכא דפסקה כמה
יומי ולא איבעברא והדר מיעברא דאיכא למימר דהאי
בן טבעה הוא ומחללין עליו שבת דהא אמר אס חיי
הוא חיי הוא ואי לא כמתקן בבשר הוא ולענין אחר

שבחא מספיקא מחללינן דהא קאמ' כל ספק נפשות
להקל והילכך לא משכחת לה אלא בביתולא דאיכביה
ומת בעלה בההוא יומא או בההוא ירחא ובן סמך ודאי
דלא איבעיל לא חד יומ וקא מכי'א מיכיה הרי הוא כאבן
ואסור לטלטלו בשבת אבל אמר סוהא עליו ומינקתו מפני
הסכנה ברי' דרב דימי בר יוסף איתליד ל' יוקא סכיב
בבן תלתין יומין הוה קא מתאביל עליה אמר ליה אבה
דידמיקתא קא בעית למיכל אמר ליה קים ליה בגויה פ
סכלו לן חדשיו והיכא דמיקלע חד בשבא וקרי בשבא
יומי טובי דריש שתא מעכבין ל' עד תלתא יומי בשבת
כדתנן קטן נימול לתטעה לעטרה לאחר עשר לשנים
עשר לא פחות ולא יותר כפר כדרכו לסמנה כולד בין
השמשות נימול לתטעה ב' השמשו של ערב שבת נימול
לעטרה יום טוב שחל להיות באחד בשבת נימול לאחד
עשר סני ימים טובים של ראש השנה נימול לשנים עשר
קטן החולה איזן מוהלין עד שיבריא אמר שמואל
קטן המסורבל בבשר רואל' אותו כל זמן שמתקשה ואיזו
כדאה מהול כריך ואס לאו איזן כריך למולו וכף הלכה
ויפגרת שאיכבי וכולהו להלך בירוע שהיכא עובר
את ראשו לפרוזדור מערב שבת משנספתא הקבר אלא
מוהלין אותו מערב שבת אמר רבה קטן בריא מחמין
לו חמין להברותו ולמולו בשבת אמר רבה הכל אכל
מילה חולין הן אחר קטן ואחר בריא ואחר קטן חולה
מחמין לו חמין להברותו ולמולו בשבת מל ולא פריע כלן
לא מל וכף הוא אומר בעת ההוא אמר האל' יהושע כ'
עד סניית זו פריעת מילה אמר ליה הק' בה תני מהליכנהו
כי היכי דמהליכנהו משה במכרים דלא נתנה פריע' מילה
לאברהם אביכו אלא למשה במכרים דאי ק' דפריעה
כיתנה ליהושע אס כן כיכתב קרא טוב מול ולישתוק לא
להכי אמר קרא סניית סניית למכרים ואלו הן כיכין
המעכבין את המילה בשר החופה את העטרה ואיכו
אוכל בתרומה ומילה פלא בזמנה לא דחיא שבת ויו טוב
ואלו ספק זימניה הוא ספק לאו זימני' הוא היכי דמי דאי
איתליד בין השמשות דמעלי שבתא לא מהליכין ליה ב'
בשבתא ולא מיבעיא מילה דחייא שבת אלא אפילו
פריעה כמי דחייא שבתא ומכלן דפריעת מילה דחייא
שבת פנאמ' בעת ההוא אמר ה' ליהושע מקים סוף מילה
לתחילת מילה מה מילה דחיה שבת אף סוף מילה דחיה
שבת והיכא דמטא זימניה דיוקא ואיחילש ואחזותיה
איסתא מעכבין ליה עד דמיתפח ספיר ולבתר דטבקה
ליה איסתא מעכבין ליה טבעה יומי אחריוכא עד דב' ארי

דת'

דתר קטן חולה אין מולתן אותו עד שיבריא ואמר שמואל
חלכתו חמה כותכין שבעה ימים להב דותו מעת לעת .
תנו רבנן כל זמן שהוא עוסק במילה חוזר על ציבין
המעכבין את המילה ועל ציבין שאין מעכבין פירשן מן
המילה . ציבין המעכבין דאי לא שקיל להו דמי כמאן
דעביד חבורה בשבתא ובר מילתא הוא . וציבין
שאין מעכבין אינו נוטל וכד מהליכין מהליכין ביממא .
אבל בליליא לא דכתיב ביום השמיני ביום אין בלילה
לא ואפילו מילה שלא בזמנה דתיבא ביום השמיני אין לי
אלא מי שנימול לשמיני שהוא כימול ביום . מנח לרבות
לכימול לתשעה לעשרה לאחד עשר לשנים עשר ושאר
הכימולין שלא בזמנן שאינן כימולין לא ביום ואלו ינוקח
מקמי דנמהל חיתלד ליה כינעא בעורלתו דכד מהלך
ליה מפסיק כינעיה מהלך ליה ואעב דמפסיק כינעיה
ואי הדר עטוף בישרא עילוי מהלותיה ומיחזיה כמאן
הללא מהיל וברין למימהל ליה זמנא אחריתי ואותלד
כינעא על בשרא דעטוף על מהלותיה לא מהליכין מסום
דלא בעקר איסורא דאורייתא וכן הלכה ובר ישראל דאית
ליה ספחה וילדה ברא מיחייב למימהלה בתמכא וומי
כישראל סב וכן ח' ימים ובר' ות' ים ילד בית שנימול לח'
ויש ילד ב' שנימול לאחד ים מקכת כסף שנימול לח' ויש
מקכת כסף שנימול לאחד כיכר לקח ספחה ועבורה
עמו זהו מקכת כסף שנימול לסמוכה . לקח ספחה
ונכתעברה אכלו זהו מקכת כסף שנימול לאחד רב חמא
אמר הטבילה וילדה זהו שנימול לסמוכה וילדה ואחר כך
הטבילה זהו שנימול לאחד . ותכא קמא לא סכי ליה בין
ילדה ואחר כך הטבילה ובין הטבילה ואחר כך ילדה
אף על גב דאין אמו טמאה לדה שנימול לסמוכה בטלמא
לרב חמא משכחת ליה ילד בית כרתיני מקכת כסף
שנימול לסמוכה כגון שלקח ספחה וולדה עמה מקכת
כסף שנימול לאחד כמי כגון שלקח זה ספחה זה וולדה
אלא לתכא קמא ילד בית דנימול לאחד היכי משכח לה
אמר רבי ירמיה כגון שלקח ספחה לעבוריה דלא קמיא
ליה לישראל ולמאן דאמר קיין פירות כקיין הגוף דמי
מאי איכא למימר אמר רב מרשטיא כגון שלקח ספחה
על מנת שלא להטבילה . ובר אף על גב דאימהל
בארמיותיה כריך להטוף ממנודם ברית ועד דמיתפח
לא מטבליכין ליה וכד מטביל כריך למיזל בתריה תלתא
ואמרין ליה כי היכי דאמרי ליה מעיקרא וזניין ליה מן
מזיניה ושלקכין ליה מן טופריה דידה ודכרעיה וכריכין
למיתזייה כד טבל מברך אשר קדסו במכותיו וכו' ועל

הטבילה וכן עבר משוחרר ועברא ואמתא דזבנך יתיה
מן גוים מעיקרא אתו תלתא ואמרו להון מצו דמחייב
בהו עבר ומהילין להון . ואמתא איתיא איתתא ועיילת
בהרה לבי טבילה וכד שלקח מברכא וכל חייבי טבילה
ברישא טובלין והדר מברכי דתנן טבל ועלה בעלייתו
אומר אשר קדסו במכותיו וכו' ועל הטבילה וכל דבר
שחוצץ בטבילה חוצץ בבר ועבד משוחרר ובמד' גר
טבל לשם קירויין וספחה שטבלה לשום מידותה לא ע
עלתה להון טבילה ולעולם אינו גר עד שימול ויטבול .
ואין מטבילין את הגר בלילה . גרים מעדין זה לזה
וכשרים לא טבא אחין מן האב לא טבא אחין מן האם
מאי טעמא גר שכתבייר כקטן דמי . אחד גר שכתבייר
לשם אשה ואחד אשה שכתביירה לשם איש והמתבייר
לשום שולחן מלכים ולשם עבדי שלמה . ואחד גרי
חלמות ואחד גרי אריות ואח' גרי מרדכי ואסתך כולן
ברין הן . גרין את חבריו דברי תורה ואם היתה
אמו מישראל רן אפילו בר ישראל ולענין חליפה עד שיהא
אמו מישראל . גר טמל ולא טבל או טבל ולא מל הרי
הוא כגוי לכל דבר ועושה יין כסך . ואפילו קטן בין ומו
עושה יין כסך והילכתא מטבילין את הגר בשבת ואין
מטבילין אותו בלילה ואין מטבילין אותו אלא בשלשה
תלמידי חכמי מאי טעמא משפטכת בהו גר בין בארץ
בין בחוזה לארץ כריך להביא רחיה דאטבלה בב'
הג' וירת שכתבייר כניה עמה לא חולצין ולא מייבמין ואין
חייבין מסום אשת אח מאי טעמא גר שכתבייר כקטן
דמי . היתה הורתן שלא בקדושה וילדתן בקדושה לא
חולצין ולא מייבמין אבל חייבין מסום אשת אח היתה
הורתן וילדתן בקדושה הרי הן כישראל לכל דבר תנו
רבנן ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים במה דברא
אמורי' שלא קיבלה עליה אבל אם קיבלה עליה מטבילה
ומותר מיד רבי שמעון בר אלעזר אומר אף על פי שלא
קיבלה עליה כופה ומטבילה לשום עבדו חוזר ומטבילה
לשום חירות ומותר בה מיד אמרי הלכה כרבי שמעון
בין אלעזר דבעי עבד ב' טבילו אחת מסו' עבדות ואחת
כד מסתחרר ומתבייר . תנו רבנן גר טבא להתבייר
אומ' לו מה ראית טבאת להתבייר אי אתה יודע שישראל
בזמן הזה דווים דחופים סחופים ומטורפים אם אמר
יודע אני טבא הוא מקבלין אותן ומודיעין אותן מקצת
מכות קלות וחמורות ומודיעין אותן עונם לקט שכחה
ופיאה ומעשר עני ומודיעין אותן עונם טל עבדו ואומ'
לו הוי יודע עבד שלא באתה לירי מידה זו אכלת חלב

כאדם ואיכה מעכבת לא נסבה להם רוח צפונית והיא
 דאמ' בעלמא רוח צפוני מעכבת עם כל הרוחו שאילמלי
 כן איך העולם מתקיים אפילו טעה אחת יש לומר דענבי
 הגיבו עליהם לכל זיקום שאר רוחות איכמי טעה אחת
 לאורוקא ער כאן מצאתי בספר יראים:

הלכות ביקור חולים

תניא

ביקור חולים איך לו שיעור סבר
 רב יוסף למימ' אי' לו שיעור למתן
 סברו אמר ליה אבוי וכל מצות יש
 שיעור למתן סכרן והתכן הוי זהיר במצו' קלה כחמורה
 שאין אתה יודע מתן סכרן של מצות . אלא אמר אבוי
 אפילו גדול אבל קטן רבא אמר אפילו מאה פעמי' ביום
 אמר רבי אחא בר חיננא כל המבקר את החולה נוטל
 אחד מששים בצערו אמר לי אבוי אם כן ליעלו סיתין
 ולוקמיה אמר ליה בעי' שוריייתא רבי רבי ובני גילו דתיבא
 רבי אומ' בת הכזנות מן האחין נוטלת עיבור נכסים .
 אמר לי להביק' מי חזי' לו עמר בנות ובן איך לו לבק'
 במקום בנות כלום . אמר להם ראסונה נוטלת עיבור
 נכסים סנייה במה סנייה וסליסית מן המסתייר וכן
 כולם וחוזרות וחולקות בסוה . רב חלבו הלס נפק רב
 כהנא אכריז רב חלבו באים רב חלבו באים ליכ' דאתי
 אמר להו לא כך היה מעשה בתלמיזד אחד מתלמידי ר'
 עקיבא טחלה ולא נכנסו חכמים לבקרו ונכנס רבי
 עקיבא לבקרו ובטביל סכיברו וריבדו לפניו חיה אמר
 לו רבי החייתני . יבא רבי עקיבא ודרס כל מי שאינו
 מבקר את החולה כאלו סופך רמים . כי אתא רב דימי
 אומר כל המבקר את החולה גורס לו סיחיה וכל שאינו
 מבקר גורס עליו סימות מאי גרמא . אלא אימא כל
 המבקר את החולה מבקש עליו רחמים סיחיה . וכל
 שאין מבקר מבקש עליו רחמים סימות קר' אלא
 אימא כל שאינו מבקר אין מבקש עליו רחמים לא סיחיה
 ולא סימות רבא כי הוה חלוס יומא קמא הוה אמר ליה
 לסמיעיה טרוק ג' לי ליכא דלידע דלא ליתרע מזלא למחר
 אמר ליה פוק אכרין בסוקא דרחים לי ליבעי עליו רחמי
 דככי לי ליחדילי דכתיב בנפול אויבך אל תסמח ו
 ובהכנסו אל יגל לבך וגומ' . אמר יהודה כל המבקר
 את החולה ככול מדינה של ג' והגס סכאמר אפרי מסכיל
 אל דל וגומ' ואין לך דל אלא חולה סכאמר מרלת יבצעני
 איכמי מהאי קרא מדוע אתה ככה דל בן המלך ואין
 רעה

ואי אתה עונם כרת חיללת צבת אי אתה עונם סקילה
 עכסו שבאתה למידה זו אכלת חלב אתה עונם כרת
 חיללת סבת אתה עונם סקילה . וכסם סמודיעין אותו
 עונסן של עבירות כך מודיעין אותו סכרן של מצות .
 ואומ' לו איך העולם הבא כפון אלא עבוד הדריקים
 וסדאל בזמן הזה איך יכולין לקבל רוב הטובה ולא
 רוב הפורענות ואין מרבין עליו ואין מדרקין אחריו
 קיבל מולין אותו מיד כסתיירו בו כיצין המעכבין את
 המילה חוזרין ומולין אותו פעם סנייה כתרפא מטבילין
 אותו מיד וסני תלמידי חכמים עומדים עליו ומודיעין לו
 קצת מצות קלות ומקצת חמורות טבל ועלה הרי הוא
 סישראל לכל דבר . לא ניתנה פריעה לאברהם אבינו
 אף על גב דפרע מילתו כדאמר' בבראשית רבה סכמו
 כן קיים ככל התורה כולה . וקסא לרבי אי לא נטווה
 משה לפרוע זהו תימא היאך ילפינן מיהושע והא איך
 נביא רסאי לחדס דבר מעתה ואס תאל' נטווה ולא עשו
 אס כן ערלים היו במדבר כולם והיאך הקריבו עבודות
 ואכלו קרסי' למאן דאמר כאסר להם בסר תאזה וסלמים
 וסמא יש לומר בסוק ארבעים כנטווה משה . איכמי
 פריעה לא מעכבא והאי דקאמר אף סוף מילה מעכבת
 היינו כפי' המעכבין עיקר מילה לגבי כיצין המעכבין
 את המילה מטמע דאברהם לא נטווה על כן . ולקמן
 אמרינן המל ומול' . ותירץ רבינו תס דהתס קאמר
 בכי' המעכבין את המילה . וביהושע מיירי בכי' המעכבין
 את הפריעה . איבעי' תימ' טועין היו פרי' ממעסה העבל
 ואינו נראה לר' סהרי לא מלו את בני י
 ישראל מאחר שלא נסבה להם רוח צפונית . ובסנה
 ראסונה עשו העבל ובסנייה פסח וכיון סנולרו באותה
 סנה ערלים היו איך עסופסח ועוד דאמרינן במדרס
 בגנותן של ישראל סיפר הכתוב שלא עשו במדבר אלא
 אותו פסח בלבד סהטעם מפני סמילת זכרים ועבדים
 מעכבת והייו בנותן סמחמת כזיפותן לא יכלו למול
 ולעסות פסח ואס ממעס' העבל היו כזופין ובסנה סנייה
 איך עשו פסח ועוד סמכי' סכתרה הכתוב על מעסה
 העבל בתיבת לחות אחרונות ואומר סלחתי כדברך
 וכיוה לעסות מסכן ולהשרות סכיתנו כזיהן ונראה לר'
 דכזופין היו ממרג' לים דהו סבכה סנייה מיהו על טעם
 המדרס קסה מדוע כמעין מפסח בעבור כן מוכיח ד
 דערלותן שלא בזמנה לא מעכבא לגבי פסח ואפי' לאחר
 סמוכה כל זמן שלא חלכתו חמה אינה מעכבת אבוי מ
 מפסח והכא כמי כיון שלא נסבה להם רוח צפונית הו

דעה אלא גיהנםם סכאמר כל פעל ה' למענהו וגם רשע
ליום דעה ואם ביקרו מה פכרו בעולם הזה ה' ישמרהו
ויחייהו וגו' וישמרהו מיכר הרע ויחייהו מייסורין ויאושר
בארץ סיהו הכל מתקבדין בו ואל תתנהו בנפש איבו
סודמכו לו ריעים כנעמן ספסאו ברעתו ול יזרמנו ריעי
כרבעים סחלקו מלכותו אמר רב שיטא בריה דרב
אירי לא ליעצור איכס קצורא לא בתלת שעי קמיית ולא
בתלת שעי בתרייתא דיומא כי היכי דלא ליסח דעתיה
מרחמי . תלת קמייתא דיומא דעתיה . תלת בתריית
תקף חולסיה . אמר רבי כל המבקש רחמים על
חבירו לא יזכיר את שמו סכאמר אל כא רפא כא לה .
אמר רבי אסי מנין סהקדוש ברוך הוא זן את החולה
סכאמר ה' יסעדני על ערס דוי . ואמר רבי אסי אמר
רב מנין סהסכינה סרוייה במיטתו של חולה סכאמר ה'
וסעדנו על דוי תניא כמי הכי הנכנס לבקר את החולה
לא ישב על גבי מיטה ועל גבי ספסל לא מתעטף ויושב
על גבי הקרע מפני סהסכינה סרוייה למעלה ממיטתו
של חולה . אמר רבי אלכסנדרי אמר רבי חייל בר
אבא אין החולה עומד מחולין אלא אם כן מוחלין לו על
כל עוונותיו . סכאמר הסולח לכל עונכי הרופא לכל
תחלו איכי רב המוכחא אמר חוזר לימי עלומיו סכאמר
רוטפס בסרו מבער ישב לימי עלומיו . אמר רב יוסף
לומר סמסכח תלמודו . רב יוסף חלס אייקר תלמודיה
אהרריה אביי קמיה ובכל דוכתא היינו דאמר רב יוסף
לא שמיע לי הא סמעתיא רבי הוה גמיר תלסרי הילכתא
אגמרא לרבי חייל שבע מיכיהו . חלס רבי אהרר רבי
חייל קמיה הכך דאגמריה הוה ההוא כובס דהוה סמע
ליה לרבי כר הוה גרים להו אזל רבי חייל גמריהו קמי'
זאתא אהררינהו קמיה דרבי וכר הוה חזי ליה ר' להווא
כובס אמר ליה אתה נעסית אותי ואת אויה ואויה עטה
אותי . אמר רבי אלכסנדרי אמר רבי חייל בר אבא
גדיל הכס סכעטה לחולה יותיר מן הכס סכעטה לחכניא
מישאל ועזריה דאלו התם אש של דריוט והכל יכולין ל
לכותה ואלו של חולה אש של שמים מי יוכל לכבותה .
אמר רבי אלכסנדרי אמר רבי חייל בר אבא כיון
סחניע קיבו של ארס הכל מושלים בו סכאמר והיה כל
מוכחי והרבני רב אמר מהאי קרא למשפטין עמרו היום
רבא בר רב טילא אמרי ליה סכיב האי גברא מבוהא
יומא חד הוה קא רכיב גורדנא זוטרא זוטא פירוט עייר
בן איתוכות ואזיל מטא תירותא גטר איסתייט סרוייה ס
סכיב קרי אנפטיה למשפט עמרו . אמר סמואל אין

מבקרין אלא למי סחלכתו חמה . לאפוקי מאי לאפוקי
הא דתניא רבי יוסי בר פטורס אומר משוס ר' אלעזר אין
מבקרין לא חולי מעים ולא חולי העין ולא מיוחוס ראס
בסלמא חולי מעים משוס סקוסא לא חולי העי' ומיוחוס
ראס מאי טעמא משוס דרב יהודה דאמר רב דיבורא
קסי ליעיבא ומעלי לאיטתא . אמר רבא האי איטתא
אי לאו דפרווקתא דמלאך המות היא מעלייא כתיורא ד
דריקלא חד לתלתין יומין כתיורייהו לבושא . רב כחמן
בר יבחק אמר לא היא ולא תירייה . אמר רב בר
יונתן אמר יחיאל ערסן יפה לחולה לרפתו . מאי ערסן
אמר ר' יוחנן חילטא רשערי עתיקתא אמר אביי ובעיין
ביסולא כביטרא דתורא . אמר רבי יוחנן אין מבקרין
אותו ואין מזכירין שמו מאי טעמא מפני סהוא כמעין
הנובע . ואמר רבי אלעזר למה נקרא שמו בורדס
מפני סהוא כמעין הנובע . רב יהודה חלס עלו לגבי
רב חנא בגרתאה ורבנן חזויה דאילי ליה עלמא אמר
ליה בריך רחמכא דיהבך לך ולא רמך בעפרא . אמר
ליה פטרותן מן אורויי והא לא אורוי לא כריכה דענה א
אמן בתרייהו והילכתא דעבה אמן בתרייהו . אמר רבא
אמר רב סחורה אמר רב הונא אם ראה ארס סייסורין
באין עליו יפספס במעסו . סכאמר כחפסה דרכיה
וכחקורה פיספס ולא מבא יתלה בביטול תורה . תלה
ולא מבא הן ייסורין של אהבה . ואמר רבא אמר רב
סחורה אמר רב הונא כל סהקדוש ברוך הוא חסן בו מ
מרכאהו בייסורין סכאמר וה' חסן דכאו חללי . יוכל
אפילו לא קיבלן מאהבה תלמוד לומר אס תסיס אסס
בנפשו מה אסס לרעת אף ייסורין לרעת אס קיבלן מה
סכרו יראה זרע ויאריך ימים ולא עוד אלא סתלמודו מ
מתקיים בירו סכאמר וחסן ה' בירו יכלח . רבי ירמיה
חלס על לגביה ההוא אסיא לאסויה חזא קרא סבקה
וכפק אמר מלאך מותא אית ליה לדין בביתיה ונכא א
איבול לאסאה יתיה לא קסיא הא כרכיכי הא באסוני .
רבא בר עולא אמר הא בקרא גופיה הא בגויה
דקרא . דאמר רב יהודה לוליבא דקרא כי סליקא
לליבא דקיתנא בכותחא ודבר זה אסור לאומרו בפני
עס הארץ . אמר ליה רבי חייל בריה וכן אמר ליה רב
הונא לרבא בריה לא תיפלוט מעדעס
קמיה רבא לבר מן קרא
ורייסא סהן
דומין לפתילה של אבר ואפילו קמיה סבור מלכא
סבור :

יום

תענית שליו בתמוז איך מרלבין
 ויחל משה כשאר כל התעניות
 אלא קורין כל מעט העבל לפי
 סבו ביום נשתברו הלוחות דתכן חמשה דברים אירעו
 לאבותינו ביו בתמוז וחמשה בט באב . ב"ז בתמוז
 נשתברו הלוחות ובטל התמיד והזבקה העיר . ושרף
 אפיסטומוס את התורה והעמיד כלם בהיכל . בט באב
 נזרה גזירה על אבותינו שלא יכנסו לארץ וחרב הבית
 בדאסונה ובמנייה . וכלכרה ביתר ונזרטה העיר .
 והבלה בדיכונ מאבותינו שאסור לטעום מאחי טטעית
 זו לא לבלוע היא אלא לטעמית התבטיל בחיך ואחר כך
 ריקון . וכריך להיזהר שלא יבלוע כלל ואין להתיר
 מטעמת אלא לארס סודע להיזהר בכך יש אומר ביחד
 מקיבל עליו תענית . אבל בתענית כיבוד לא התירו .
 אבל יש שמתירין אפי בתענית כיבוד .

עניין ט באב

תנו

רבנן ערב תענה באב לא יאכל
 ארס ב' תבטילין לא יאכל בסר ולא
 יסתה יין . אמר רב יהודה אמר
 סמואל לא סנו לא בסעודה המפסקת בה אכל בסעודה
 שאין מפסיק בה מותר . ואמר רב יהודה אמר סמואל לא
 סנו אלא מו' טעות ולמעלה . אבל מו' טעות ולמטה מותר .
 סאילה זו אכל רבינו סר שלום ג' אחן יעקב אררת
 ישראל ויהודה . אימתו קובעין סעודת ערב ט באב
 המפסיק בה . דאיכא ביכנא איכסו דאמר דמיבעי לן
 למיקבעה בתר בלותא רמכחה כי האי גוונא דערב ווס
 הכיפורים . ואיכא איכסו דאמר דמיבעי לן למיקבעה
 קודם בלותא רמכחה . וליק מרכא לעברוהי . טשאלתס
 אכלינו כך הדין . טסעודה זו איכה רומה לסעודת ערב
 צום הכיפורים טבסעודת ערב כוס כיפור סאמ' רבות'
 מתוודה ארס קודם אכילה וטתייה סמא תיטרף דעתו
 בסעודה מסוס ו' סכיחי סכרות . ואפי עני טביסראל
 המתפרנס מיסב על סולחכו מלא ואוכל כמה תבטילין
 וסותה יין מסוס דהיא סעודת סמחה לפיכ' מתפלל קודם
 אכילה דכר ריווי איכיס כססיה אסור לכלווי דאמר סכור
 אל יתפלל ואס התפלל תפולתו תועיבה . אבל סעודת
 ערב ט באב לא יאכל אר' ב' תבטילין לא יאכל בסר ולא

יסתה יין מסוס דהיא סעודת אבילות ואפילו עסיר . ס
 טבעטירים אסור אלמא לא סכיה סכרות לפיכך לא . ח
 חייסין למיקבע' בתר בלותא דלא חייסין מסוס טירוף
 הדעת רכל ים' אכיל ליביה רכל חד וחד נקיט פת חריבה
 בדיה וסותה קיתון סל מוס ואזלינן לבי כניסתא וקא
 מזליין והא דאמר רבנן דחייב להפסיק מאכלו מבעוד
 יום בערב יוס כיפור לא גזרו רבנן למיקבעה בתר . כ
 בלותא אלא טרס יבוא סמס וכף הילכ' . מטכנס אב
 ממעטין בסמחה באורוסין ובסיסואין . סבת סחל ט'
 באב להיות בתוסה אסורין לספר ולכבס . אמר רב נחמן
 לא סנו אלא לכבס וללבוס . אבל לכבס ולהניח מותר .
 ורב טסת אמר אפי' לכבס ולהניח אסור . מתיב רב
 המכונא ובחמיסי מותרין מפני כבוד הסבת . אמר רב
 אבי אמר ר' יוחנן מי סאין לו אלא חלוק אחד מותר לכבס
 וללבוס . אר' כתיב בר יפת אפילו לכבס ולהניח
 לאחר ט' באב אסור . מיתיבי סבת סחל להיות ט' באב
 להיות בא' בסבת מותר לכבס כל הסבת . בסניובג'
 יב' יב' לפיני אסור ולאחריו מותר . חל להיו' בו בסבת
 וכבס בחמיסי מפני כבוד הסבת . אס לא כביס בחמיסי
 מכבס בערב סבת מן המכונא ולמעלה אסור לכבס מר'ח
 אב ועד תענית דקיימא לו הילכ' כר' מאיר . תניא ר' סמואל
 אומר ט' באב סחל להיות בסבת וכף ערב ט' באב סחל
 להיות בסבת אוכל וסותה כל כורכו ומעלה על סולחכו
 אפילו כסעודת סלמה בטעתו . תניא אידך ערב ט' באב
 לא יאכל ארס סני תבטילין ולא יאכל בסר ולא יסתה יין .
 אבל אוכל הוא בסר מליח וסותה יין מבייתו . בסר מליח
 עד כמה . אמר רב כהנא אמר סמואל כל זמן סהוא
 כסלמים . ויין מבייתו עד כמה כל זמן סהוא תוסס .
 תנ' יין תוסס איך בו מסוס ג' ליו . וכמה תסיקתו ג' ימים .
 תנ' כל מצוות סנהדות באבל כוהנות בט באב ואסור
 באכילה ובסתייה ובכעילת הסכרל ובתסמיט המיטס
 ואסור לתרות בתור' בכביאים בכתובי' במסנה בהלכות
 בתלמוד מסוס פיקודי ה' יסרים מסמחי לב . אבל קורא
 באיוב ובקינות ובידימיה . ותיסקו' סלבית רבן בטילין .
 תנ' מקום סנהגו לעסו מלאכה בט' באב עושין .
 מקום סנהגו סלא לעסות איך עושין . רבן גמליאל אומר
 כל העוסה מלאכה בט' באב כאילו עוסה מלאכה ביום
 הכיפורים וכל האוכל וסותה בט' באב כאילו אוכל וסותה
 ביום הכיפורים . ואפי' עוברות ומיקיות אינן סותות
 מים עד הערב . ואס רובה ארס לילך לקבל פני אביו
 וכני

ופני רבו. או לילך לרבר מצוה מותר לעבור אמת המים
עד צוארו ובלבד שלא יוצא מתחת חלוקו שלא יראה
ערום כאדם שרוחץ ואפי' להושיט אכבעו קטנה במים
אסור. אבל שורה סריק במים מערב לרוחץ ידיו. ואין
צריך לסוחטה כערב יום הכיפורים וזה הפרט בין ט'
באב ליום הכיפורים ומט' טענת ולמעלה קורין בנחמות
וטוחטין. וכל המתאבל באבלה של ירושלים זוכה ורואה
בנחמת' שנאמר שמחו את ירושלים וגילו בה כל אוהביה
סימו אתה משום כל המתאבל עלי'. בט' באב ערבית
זמחרית ומנחה מתפללין ר"ח בעניינו מל יום ואומ' ענינו
בין ג' ואל לרופא ככל תענית ובבונה ירושלים אומ' רחם
ה' אלהינו כולו. וט' באב שחל להיות במוצאי שבת אין
אומר ויהי כועס אלא קדיש ויושבין לארץ. ואומר איכה
ושאר קינות. ולאחר קינות אומר ובא לכיון. ואין אומר
ואני זאת בריתי אלא ואתה קדוש וכל קדושא. ולמה אין
אומ' ואני זאת בריתי בט' באב משום שאמרו קינות. ואי
איפשר לומר ואני זאת בריתי דאיכא בסיפא לא ימוש
מפיך לפי מרגלגן אותנו ואומ' קידוש' פסוק' וכן הילכת'
וכן מנהג ב' ימיבות. וכן בשחרית ט' באב בקידושא
דקידרא אין אומר ואני זאת בריתי. ורקאמ' בט' באב
אסור להושיט אפי' אכבע קטנה במים. אבל אם היו
ידיו מלוכלכות רוחץ כרכו ואינו חושש. ואסור בכעילת
הסדרל ואם ברעיתו לכאת לדרך מותר לעול. בא' מן
הדרך אל יכנס בעול לעיר לא חולץ וככנס ואסור באכילה
ובשתיה. והחולה אוכל בשר ושותה יין. ובט' באב אין
מנהג להניח תפילין משום שנאמר בהן פאר וכן הילכת'.
ובמנחה קורין ויחל מטה ברילוב כשאר תעניות ואומ'
ענינו וכופל על ענינו. ופסאלתם ט' באב שחל במוצאי
שבת מבריל במוצאי ט' באב סה' ערב יום סיני בשבת
שהרי לא טעם כלום וכך מבריל במוצאי ט' באב כסם
שמבריל במוצאי יום טוב וכך ראינו מרבתינו טעוטין
כן. מנוסח' אחרינא. אומר במבכא קדיש בט'
באב לאחר שקרא עלימי המפטיר בתורה ביוצר.
ובחזירתו מניח ספר תור' לארון ומתחיל בקינו' ואחרת
זכא לכיון ואתה קדוש. ובליל ט' באב כשחל במוצאי
שבת לא הברילו כלום כי אם הברלה בחונן הרעת.
אבל במוצאי ט' באב הברילו על הכוס בלבד בלא ב
בשמים ובלא מאורות. אבל ר"ס היה נוהג בט' באב
שחל להיות במוצאי שבת היה מברך בורא מאורי האש
בלילה אעפ' שאין מברילין למוצאי יום טוב ראשון.
למוצאי שבת אי' מברילין שכבר אכלו ושתו מבעוד יום.

ומיר כשהחסיך חלה התענית ואין יכול להבריל לפי
שאינו יכול לטעום ואין מברילין אלא על הכוס. ואם
תאמר למה הוא מותר במלאכה כגון הבערה וביטול
דמותרת בט' באב כגון שהבריל בתפילה אבל בשמים
אינו צריך לברך. ופאלתי מר' משה בר' יקותיאל ואמתי
יברך על המאור ועל הבשמים בליל ט' באב כשאי' מ
מברילין על הכוס. והסיב איפשר לברך על שתייהם
במוצאי שבת אעפ' שחמי' אמר צריך לסדרן על הכוס
בטענת הרחק שאני. ט' באב שחל להיות במוצאי שבת
אעפ' שחמי' אמר צריך לסדרן על הכוס בטענת הרחק
שאני. ט' באב שחל להיות במוצאי שבת או בשבת
רבי' הגדול ר' יצחק ברבי יהודה זכ"ל בין מנחה למעריב
בסעודה המסקת בזע על שתי ככרות ומיסב על ה
השולחן כשאר שבתות והולך נעול לבית הכנסת מעני
כבוד השבת. וכשאו' ברכו חולץ ויושב לארץ. ומר"ח
ועד תענית לא היה אוכל בשר. אבל הר' משה ברבי
יקותיאל נוהג באושפירא ומקובל מאביו כי בסעודה
המסקת אין מברך על שתי ככרות ואין אומר נחמינו.
ולא רצה והחליטנו. כי אם מיסב על השולחן. ואמר לי
רבינו סעדיה ג' שבועות שמי' בתמוז עד ט' באב הן ר'
רמוזים ברכיאל שהתענה ג' שבועים וצריך להתענות
מבשר. ואומר במבכא ענינו ט' באב שחרית. כך
שמענו שבבבל אומ' בט' באב בייסב' וכך נמצא בתלמוד
ירושלמי. אומר מר' הקי נסידרין דלא שתו חמרא מ"ח
בתמוז עד ט' באב. וכך נוהגים הגאונים שבלותיה
שלא לאכל בשר ולא לשקות יין משכנס אב עד ט' באב
וערב ט' באב פת במלח ומים. ויש שמקדימין מ"ח
בתמוז לשהוב' כן. והגאון רבינו יצחק שמעתי עליו
שהוא אוכל ערב ט' באב בפה אחת דרך אבילות.
כשחל ט' באב להיו' בשבת במוצאי שבת מקיימין קדיש
כולו ומתחילין בקינות ואין אומר ויהי כועס. אבל
מתחילין בואתה קדוש וכו'. ולעולם בט' באב לא
כופלין בתחנונים לא ביוצר ולא במעריב מפני שקרוי
מועד שכ' קרא עלי מועד. אבל אומ' ענינו ולאחר שקורין
בספר תורה אומר קדיש כמו בשני ובחמישי. ומפטרין
אסף אסיפס ומכניסין ספר תור' לארון וקורין על מגדל
עץ כמו שאר ימים. ומתחילין בקינות ואחר
כך תהילה ואין אומר למבכא אלא ובא לביון ואת' קדוש
וכולו. ואין אומר ואני זאת בריתי לא ביום ולא בלילה.
ולא אמרו צדקתך במנחה בשבת בשחל ט' באב להיות
בא' בשבת והתפללו ענינו ביוצר ומנחה ואמרו כחם

בבונה ירושלם במכחה בלבד . ובשאר ימות הפכה
סאינו מוצאי שבת בליל ט' באב בין בערבית בין ב
בשחרית אומר ובה לבין ואתה קדוש ואין אומ' ואני זאת
בריתי לא ביום ולא בלילה . וסבת שלחזון ישעיהו לא
החליפו כמות אלא כמות לבדה לבטו . אבל ר' יוסף
יותר העם החליפו חלוקים . ושמעתי שהיה רבי משולם
נוהג כל ימיו שלא לאכל בסר במוצאי ט' באב : ועוד
יש בני ארס שמתעבין שני ימים תשיעי ועשירי יום ולילה
בלי פיסוק . ויש שמתעבין עד בוקר ובלילה אין אוכלין
כי מצאו ראיה בירושלמי . ושמעתי על ר' יצחק ברבי
משה שלא היה רוחץ מ"ז בתמוז עד ט' באב . וזו מנהג
ראיתי באושפירא בשבת שחל להי' בט' באב או בערב
ט' באב בסעודה המפסקת אינם אוכלין בסר כל עיקר
כי אם ביצים ופירות ויושבין על השולחן מפני כבוד ס
שבת . אבל בשאר ימות החול אפילו ביצים אינם אוכלין
הפרוש' כי אם לחם צד ומים לחץ ויושב האבל בין תנור
לכירים . ונוהגים לומר דרקתך במכחה והיה פליאה
בעיניי עמסו כך ואין להרהר אחריהם כי כולו מחמדי .
והשבאים לבית הכנסת הרוצה להחמיר נכנס יחף לבית
הכנסת וקצת הרבנים המשמרים מפני כבוד שבת כ
בכנסים במגעליהם וטליח ציבור יורד יחף לעולם לומר
ברכו משום טירוף תפילה . ושאר כל העם חולצין
לאחר ברכו שאין מקבלין אבילות משום כבוד שבת ו
וכשמפללין מקדישין בשילוס קדיש לאחר תפילתם
ואינם אומר ויהי כועס אבל מתחילין איכה ישבה ברר
לאלתר כאבילים ולאחר השלמת איכה אומר ואת' קדוש
במוצאי שבת לפי שבמוצאי שבת אפילו לא חל ט' באב
להיות בתוכה אין אומר ובה לבין אלא ואתה קדוש וגם
עתה כמו כך . אבל אם חל בשאר ימות החול אומר
בלילה ובה לבין כמו שאומר במוגנא . אבל רבינו
ר' אליהו חולק ואומ' שצריך לומר ובה לבין בליל ט' באב
בין בחול בין במוצאי שבת משום דלאחר קינות צריך
לבהקט להביא משיח בימינו במהר' להוציאנו מאבילות .
ולאחר סדר קדוש אינם משלימין קדיש תתקבל כלותהו
אבל קודם קינות משלימין . וכן בשחרית כמו כן לאחר
קינות אינם משלימין קדיש וטעמו של דבר גם כי אזעק
ואשווע סתם תפילתי . ססתם באותו היום תפילתינו
מרוב אבילות שכאמר אל תאיכו לנחמני . ואינם נוכלין
לתחיכה . ואין אומר אל ארך אפים אפי' בחמישי בשבת
ומקדישין בבוקר לאחר קריאת ספר תורה לפי שאין לך
כל דיבור שבתורה שאין בו טעם המפורש מה שאין אנו

יודעים לפיכך צריך להקדיש לאותו הטעם . ולפי שאין
יכול להקדיש עכשיו לאלתר כבשאר מוצאי שבת שלאחר
לאחר חזרת ספר תור מקדישין בלא טעם פיסוק בכתיב'
לא תחילה ולא טעם דבר כשעומדי להתפלל אבל עכשיו
שאין אומרין קדיש אלא לאחר הקיבו' וסדר קדושה להכי
אומר קדושה לאחר פסוקין לאלתר . ולאחר סיום קינות
בשחרית אומר ובה לבין ולא למכח . משום דקרוי
מועד . ואני זאת בריתי כמו כן אין אומר לפי שאינו
אומר בתחנונים כי אסיבאותו היום קינות ומסתבר לא
ימושו מסוך קינות לכך אין אומר . ולערב אין נוכלין
ומתפללין ענינו וכחם ה' אלהינו . ומברילין על הכוס
המבריל ולא יותר בבית הכנסת . ויחיד צריך לומר
בט' באב ענינו בסומע הפילה וציבור בין גואל לרופא
דלא גרע ט' באב משאר תעניות . והמפטור בתענה
באב צרי' לברך לפניו ולאחריה מאי טעמ' כיון דתקינו
רבנן לאפטורי כראמ' אבוי האירכא נהוג למימ' כי תוליד
בנים ומפטירין אהק' אסיפס לא מצאנו הפטרות בלא
ברכ' לפיכ' צרי' לברך לפניו ולאחריה . וכן כל תענית .
ושאלתם מקום שמתעבין ביום הרביעי וביום החמישי
וביום השביעי וביום העשירי במה קורין במכחה . כך
מנהג בישיבה ולפני כניא כסיוסבין לפני ראשי ישיבות
וחכמי שתי ישיבות בתעניות שלאחר שבת של רגל וכן
בכל תענית בין קבועין ובין שגורין בית דין וכן
בתענית פורים בין שחל להיות בשני ובחמישי ובין
שחל להיות בשאר ימים בין בשחרית בין במנח' קורין
ויחל משה חוץ מט' באב שלשחרית קורין בכי תוליד
ובמכחה בויחל משה . ושאלתי אני יקר אם צריך
להזכיר ענינו בתפילת ערבית בליל ראשון כסוקיבלו ה
התענית . והשיבוני אינו צריך לפי שאינו קרוי תענית
אלא לן בתענית ועריין לא לן . וסליח ציבור בליל ט'
באב אינו מגביה קולו אפי' במוצאי שבת כשחל ט' באב
להיות בא' בשבת או בשבת . ולמחר אינן מגביהת
קול לומר פסוק' כי אם בלחם כאבילים . אבל יש מן
הרבנים שחולקין בדבר שמצריכין לומר לאחר תפילה
בשחרית למכח ואמר תתקבל כלותהו . וטעם שלהם
שעיקר אבילות אינו נהוג אלא בלילה ס' קומי רוני בלילה
ולא יותר . ולמחר קצת היום ככולו . רבי משולם
אין מזמן בשבת בליל תענה באב אלא ברר יסב ו
ומברך לעצמו וכן נוהג רבינו יצחק .
אלו שאילות שאלתי אני יקר בן רבינו הלוימוס
מרומא ל' מהיכן חייב ארס לימנע מלרחוץ קוד' תענה
באב

באב אס קורס ראט חורס או בראט חורס עצמו שנאמ'
חנה חרסה וטבתה אבל קורס ראט חורס כריך לרחוץ
בו ביום ועוד אס יזרמן אבל לבר מינן שיסלימו לו שלמי
יום אפילו יום אחר או סני ימים או לאחר ראט חורס ל
לאלתר באותה עבת שחל תשעה באב להיות בתוכה
אס מותר לרחוץ בזמנו או אס יס לו להמתין עד לאחר
תשעה באב והסיב אס יזרמן לו סוף דבר לאחר ראט
חורס לאלתר אסור לרחוץ עד שיעבור תשעה באב שאין
לך אבילות גדול מזה שכתרב בית אלקינו. ודמיא לך
כראמרי רבנן במסקת תעניות לגבי אבל תכפוהו א
אבליו זה אחר זה אס הכביר שערז מיקל בתער ומכבס
בסותו במים אלמא בחמין אסור הכא כמי כרתכפוהו
אבליו דמי ואסור ברחיכה עד תשעה באב ועוד סאלתי
אס יזרמן לאסה נירה לרחוץ מטומאתה קורס תשעה
באב אס מותרת ברחיכה ואס לאו והסיב לגבי נירה
שיזרמן לה לרחוץ קורס תשעה באב מטומאתה מותרת
לרחוץ על ידי פוסרין וליטהר במי מקוה אס יזרמן לה
כמי מותרת לרחוץ שהיא מתעסק לטהר עכמה לבעלה
משום פרייה ורבייה היקלו לה כי הדיא דאמרו חכמים
גדולה פרייה ורבייה לפני הקב"ה מבניינו של ב' המקורס
סכאמר חורס יהיו בלבנון סנים חרסי בביתו ועו' שאינו
אסור בתשמיש אלא בתשעה באב בלבד אבל קורס
ט' באב מותר. ועוד סאלתי איך מנהג ברבותינו
סברומי לנהוג בטבת שחל תשעה באב בתוכה או ב
באחר בטבת אס אוכלין בסב' בסר בסעודה המפסקת
וסותין יין ואס כריך לסנות משולחנו ולישב כסאר ימות
הסנה או לאו והסיב והורה אס חל בטבת או באחר ב
בטבת מתירין הגאונים לאכול בסר בסעודה המפסקת
וגס לסתות יין משו' עונב טבת ואין כריך לסנות שולחנו
בטבת ובלבד שיס לו ליטב בראגה ובראבת כפטט שלא
לנהוג בשמחה כראמרינן במסקת תעניות תשעה באב
שחל להיות בטבת אוכל על שולחנו אפי' כסעורת שלמה
ומיירי בסעודה המפסקת שאס תאמר בסעורת טבת
מיירי שאוכלין קורס פס שעות מה כריך לומר כן ויהא
אפי' חל להיות ערב תשעה באב בחול בסעוד' המפסקת
בה לא יאכל בסר ולא יסתה יין לא מו' שעות ולמט' ומו'
ולמעלה שרי למיכל בישרא וכל סכין בסב' לא לא סנא
אבל אכי יקר מכאתי בהלכות גדולות בפירוש סחייב
להספיק לסעודת תשעה באב משס טעו' ולמעלה בטבת
סלא יאכל בסר ולא יסתה יין מכל מקום קורס פס שעות
מותר אבל בסר מלוח ויין מגיתו כל היו' מות' והמחמיר

יחמיר מה סירכה. ועוד סאלתי אס כריך לומר ובא
לכיון בתשעה באב למכחה קור' קריאת התורה כסאר
טבתות בתפילת מכחה אס אומ' ואכי זאת בריתי והסיב
בליל תשעה באב לאחר קינות כריך לומר ובא לכיון
ואתה קרוס וגס בשחרית כמו כן כריך לומר ובא לכיון
ואתה קרוס אבל לא ואכי זאת בריתי משום סכאמר לא
ימוסו מפניך ואותו יום אסור לקרות בתורה והילכך לא
כריך לומר אבל אמרו כן מנהג ברומי סמנחה של ע
ערב תשעה באב קורס קריאת ספר תורה כריך למ
לומר ובא לכיון וגס ואכי זאת ברומי כסאר סבתות ב
במכחה לפי שיס לומר בתפילה כחס ה' לקינו את אבילי
כיון להכי אמרינן ואכי זאת בריתי ועוד לפי שלא אמרו
ואכי זאת לא בערבית ולא בשחרית לכך כוהגיס ברומא
לומר במנחה כמו בטבתות שלא אמרוהו לא בשחרית
ולא במוסף ועוד אומר כן כוהגיס ברומא שסליח
כ'בור המתפלל במוכאי טבת בתפילת ערבית כסחל
תשעה באב בטבת או באחר בטבת כריך לחלוץ את
בתי סוקין מעל רגליו ולהכי מנעלי' מעל הרגל ברבל
אחת את חברותיו לאלתר. לבר מינן שאס יארע אבל
בתשעה באב כן ראיתי כוהגין באוספירא שאין ככנס
בלילה בבית הכנסת עד למחר ולמחר ככנס ויושב עם
הקהל עד שמסלימין היקות ובלאו נסלין בתחנונים
וכן כוהגין לפי סבטלה מגילת תענית וכן הורה ה'
סלמה בר' שמשון בר' אליקים סאומרים ובא לכיון לאחר
קינות בין במוכאי טבת וכן בסאר ימות הסנה בערב
תשעה באב וגס למחר אינו אומרים ואכי זאת בריתי
אפילו בשחרית וענינו כריך לומר שחרית וערבית ואין
בסעודה המפסקת. שמעתי סאומרים במג'כא
ענינו בתשעה באב בשחרית וערבית כך שמענו פ
סבבבל אומ' סליחות בתשעה באב בישיבה וכן מכא
בתלמוד ירוסלמי אמ' מר הכי כסיריך דלא סתו חמרא
משבעה עסר בתמוז ועד תשעה באב ורוב הגאונים
סבלותיר כוהגין שלא לאכול בסר וסלא לסתות יין מ
משככס אב ממעטין בסמחה וערב תשעה באב פת
במלח ומיס ויס מי שמקדימין משבעה עסר בתמוז
לנהוג כך. והגאון רבי יכחק שמעתי עליו שהוא אוכל
ביכה אחת ערב תשעה באב דרך אבילות. שמעתי
על החבר רבי שמואל שעמר מאבילותו בערב יום טוב
מבעוד יום והלך בבית הכנסת ולא התפללו מנח' אבלו
בבית האבל כמו טעשה כל הסבת כולה וטעס הדבר

מפי אביתר הבאזן מפניו טוב מפסיק ומבטל גזירת
 סבעה וגזירת שלמים וכפסם שבבטל גזירת שלמים
 ויכול לרחוץ ולהסתפר ערב יום טוב כך מבטל גזירת
 סבעה ועמד מאבילותו מבעור יום . ונהגו בשבת
 סמתפללין מנחה ומצריב ובבוקר הולך האבל לבית
 הכנסת תשעה באב שחל להיות במוצאי שבת מברך
 בוראמאורי האם אצ"ע שאין מברילין עד לאחר התעבי
 למוצאי יום ראשון ובמוצאי שבת אין מברילין שהרי
 כבר אכלו ושמו מבעור יום ומיד כשהשיך חל התענית
 ואינו יכול להבריל לפי שאינו יכול לטעום ואין מברילין
 לא על הכוס ואם תאמר למה הוא מותר הבערה וביטול
 דמותרת בתשעה באב כגון שהברילו בתפילה כיו
 ובני ביתו בפרשת אלה הדברים כתי' איכה אשא לבדי
 על כן מפטירין בישיעה שכת' בו איכה היתה לזונה .

אלו

הן סימני ההפטורות מ"ז בתמוז עד
 סוף החומש . ד"ח . ל"ו . אר"ק
 ט"ס . דברי ירמיהו . שמעו דבר
 ה' ב' יעקב . חזון ישעיהו . כחמו בחמו עמי . ותאמר
 ציון . ענייה סוערה . אנכי אנכי הוא מנחמכם . רני
 עקרה . קומי אורי . טובה ישראל . דרשו ה' בהמצאו
 טוש אשים . ובשבת שבין ראש השנה ליום הכיפורים
 מפטירין דרשו ה' בהמצאו ואם יש שבת בין יו' הכיפורים
 לסקות מפטירין להאזינו טוש אשים . ויש שמפטירין
 וידבר דוד עד מדרול ישועת מלכו שירה לשירה .
 וכשמפטירין טובה ישראל כולו עד ופושעים יכשלו במ
 מתחיל ספר ויאל מפטירין עד לא יבוטו עמי לעולם .
 לכך אנו עושין מן הפטרות הללו סימן לפי שאנו אין מ
 משנין אותן מסדרן . וכמו שאנו אומרים אותן בשנה זו
 כך אומרים בכל שנה ושנה שלטה הפטרות הראשונות
 מהן אומרים דברי תוכחה אומרים אותן מ"ז בתמוז
 עד תשעה באב שיש בו יכיהן שלשה שבתות לעולם .
 והאחרונות שכולן כחמה אומרים אותן מתשעה באב
 עד יום הכיפורים כך דרך מנחמין לנחם מעט מעט .
 האומ' לנחרב חמה יותר מדאי כגון לחזר על הפתחים
 למחר אתה מלך אינו מאמין שנאמר ולא שמעו אל משה
 מקיזר רוח וגו' לפיכך תחילה נחמו נחמו ותאמר ציון
 כלומר אף על פי שכרבת אל תאמרי נעזבתי ואחר כך
 עניי סוערה לפיכך הקדימוה לאנכי אנכי הוא מנחמכם
 מאחר שניחמה הק"ה בחסריו טוב אינו קורא לה לא
 נוחמה ועד עכשיו נוחמה כביאם מכאן ואילך הוא מ

מנחמה ואחר שקיבלה תנחומין פסק לה כמה טובות
 וגדולה רני עקרה קומי אורי . טוש אשים . וקבל כפטי
 בישיעה . ויקהל ואלה פקודי אשה כי תזריע וזאת
 תהיה אחרי מות וקדושים תהיו בהר סיני ואם בחוקותי
 ראשי המטות ואלה מסעי . אלו עשר פרשיות לעולם
 כופלין בשנים פשוטות בחסירין וכסדרן ושלמין לבר
 כשיבא ראש השנה בחמישי ומרחשון וכסליו שלמין ט
 ששתיים הראשונות ויקהל ואלה פקודי אף כופלין אבל
 השאר כופלין . ובשנים מעוברות אין כופלין אלו
 הפרשיות זולתי שתי אחרונות אלו ראשי המטות ואלה
 מסעי לברם וכשיבא ראש השנה ביום חמישי אפילו
 אלו שתי פרשיות אין כופלין כי אם השנים בסדרן או ח
 חסירין . וכשיבא הפסח בחמישי כופלים זאת חוקת
 התורה עם וירא בלק . וכשיבא אותו ראש השנה
 שצומדין גם בשינוי או בשלישי חולקין אתם כיצדים ל
 לשני שבתות וסימן על ג' ב' חרשו חרשים ה"ד יתירה
 וסימניך אחר פת בג' המלך פת לשון פתות אות פתים
 וכשיבא בס' או בחמישי אין חולקין אותה וסימן והיה
 זה שלום והכל תלוי באלו הסימנים . פקוד ופסח . מנו
 ועצרו . במוז וכלו . קומו ותקעו :

זהו סדר פרשיות כמו שפירש רבינו שלמה ז"ל :

הקורא

קללות שבתורת כהנים אינו
 מפסיק בהם אלא אחר קורא
 כולן מה טעם לפי שאין מ
 מברכין על הפורענות . אבל כשהוא מתחיל מתחיל
 בפסוק שלפניהם . ואמר אביי לא שאל אלא קללות שבתורת
 כהנים אבל במסנה תורה פוסק מה טעם הללו בלשון
 רבים אמורות ומשה מפי הגבורה אמרן . והללו בלשון
 בלשון יחיד אמורות ומשה מפי עבדן אמרן ועכשיו
 כהגו העם שלא להפסיק גם במסנה תורה . כל
 פרשיות של תורה לא זולתי האזינו וזאת הברכה ושבנות
 שנה פשוטה מ"ה משבת בראשית ועד ראש השנה ויש
 פעמים שהם מ"ז שבתות בשנה פשוט זולתי תשרי שלא
 יתחשב בהן אלא אחד בסופן שנקרא בו שבת בראשית
 ושבת עיבור שבתות מ"ט לא פח' זולתי תשרי לא נחשוב
 ממנו אלא אחד כמו שאמרנו זולתי שבתות של מועדות
 ולפיכך נכטרך לכפול כדי שיגעו לנו סימנין פקד ופסח
 מנו ועצרו . במוז וכלו קומו ותקעו . כדי שתוכלה שנה
 וקללותיה

וקללותיה . כל פרשיות שבתורה לב עם האזינו וזאת
הברכה ואין אנו קורין מהן בשבתות פשוטות זולתי כ"א
כי האזינו וזאת הברכה אחר ראש השנה כיקרין וסימן
פרשיות סקראין מאחר סוכות ועד ראש השנה כ"ה ט"ז
משבת שלפני מרחשון ועד הפסח עשרים וחמשה
פרשיות ומשבת שלאחר הפסח עד שבת שלפני שבועות
תשעה פרשיות . ומשבת שלאחר שבועות עד שבת
שלאחר תשעה באב עשר פרשיות . ומשבת נחמו
מהוא אחר תשעה באב עד שבת שלפני ראש השנה כ
שבע פרשיות וזהו פירוש כ"ה ט"ז . אבל השבתות
סימן אחר יש להן וזהו פ"ס פ"כר הש"ה פ"עו ע"כט ע"וח
כ"תו . וזהו פ"ס פ"כר פ' פשוטה ס סוכות הרי פ"ס
מסוכות לפסח בשנה פשוטה ארבע ועשרים שבתות
הרי פ"ס פ"כר . הש"ה . ה א"ס יבא סוכות יום חמישי
ויהיו מרחשון וכסליו וסלימין הרי ה"ס ויהיו שבתות כ"ה
וזהו פ"י הש"ה ולא כבט"ך לכפול אותה שנה קוד' הפסח
כי יהיו חמשה ועשרים פרשיות בחמשה ועשרים שבתות
פירוש פ"עו פסח עצרת ומפסח לעצרת ט"ז שבתות .
ופרשיות תשעה לפיכך ברכה לכפול שלשה פרשיות .
אשה כי תזרע עם זאת תהיה תורת המזרע . אחרי
מות עם קרושים תהיו . בהר סיני עם בחוקותי וזהו
פירוש פ"עו ע"כט ע"וח כ"תו . ע עצרת . כ כוס נחמו
ט תשעה שבתות מעצרת עד נחמו תשעה שבתות
ועשרה פרשיות לכך כפול פעם אחת בשנה זאת חוקת
התורה עם וירא בל"ק זולתי א"ס יבא עצרת ועד שבת
יהיו שמונה שבתות וברכה לכפול מעצרת ועד ט' באב
זאת חוקת עם וירא בל"ק ראשי המטות עם אלה מסעי
זהו פירוש ע"וח עצרת יום ו ח שבתות . כ"תו . כ
כוס תשעה באב . ת תקיעה מאחר תשעה באב עד
תקיעה שהוא ראש השנה שבע שבתות ושבע פרשיות
ולפיכך לא כפול כלל מתשעה באב ועד ראש השנה .
ולעולם לא כשנה בשנה פשוטה אבל בשנה מעוברת
סימן . וזהו ע"ס פ"כר ג"ט ה"ט פ"עו ע"כט ע"וח כ"תו .
וזהו פירוש ע"ס ע עיבור ס סוכות בשנה מעוברת
מסוכות לפסח כ"ח שבתות רק א"ס יבא סוכות יום שלישי
ויהיו מרחשון וכסליו וסלימין יהיו תשעה ועשרים שבתות
ולא כבט"ך לכפול . אז א"ס יהיה סוכות יום חמישי בין
סלימין ובין חסירי תשעה ועשרים שבתו הן ופ"י הש"ה
כראשון . ופרשת האזינו קורין אותה כמו שהיה קורין
אות' במקדש וסימן הז"ו לך כסם שאמרו חכמי' במוספי
שבת מה שירה היו אול' אמר רב חנין בר אבא אמר רב

בדרך חולקין אותה כך חולקין אותה בבית הכנסת .
וכן אמר רב פלטי ראש ישיבה הז"ו לך . ה' האזינו עד
זכור ימות עולם ומן זכור ימות עולם עד ירכיבהו . ומן
ירכיבהו עד וירא ה' ויכאף ומן וירא ה' עד לו חכמו . ומן
לו חכמו עד כי אשא אל שמים ידי ומן כי אשא אל שמים
ידי עד סוף הסירה . כך הוא הז"ו לך . ששה הקמות
בבית הכנסת והשביעי קורא מסוף הסירה מן ויבא עד
סוף הסירה הרי הז"ו לך .

סימן המועדות ומסורת שלהם

לעולם

לא זכר פור . ולא בר'ו פסח
לעולם . ולא ה'זו עצרת . ולא
אר"ו ראש השנה וסוכה וסימן
ופסקין שובאו מהן אך אשר יאכל מכל כפס הוא לברו
ועשה לכם . לא ה'זו עצרת ויהי חורב על הגזיה לברה
לא אר"ו ראש השנה וסימנם ואזיה אותם אל אר"ו הראש
בכספייא המקום . לא אר"ו יום הכיפורים וסימן אברה
באלהך עולמים . לא זכר פור וסימן זכרני חלקים
אזתי זכר טוב . לעולם סיני לפסח ראשון לעצרת .
סיני לעצרת ראשון לראש השנה וסוכה כי לעולם יום
ראש הוא יום סוכה . וסימנם את' ב"ט ג"ר ד"ק ה"ן . א
ראשון לפסח יום תשעה באב הרי את' . סיני לפסח
ראשון לשבועות הרי ב"ט . ג"ר שלישי לפסח ראשון
לראש השנה הרי ג"ר . ד"ק רביעי לפסח אחרית סוכה
שמהגבינו לומר קבצינו . ה"ן חמישי לפסח כוס כיפור
גכוס גרליה . ראשון לפסח הוא תשעה באב וסימן
השביעי במרורים הרזני לענה . לעולם קורין פרשת
אתם כבבים קודם ר"ה אבל כשיבא ר"ה או ב"ב או ב"ג
בשבת כחלוק אותה עד וילך . אבל א"ס יבא יום חמישי
או שבת לא כחלוק אותה . וסימנך ב"ב חולקין א"ס יבא
ראש השנה ביום סיני או ביום שלישי חולקין פרש' אתם
כבבים עד וילך באחד בשבת . ומוילך עד סוף הפרשה
באחד בשבת . לעולם קורין פרשת כו את אהרן
קודם הפסח ופרשת וירבר ראש הקפר קודם עצרת .
ופרשת ואתחנן אחר תשעה באב בכחמו ופרשת
אתם כבבים קודם ר"ה . וסימנהו פקד . ופסח מנו ועברו
כמוו וכלו קימו ותקעו . וזהו שאמרו חכמים רבי שמעון
בר' גזור או עזרא תיימן להם לישראל שיהיו קורין קללות
שבתות כהנים קודם עצרת ושבת משנה תורה קודם ר"ה
מה טעם כדי שתכלה שנה וקללותיה סוף עצרת ראש

הפכה לאילן סכך שנינו ובעצרת על פירות האילן וכל
הסימנים הללו איך משתנים לעולם ממקומם לבר עקד
ופסח ולא אחר לפי מזה כוהב בפנה פשוטה ואינו כוהב
בפנה מעוברת . בפנה פשוטה אם כמסכו הפרשיות
שיהא פסח לפני קריאת כו את אהרן אנו קורין סני . ס
סררי בסבת אחת כגון ויקחו לי תרומה עם ואתה תזכה
או ויקהל עם אלה פקודי . ופעמים ארבעתם הראשונות
וגם האחרונות . אבל בפנה מעוברת קורין הפרשיות
אחת אחת בלבד בכל סבת וסבת ופרשת אחרי מות
דביל להיות פסח במעוברת או בזאת תהיה . אלו הן
הפרשיות הנכפלות כרי לעמוד על הסמיך שאמרנו ל
לעכרת ולתפעה באב ולראש הפנה בזמן שהן פרשיות
יתירות על השבתות אשה כי תזרע . וזאת תהיה תורת
המזרע אחרי מות קדושים תהיו . בהר כיני עם אם
בחוקתי ראשי המטות עם אלה מקעי ואם ירצה קודם
מכסיל זאת חוקת עם וירא בלק . ולעולם אתם נכבדים
קודם רה ואם יבא ראש הפנה בסיני בשבת או בשלישי
ויס לו סני שבתות עד חב הסוכו ואין לנו לא פרט אחת
בלבד האזינו . היאך עושין מקרימין ומחלקין אתם
נכבדים לשנים וקורין אותה עד וילך משה ולאחר ראש
הפנה קורין מוילך עד סוף ובשבת אחרת של אחר יום
הכיפורים קורין האזינו וסימן ב' חולקין . במסכת
סופרים דריש האי קרא מוסר ה' בני אל תמאס ואל תקוץ
בתוכחתו מכאן שאין פוקחין באלות הברית טכסהוא
פוסק בהן כראה כמואס וקץ בהן מאינו לקרות מוסר
ותוכחות והקרא הוא בהול אל תמאס ואל תקוץ . אל
תקוץ אל תעשה תוכחתו קוץ כלומר שלא תפסיק בהן
ואל תקוץ דריש אל תקוץ משמע שלא תפסיק מסי ר'
ושאלתם על סדר ההפטרות מכאן ואילך אם יבא
ראש חרם בחד מאותן שבתות מפטירין בשל שבת ור'
ור' בהשמים כסאי ולשבת אחרת להיכן חוזרין אם
להפטרה שרילבו חזרי הואיל ואותן הפרשיות איך מעין
הפרשיות סרורי לא מעין כחמות מה לי לאומרה לפרט
זו או שמה להפטרה של אותה הפרש' חוזרין בעל הסדר
סלחו הואיל שיש להו סדר מצע ארץ סר' ואת' הפטר'
סכרחת בשבת וראש חרם מפני השמים כסאי הואיל ו
נכרחת כדחית . ועוד אם יבא חתן מן אלו השבתות
והפטירו לו בשום אשים אם חוזרין להפטרה שרילבו כ
במכאת ההפטרה שום אשים יתירה בשבת שלו שיהא
הפטרה קומי אורי לפרשה סלה וזו שום אשים ראוייה
להיות בפרשתו של חתן היא כדחת נמכאת הפטר' שום

אשים כסנית טוב על סדר סר' לפרשה סלה .
והסיבוכי אכן במג'כא סימן להפטרה כחמו כאמר'
בכל סידורין אם יהיו ניסואין בכתיים בסבתות סתיס
או סלג אומ' שום אשים בכל' ולאחר כך חוזרין במקום
סהניחו ואומר כסידורין ואין מדלגין הסימן לא כסידורס
אומ' ומה שישתייר מן ההפטרות של סימן מניחין ואומ'
וראיה סלהן ימוטו דחה . וכך הורה רבינו סלמה
מטריים זל' להפטיר הפטרה שרילבו בסבתו של חתן
ואף על פי שיש להפטרות הללו סימן איך בכך כלום ה
הואיל ואין באות אלא בשביל כחמות אבל סאר קהילות
כוהגין לומר כן אותה שבת שום בה חתן אומרים שום
אשים ואם הוא ראש חודס אומ' הפטרה של ראש חודס
והפטרה שהיתה לומ' באותה שבת ירחה מהכל לבמרי
ואין אומרים אותה שבת אחרת אלא בשבת אומרים מה
שתופסקין בוילך משה מפטירין בסובה ישראל . ואין
מנהג כן לבמרי מעולם לומר הפטרות דרשו כלל אלא
ביום תענית במכחה לבר ובשעה שאין חתן בין תפעה
באב עד סוכות וחולקין אתם נכבדים לשנים מפטירין
לוילך שום אשים . אבל דרשו איך מפטירין כלל בשבת
ובהאזינו בין יום הכיפורים לסוכות מפטירין בזרבר
דוד ומה שאמרת שמעתי מר' סנהגין לסלס בכל סל' רכי
עקרה ולא מניחין על דבר זה תמיהין כל רבותינו ואומ'
לא שמענו סימן זה מעולם . שאלתי אדר הסמוך
לכיסן חל להיות באחד בשבת ואותו אדר סלפני אותו
שבת יש בו פרשת סקלים במה מפטירין אם בזן שבע
או במחר חודס וזו כתובה בתלמוד . והסיבוכי
רבותיי שמפטירין בזן שבע . שאלתי ראש חודס
כיסן שחל להיות בשבת ובאותה שבת יש בה פרשת
החודס במה מפטירין אם בהשמים כסאי או בראשון
לחודס וזו כתובה בתלמוד . והסיבוכי מפטירין
בראשון באחד לחודס ואין שום אדם שחולק ברבר זה .
ושאלתי שבתו של חתן אם היתה באחד מארבעה
פרשיות אלו במה מפטירין אם בהפטרה של פרשה זו
או בהפטרה של חתן משום כבודו . והסיבוכי סלתי
זאת רבותינו סבוורמטא ואמרנו מוטב להפטיר בסל פ
פרשה וכך היה מעשה בימי רבינו הקדוש ר' יצחק לוי
כע והורה של פרשה . וכך כבר היה מעשה והורה בשל
פרשה ופטירו לפי שהפטרה של פרשיות כתוב' בתלמוד
ואלו הפטרות חתן לא מנינו כתובה בתלמוד אלא משום
שמחה בלבד ולא תזוז מינה . ואני מכחם אומר ומה
התדירות אינן דוחות מפני פרשה כגון השמים כסאי
ומחר

ומחר חודש וכש של חתן . בוורמסא אמרו משם ל' יתחק
לע שהיה מנהג להפטור בהפטרה שלסדר פרט ראשון
בכל הסנה ולה בהפטרה שלפרשה שנייה לפי שיש בכל
הפטרה ראשונה מעין פרשה ראשון ומעין פרשה שנייה
כגון נעמן יש בו מעין אשה כי תזריע וזאת תהיה .
ובסבת העיבור היה סבת הגרול בזאת תהיה והפטור
דבותינו בארבעה אכסים היו לפי שבאשה כי תזריע לא
יכלו להפטור כנעמן מפני פרשה שהיתה פרשת החודש
והפטור לויקהל משה בן שבע שנים . ואלה פקודי
ותשלם כל המלאכה עד מלא כבודו ולא ייעש חירוס .
סאלתי הא דרסי ג' רח אב שחל להיות בסבת מפטורין
חדשים . ומועדיכם . ומפני מה ביטלה ממפטורין
בהשמים כסאי כסאר סבתות וראשי חדשים . ועוד
הא דרסי ג' ב' יום טוב סקורין סמחת תורה מפטורין
בויעמד סלמה ומפני מה ביטלה ומפטורין בויהי אחרי
מות . סתובה גם בכאן כבר סאלו סאילה זו פעמי
כמה ותמהו על אלה הפטרות ואין יורעין מיניה כן .
אבל יש לומר שבסבת ור"ח אב היו מפטורין חזון ישעיהו
עד חדשים ומועדיכם . וכך אמרו רבותינו בכאן סמא
ראשונים נהגו בסביל נחמה להפטור בה השמים כסאי
הואיל ומכל מקום ראין עיקר אבילות אלא באותו סבוע
בלבד כדברי המיקל הוא . ומפטורין בסבת אחרת
בחזון ישעיהו עד כיון במספט תיפדה . וכך בסוכות
הואיל כל ימות החג מפטורין בענין היום . ובסמחת
תור' מקימין חומס וקורין ענין פטורית משה רבינו לכן
מתחילת בראש יהושע וענין פטורית משה והעמדת
הושע במקומו והין ולאו ורפיא בדי' . אבל אני נתן
אחיך מבאתי בתשובות ראשי ישיבות ססאלו חכמים
לקרוא מאותו ענין בסמוך לו בתעניות ברכות וקללות
מי הסיע כמו סתמכא כת במקום אחר . ויש לומר
מאותו הזמן עצמו הכהינו אילו הפטרות בימי אחרונים
סבור ראשי ישיבות דקריאת הפטור אינו לא איסור ולא
היתר ומה סנהגין נהגין . וכך אמר אביו האידנא
כהוב עלמא בכי תוליד וסמכו חכמים על זה ושלום .
ואני סמעתי משום רבי יתחק ב' יהודה לע כססאלהו
מפני מה נהגין להפטור בויהי אחרי מות משה . והסיב
כיון סנהגו נהגו סמנהג מבטל את ההלכ' . ואני מבאתי
בהלכות גדולות שיש סמפטורין בויהי אחרי מות משה .
יש סמפטורין ועמד סלמה . ואם תאמ' עולותיכם למה
בטלו ולא הכהינו בהערבה סמא משום דקיום וערבה
יום רין הגרול והכורא לכך לא הכהינו להפטור וערבה .

ואני מנחם רוח אחרת עמי מחמת וערבה ולקיים מנהג
אבותיהם שהיא תורה וסימנו גדולי דבריהם . ורואה
אני את דבריהם ואומר אני כסחל יד בכיפן להיו בסבת
סאי איפסר להפטור אסר לא סויתי ולא עלתה על ליבי
ביום שחיתת פסחים משום דכת' במוערו . ואי איפסר
להפטור ג' י' כזרך והסליכי וסאי על ספיים קינה בסבת
שהוא ערב הפסח ולהפיל ליבן של עולי רגלים . ומבאתי
סומן לרבר בסבא לירי הספר סלמר משולם ההובא מ
מארץ בבל והיו בו בכביאים סימני הפטרות לפרשיות
התורה לכל הסנה . וראיתי סימין זו את אהרן ג' וערב
לה' ולכך כיוונתי לומר סאמת ספעל סמפטורין לכו את
אהרן בעולותיכם ופעל' בערבה . ותנאי ברבר זה אם
פסוטה סנה היא וחלכו את אהרן בסבת הגרול סלפני
הפסח ופטרו בו ערבה . וכל סכן ססחל ערב הפסח
בסבת ואם סנה מעוברת היא וחלכו את אהרן בסאר
סבתו של ארר סיני דסבת הגרול היא באחרי מות משה
אז יפטרו בעולות' לכו את אהרן אם לא תהא אחת מ'
פרשיות באותה סבת . ולפי סאי רבילות נהגו בכל
הסנה וסל מפני סנת העיבור לפיכך נסכח וסמט מפני
הסדרנים זה כיהנו תמיד להפטור בעולותיכם לפי סה'
תדיר . והפטור בכאן במגכא ובוורמס' בפרט קדוסי
בהלא כבני כוסיים אלפ' שהיא קטנה וכך עשו מעולם
בכאן בכל סנה וסנה לא פחתו ולא הותירו כעין סענות
בעולותיכם אלפ' סאי התורגמן ולא תסנה ממנהג ק
קהילות . ובמר ל' קלנימוס איס רומי סבמקומו אין
מוסיפן בעולותיכם . אבל הלא בני כוסיים אין אומר
אות' כלל שיש להם הפטרה אחרת במקומו וקרא קדוסי'
בכאן ובוורמסא לאחר הפסח ואחרי מות בסבת הגרול
וכך עשו כבר . וכבר סאלתי על כמו כן והסיבותיך כמו
כך אם חולקין כלל אלה פקודי . סאלתי את פי מורי
כדק על חרסי העיבורים סאכו עוסין מליאין כדברסיל
וכך אני נהגין בגולה מסו' רבי לעולם אחר מלא ואחד
חסר עד סיורע לך סהוקבע ר"ח בזמנו . דארר סיני
לעולם חסר כמספטו . סבט מלא ארר חסר . וכסאכו
עוסים סני אררי הראסון הסמוך לסבט הוא עיבור לסל'
סכן אי אתה קורא את המגילה ולא סממעת את הסקל'
עד ארר סיני דקיימ' לן כמאן דאמ' מכו' הנהגו כסיני
אינן נהגות בראסון . והילכ' כרבנן דאמר כמה עיבור
סנה סלסים יום ודינו להיות מלט וסני כדין המולר רבי
ל' סכאי יום סהיו עיבורין מרחין הקביעות ממקום ס
המולר . סעל די אחר מלא ואחד חסר היו באין כסחת

אבל הן מאחרין הקביעות הרבה לאחר המולד . ועוד על מרחשון וכסליו שהמליאין רבין על החסורין פסמעיני אומר שזהו מנהג והילוך שלנו שלשה שלשה מחזורין שבעולם בראשון יש ט' מליאין וה' חסורין ושאר כסדרן . ובפנינו לו ח' מליאין וה' חסורין והסאר כסדרן והסלישי כבראשון ט' מלא' וה' חסורין כמבא שהמחזור מרחיק הקביעות לפניו אותן ד' ימים שהמליאין רבין יותר מכבוד החסורים וז' חסורין של עיבורים הרי ז' ימים וחצי שהקביעות כדחה ממקום מולדו . ואיך יתכן לעולם שיבואו עוד הקביעות והמולד בו ביום .
 אמתהא . והשיבני רבי הרי יש לך כנגד התשכבין של כל שנה ושנה שלאחר כסליו חדשי השנה באחד מלא ואחר חסר ממסך המולד וכנסם בימיו שלקביעות כרי פייעור של תשכבין הפל' פעמי' עד שתי ידותיו של יום פעמי' עד חצו עד שלישו עד רביעו ומאחרין המולד ונקדים הקביעות והתשכבין של מחזור כולן עוסין קרוב לז' ימי' הרי איחור זה שלמולד מרחש' וכסליו והעיבורן . ועל ידי כן משווין זה את זה לעולם עד שאין נסדרין זה מזה יותר מזה . תוב שאילו מקמייה . מה ראו לרחות המועדים משום ערבה שלא תארע בשבת ולא הקפירו כמו כן על שופר ולולב . והלא עיקר מצות לולב ביום ראשון כרבת קרא . והשאר אינן אלא זכר למקדש . ועוד היכן מצאו בעלי סוד העיבור סמך וסעד בדברי סופרים שהעמידו דבריהם במקום כרת לרחות פסח ושאר מועדים עליה ; והרי בדברי חכמים היתה ערבה בשביעי רוחה בשבת כמו לולב בראשון כדמפרש ב' בסוכה . והיוכן בה אי הכי שאר יומי כמי לירחונזירה קמא יעביירו וגו' . ועוד פרכי האירא לירחו לא יהענין בקיבועא דירחא . הילכך אי איקלע מועד דליבטלו ולא לירחו שבת . ולא מצינו לגמרי לומר לכרכי רבין לרחות היום ממקומו לא משום לולב בראשון ולא משום ערבה בשביעי כמו שמצינו ביום הכיפורים דעברוה לאלול ו דחוהו משום ירקיא ומשום מיתייא . והטעמיהו רבותינו על כרחיהו אי איפטר שלא קיבע יהי בשבת ויבוא גס סוכו בשבת שאם לא כן לכפיבועא מולד תסרי בחמישי ב"ח ובו ביום אי איפטר לקובעו מפני הרחייה . ולא בשמי מפני יום כיפור שיבוא בראשון ולא בשב' לרבריק משום תקנת ש' שר ולולב . ולא בראשון מפני תק' ערבה . וכמבאו רחוי ארבעה ימים . הללו ד' ימי' מה תהא עליהן במה יירחו ובמה ימלא ; הואיל ואי איפטר יש לסמך על זה מוטב לקובעו בשבת וירחה שופר ולולב יום אחר

שהרי יש להן תשלומין למחרתם ולא תירחה ערבה ש פלשביעי שאין לה תשלומין . וכראמרי התם ערבה בשביעי מאי טעמ' דר' חיא שבת טפי משאר יומי . ומשנין כרי לפרסמה שהיא מן התורה . תורה שבעל פה דעשר כטעמות וערבה וכיסוך המים הלכה למשה מסיני . ועל דבר זה סמכו הראשונים והסגניו עליה לעשות לה סעד וסייג . כך קיבלתי מפני מורי הקדוש . ומתוך חובת העיקר נהוגין הטעם אפרסמו עוד ובאר . הקפירו רבותינו מקדרי העיבור לרחות לה משום ערבה ולא דחוהו מחמת עצמן כשהוא בא בשבת ובטל בו שופר ולולב . שאם כן לכפיבועא יהי בו ביום אי איפטר לקובעו מפני רחיית' ח' . ולא בשמי מפני יום כיפור שיבוא בראשון ולא בשבת לרבריק משום שופר ולולב . ולא בראשון משום תקנת ערבה . כמבא ריחוי ג' ימים ויותר . והשתא קדים ואתי סיהרא תלתא יומי ולא כראה לחכמי' לקרותו ראש חודש אחרי אשר רחוק מיום מולדו כל כך . כיהיה דאמר' בערסין אין פוחתי' מד' חודשי מעוברי' לשנה ולא מוסיפין על שמונה משום דקדים ואתי סיהרא תלתא יומי והמיהו יבלמא . לפיכך הואיל ואי איפטר סמכו רבותינו על זה ואמר' מוטב לקובעו בשבת וירחה שופר ולולב שהן מן התורה ולא תירחה ערבה שהיא הלכה למשה מסיני . שהרי בזמן שהמקדש קיים עשו לה חיזוק יותר משלתורה כראמ' התם ערבה בשביעי מאי טעמא דחייא שבת טפי משאר יומי . ומשנין כרי לפרסמה שהיא מן התורה . תורה שבעל פה ערבה וכיסוך המים הלכה למשה מסיני . ומיהו האירא לא דחייא שבת כראמרינן התם לא ירעונו בקיבוע' דירחא . הילכך קיבועא דירחא דחינן מקמייה ותו לא מירי .

שמעתי

בשם הר"י בחק הלבן
 שהיה אוקר טמון מ
 מבערב יום הכיפור'
 ולאכלו במוכאי יום הכיפורים . ואין לומר משום שביתת כלים היתה עושה דהא בית הלל לית להו שביתת רשות ואפי' לבית שמאי אמרינן הת' גינת כר וקריירה אפקורי מפקר להו . ושמא משום הכנה דמכין מיום הכיפורים לחול דמטמק ויפה לו הוא . ואע"ג דשבת מותר זהו הטעם דשבת מכיל לעכמה כדאמ' בעירובין בפר' בכל מערבין מי סברת כוף היום קונה עירוב תחילת היום קונה עירוב וסבת מכונה לעכמה וכולו . והא דאמר בכל קמא דשבת לא תמלא אשה עשיו ותירמוסין וכולו ;
 ער ויניח

עד ויכח לתוך התנור ערב סבת עם חסכי. ואם עמה
כץ למוכאזי סבת אסור בכרי טעשו וקאמ' אפי' תימ' בית
הלל גזיר' שמה יחתה משמע היכ' דלכא למיחש לחתווי
כגון טמון יהיה מותר. נראה דרוקא התם דתחילת
הטמנה לכורך סבת וסבת מכינה לעצמה גם ווראי או
ליכא למיחש לחתווי טרי. אבל היכא דלכורך חול מסיס
וברור דכטמק ביום הכיפורי יכול להיו' ראשי בדיעבד
היה אסור דהא בריס פב לא איפשיט אס עבר ואפ' מיום
טוב לסבת בלא עירובי תבטלין אס מותר לו לאוכלו.
איכטור דא סחלקתי בה עם גדולי הדור שהיו אומ' כל
סבא בחמין בפ' חבית סכסברה כל סבא בחמין מלפני
הסבת מדיחין אותו בחמין בסבת חוץ מן המליח היסן
וקוליים האיסקכו שהדחתן זו היא גמר מלאכתן. והיו
מפרשין מליח היסן וקוליים האוספין סביהן טרית הן.
ולאו הכין הוא לא מליח היסן בשר מלוח הרבה. ודיקא
במי שאומר יסן סלא יאכל כלל אס לא ידיוכו בחמין.
אבל טרית אפי' אומר שמותר לרחוץ במים קרים בסבת
כל דהו ואכיל ליה. מירידהו רחיקת כוסות וקערות
טמותר לעשו' כן בסבת שהיו אומ' דאסור לאכול טרית
דהיינו טוכיכא אס לא ירחכו בערב סבת. והדחתה
פל טרית לאו זה גמר מלאכתה שתהא אסור הדחתה
בסבת דכאכל מחמת מלחו. וכדאמר' טרית טרפה
אוכלין אותה הספנין חי מחמת מלחו. וכל שהא כאכל
מחמת מלחו איך הדחתו גמר מלאכתו. וקול' האוספין
דב מלוח הרבה שאינו יכול לאוכלו מחמת מלחו לא אס
כץ ידיוכו בחמין. תשובת רבי' לתן שהטיב לר'
מכאס אחיו מן חולו שלמועד. מהו לסכור גוים
לכתחילה בחולו שלמועד להוליך קורות ועכי בכיין מ
ממקום למקום כרי סלא יאברו מותר לעשות כן ובלבד
שאס יכול לעשות בזינעא יעשה כמו שיכול דתנן מכניס
ארס פירותיו מפני הגכבים וסולה פשתו מן המטרה
כרי סלא תאבד. ואמר רב יוסף הכהן כסורי עייליכהו
ביממא כולו. וסיער שבמקום הקזת דס כריבדא
דכוסילתא מותר להעבירו בתער בחולו שלמועד אלפי
שאסור בתגלחת במועד לפי שהקזת דס עיקר פיקוח
כפע הוא. דבר שהנשמה תלויה בו דכת' כי הדס הוא
הכפע וסכנת כפעו הוא ואפי' בסבת שהוא אסור סקילה
דוחה סכנת כפעו סכך אמרו חכמי' מיכין לפיקוח כפע
טרחה את הסבת. ענה ר' אליעזר מקל וחומר ומה
מילה שהיא אחר מאיבריו של ארס דוחה את הסבת.
קל וחומר לפיקוח כפע טרוחה את הסבת. וסוב אמרו

חכמי' מפיקוח פיקוח נשם בסבת והזרזו הרי זה מסובח
ואינו כריך ליטול רשות מבית דין. כיבר ראה תיכוח
סכפל לים פורס מזורה ומעלהו. והזרזו הרי זה מסובח
ואלפ' שהוא מתכוין לכור לפי דרכו. ראה תיכוח סכפל
לבור עוקר חוליא ומעלהו. והזרזו הרי זה מסובח ואינו
כריך ליטול רשות מבית דין ואלפ' שמתכוין לעשו' מעלה
ורגא ודרך לעלות ולירד בה כל ימות השנה. אס נעל
הדלת בפני התיכוח ובוכה סוכרה ומוכאזי את התיכוח.
ואלפ' שהוא מתכוין לפרוק הקרס בפני עצמו סכריך לה
למלאכת החול בסביל פיקוח כפע מותר. ואפי' הן'
גוי' בחצר וישר' אחד בינייהו ופרטו מחצר לחצר אחרת
מאותן עטרה ונפלה דליקה או מפולת בחצר סבייה ס'
שהלכה רווחת בתלמוד דכל דפריע מרוב פריע לעניין
פיקוח כפע. איך אומר שגוים פירשו לאותו חצר מפני
שהיו רובם וניפל' ישראל באותה חצר מפני שאחד ישראל
שהיה ביניהם אס מפיקוח בספק ולא אזלין בתר רובא
סכך אמרו חכמים אמר רב יהודה אמ' שמואל לא הלכו
בפיקוח כפע אחר הרוב וכל סכך כאן בחולו שלמועד
שהלכה רווחת היא להעביר סיער מפני הקזת דס.
ומי סבא וסחורה בידו ליטא וליתן בתוך ביתו
בזינעא בחולו של מועד מותר שאפי' בסבת אסור קל
הוא ואיך בו סקילה ולא כרת אלא אסור סבות ורינו ב'
במלקות מפני סכסרה לאו מלאכה הוא ובמועד
מלאכה אסור לעשות. אבל דבר סחורה דיבור בעלמא
הוא הלכה בזינעא היתר הוא שאפילו מלאכה במקום
שיס פרקמטיא אבד מותר לעשות כן כמו שאמר חכמי'
מסקין בית השלחין במועד. אמר ר' יוסי בר אבין
פרקמטיא האבר מותר. וסוב אמרו חכמים רבי' הוה
מסיק בהו זוני בבני אקרא דחנותא. אתא לקמיה ררב
אפי' אמר ליה מהו למיזל האידיכא עליהו. אמר ל' כיין
דכל יומא לא מטכחת להו והאידיכא הוא דמטכחת להו
פרקמטיא האבר דמי וספיר דמי וסרי. ואי קטיל לץ
דר' אבינא דהוה ליה עיסקא בעיא מיניה סיתא אלפי.
שהייה לכתר ריב' לא תבעוה. ב"ב אלפי. התם מידת
חסירות הוא דעבד. מי שהיה במקום שאין חסירות
יזכאות א' ב' פעמ' בשנה ומבקם לכתוב איגרות בחולו
שלמועד מותר לו לכתב. מאי טעמא כיון שמבקם
לעבר להן או לכוותן על מלאכתו שיס בו ריוח והפסד או
לעשות תקנה לפרנסת ביתו ואיך חסירות יזכאות ער'
חדשים אחרים איך לך הפסד גדול מזה. ומותר. וכך
אמרו חכמי' כותב ארס תפילין ומזוזות לאחר' בטובה

דבריו ר' מאיר . רבי יהודה אומר מערים ומוכר את שלו
וחוזר ונות לעבדו . ר' יוסי אומר כותב ומוכר כדרכו כדי
פרנסתו . אבל ודאי אין לו כורך כלום ושלום בעולם
אל יכתוב . ואפי' רבינו מרדכי זכ"ל התיר לכתוב אגרת
אם אדם כריך מותר בחולו שלמועד . אבל לתקן
קונטרסי לכתוב אחר המועד אסור וכפ' הילכ' .

אילו שאילות ותשובות של רבי יצחק
בר' יהודה זכ"ל .

אם

מותר לתקן ולזפת כלים לכתחילה
במועד ועוד אם יכול לתקן פרוסת
קוסים בניגרי ברזל . וגם ליתן
כלים לבגוי לכבס . ואם מתקנין הקריעה במועד על
ידי אומן גוי . או מאי כותנין לכתחילה לתופרן לאומן
ארמאי . ועוד אם התחיל בלקיטת ענבים ובדריכתן
בגת בתוך המועד שאני תמיה על מה דגרסינן ההוא
חדרא דהוא ליה וכולו . ותנו אבל במחובר לקרקע אפי'
כולו אבוד אסור . וטעמא דהוא לאגור ולזפות כלים
לכתחילה כמו שנוהגין במתומיניו לפי שיהא על דבר
האבד ומותר ובלבד שלא יכונן מלאכתו במועד .
וטעמא דהוא לתקן פרוסת קוסים בחולו שלמועד בניגרי
ברזל רכי כזרמין לו דרך בחולו שלמועד . יש לומר כדבר
האבד רמז מותר על ידי אומן גוי לכורך המועד כל הני
מותר במקום שנהגו . אבל ליתן לכובס גוי וליתן כלים
לבגוי לתופרן בתחילה קיבולת הוי ואסור . וטעמא דהוא
מותר להתחיל בלקיטת הענבים ודריכת הגת בחולו
שלמועד ומסקנא בדבר האבד מותר . מיהא דרב הוסיף
חדרו ליה חדרא בחולו שלמועד . ומסקנא דהא דתניא
במחובר אפי' אבד אסור יחידא היא . ועוד דרב חדרו
ליה חדרא ואיקפד שמואל דחדר דחטיה הוא דלא פסיד .
אבל עיכבי ודאי פסדי משום דמיכחש כחשי כי עביק
להו . ועוד כשמתחילין לבכור הכרמים וכותנין רשות
ליכנס בהן כל מי שאינו בוכר כדמו ודאי דבר האבד
ומותר לבכור ולרורכן בגת . וכפ' הילכתא .

עניין ראש חודש

ראש

חודש שחל להיות בשב' אין ר' מזכיר
של שבת ביעלה ויבוא לפי שיעלה
ויבא אינו בא לא מפני ראש חודש

בלבד . והזכרת שבת כבר כאמרה בתוך ז' ברכו ישמח
משה ודמיה לאה דאמר רבא יום טוב שחל להיות בשבת
שליח ציבור העובר לפני התיב ערבית אין בר' להזכיר
של יום טוב כדי תקינן רבנן תפילת מגן אבות ברברו
לא תקינן אלא בשבתות מפני שלילי שבתות מתפחדין
להתעכב בבית הכנסת וחשו חכמי ליחיד הבא מן ה'
השדה ולא התפלל עם הציבור שלא יתפלל יחיד בבית
הכנסת ויסתכן כדמפרש התם . והתקינן שיהא החזן
מתפלל תפילת זו רבין כך . ובין כך יתפלל היחיד ולא
יתפלל יחיד . כמא' סיוע למוריכו כע' בתשוב' הגאונים .
ראש חודש וחולו שלמועד שחלו להיות בשבת בשחרית
במכה ובערבית מתפלל ז' שלשבת . ואומר יעלה ויבוא
בעבודה . ושלשבת אומרה ברביעית וכיון שאומרה
רביעית בפני עצמ' למה הוכרח להזכיר טוב בעבודה .
ועוד לא מצינו אזכרת שבת או יום הכיפורים או יום טוב
כל עיקר בעבודה . אם כן כל שבת ושבת של שאר ימות
השנה זכור של שבת בעבודה אלא שמע' מיכה שלשבת
בעבודה אינה כל עיקר לא בראשי חודשים ולא בחולו
שלמועד ולא בימים טובים . ובשחרית וערבית ובמכה
אומר יעלה ויבוא . ובמוסף אינו אומר יעלה וכפ' מהב'
בשתי ישיבות . כהגו העם לברך לקראת את ההלל .
אבל רבי תנצ'ה לא היה מברך עליו . והא' לתשובתו .
שאלת על היחיד שקורא את ההלל בימים שאינו מ"ח
יום אם חובה לברך היחיד וגם ציבור . אם לאו . אני
איני מברך עליו לא עם הציבור ולא ביחיד לפי שאין
אלא מנהג . ואין מנהג כריך ברכה . הראש' בגי ערבה
סקיל חביט סקיל חביט ולא בריך קסבר מנהג כביאים
הוא לפיכך אינו מברך אה'כו . אבל אני מברך עליו ב'אי
אתה המהולל בפי עמו משבח ומפואר בסירי דוד עבדו
מלך מהולל בתושבות . ולאחריו יהללך כדרכה ולא
שמעתיו כי לא ריקדתי מרבתי . ראש חודש יום טוב
שחלו להיות בשבת אין אומר ברכתך חק לעולם . וכפ'
אם חל ר"ח להיות ביום ראשון באותו שבת אין אומר ב'
ברכתך חק . ובניסן כל שבת ושבת אומר בריך . ובר"ח
אין כופלין לא ערבית ולא שחרית ולא במכה וכל מסן
ביום טוב . וכפ' בערב יום טוב אין כופלין על פניהן
בערבית ובשחרית מה שאין כפ' בערבי שבתות . ויום
של אחר יום טוב אין כופלין על פניהן לא בשחרית ולא
במכה וקורין אותן אסרו חב' . ברכת סהנים אומר
אותה בחול בשחרית ולא במכה ובשבתות ובימים
טובי ובר"ח אות' אות' בשחרית ובמוסף אבל לא במכה

ממוס סכרות . אבל בצום כיפור אומר אותה בטחית
 ובמוסף ובקעילה ובמנחה לא אעב' דליכא סכרות .
 על פליח כיבור טטעה ולא הזכיר של ר"ח בעבודה ב
 בתפילת השחר וכוכר בהוראה א"י טחוזר לעבודה .
 באלתי את פי מורי ברוך על עם מה אנו עוסין בני ימים
 ר"ח לא הטיבני ר' אלא בקצרה פיוס שלמים ראוי לעולם
 להיעשות ראש חודש שאע"פ שעסוכיהו מן היסין על ידי
 החזני יוס של חודש הבא מצריפנו על כ"ט יוס וחזני של
 עצמו מכל מקום חזני מן החדש הוא ודרך להוראות בו
 לבני מערב לבר קורין לו ר"ח ומיהו הטיר והמוסף לא
 היו עוסין אלא ביום סנינו ובחמשינין את המועדות .
 שאילה זו נשאלה לפני ר"בם ז"ל . על סני ימים
 של ר"ח שאנו עוסין ומתפללין בסנייהם תפילת ר"ח . ואנו
 קובעין ר"ח מיום סני למנות . ולא יבואו מספק כמו סני
 ימים טובים של גלויות דהתם ראשון עיקר . וסני ממוס
 דשלחו מתם הזהירו מנהג אבותיכם בידיכם . ואס כן
 מה טעם יש בר"ח . והטיב ממוס דטעמא דר' אלעזר בר'
 צדוק דאמ' ב"ה סני שאס לא כראה מולר הלכה בזמנו
 איך מקרעין אותו סכבר קידשוהו שמים . והכא בר"ח
 סני קיימ' לך דחודשה של לבנה כ"ט ימים ומחז' . ומחזי

יוס ואילך הוא מחודש הבא ועתה את ראוי לחלק היום
 ולקבוע ר"ח מחזי היום ואילך ואנו מסליכין לחודש
 סעבר . ומחר אנו מוכין לחודש הבא . ואס לא נקדם
 אותו יוס ראשון שאנו מסליכין לחודש סעבר לא נוכל ל
 לקדם למחר סכבר קידשוהו שמי' סהרי מתמול בחזני
 היום כלה החודש סעבר והתחילו שמים לקדם סניני .
 על כן אנו מקרעין יוס ראשון שאינו ממני' זה חודש הב'
 פסקו הגאונים היכא דטעה במנחה בריס ירחא מתפלל
 ערבית סתיס מזכיר אלהינו בראסונה . ואינו מזכיר
 בסנייה כדרך שאמרו במוזאחי סבת דמבדיל בראסונה
 לפי סבתפילה ראסונה הסמוכה לבאולה היא מחוייבת
 בהברלה במוזאחי סבת . ובאלהינו יעלה ויבוא בר"ח
 והתפילה הסנייה היא תשלומין לתפילת המנחה טטעה
 או נאכס ולא התפלל . וכך פירס מר רוב קלונמוס ז"ל
 בתשובות הגאונים . מניין שאומר הלל בראשי
 חדשים מצניו סרמז רוד מלך ישראל במזמור של תהיל'
 הללויה הללו אל בקורסו מצניו סניס עטר פעמים הללו
 כנר י"ב חדשים ומשמע הללו בקורסו על קידוש החודש
 הללו ג' . ולפיכך אנו כופלין כל הכטמה על סנה מעוברת
 פיס בה י"ג חדשים ועל חודש ב' ימים .

סליק

סליק

כטעי כעמכיס כטעי סעסועיס כטענו פ"דס רמוכיס עם כל פרי מגדיל הגריל גס עטסה
 פרי מבקסי תבכות יתקבכו ויבאו גדרים לסכון ולהתלונן תחת סעיפי עכפיו ילקטו
 מראש אמר רמוכי רוממותיו יטלו כמרתו מפרי כארותיו . ובכל אשר יאוו סמה יתחו
 חלקם . והפדרס הזה עסה המלך סלמיה . הלך ירו יסודוהו וקרא סמו ספר הפדרס .
 יעץ לקט כמה רברים סוכיס אלו מאלו כפדרס הכטוע מכמה מיני פירות . וזהו הקוד
 הפדרס והוי לקוטי בתר לקוטי . וכנה מהעוזר בלתי נעזר . כי כל הנככסיס
 בפדרס זה לא יכחו ויוסגעו רק בטלוס יככו ויבאו . ויזכו לראות

ולרעו בפדרס באופן סככס בו ר' עקיב' אכ"ר . כה מעתיר
 הקטן סבת למרים חי' מאיר ככהר' רוד ז"ל
 המרפי' במכו ובבית דינ' בומבדוגי
 מאכנו ירסיה י"ו .

רפואות הגווייה לחכם רבינו

יהודה חריזי

סמע מני רפואות הגווייה • ועת תאכל בשר עוף עם בהמה • והחלב אשר טהא למחר •
וכפףך תהא עמדה וחייה • תסדר מאכליך בחכמה • אשר נחלב כגון יום או למחר •
סמור לך פן תהי אוכל מאומה • בהתחיל לאכלו הקל תחילה • והמזות ולחם הפעורים •
ולא תשתה עדי תרעב ותצמא • והכבד באחרית האכילה • וחררל עם כגון גם החכירים •
באוכלך אל תתאו מים כאיץ • וכל טוב לאנוס כל יום לאוכל • ולא ירעב •
לכר אם יהיה מזוב בית • ואכול טרם מזונך כיוורפא • אבל ימעט ואז יעס ויעלם •
עדי יתחיל להתעכל מזונך • והמאכל אשר בטוך ואמץ • ולא ירגיל עצות מהם מזוני •
אזני תרווה במים די רכוך • עזוב עצות ובטוך אל תאמץ • ובהם אל יהי כל יום רכוכו •
ואל תרגיל שתות מים לאין סוף • ימי חוס אכול טוב מאכלים • ויאכלמו אבל בימות גמים •
הכי תרבה חלאים לך לאין סוף • מאר קרים ואל תרבה בתבלים • וירחיק ימי חמה בחמים •
בסוף אוכלך תנה ינך במשפט • ולא פילפל וחררל רק מעט קט • ועולים וערשים הם זעומים •
ולא לרוב ותמצא חז ומפלט • ושב לך תוך תקום הקור למפלט • ימי החוס וכן בימות גמים •
וארם אל יהי מתחיל לאכלה • והסך זה עשה בימות הגמים • ויריעים אכול מהם ואכף •
עדי ייגע בטרם האכילה • אוכלת רק ברוב תבלין וחמים • ימי החוס ובקור אל יהי כן •
ועשה לו מלאכה או יגע • ורע כי תמצאה רוב מאכלים • ועוד יש מאכלים הם עכורים •
מעט עצמו ואז יאכל וירבע • והם לבוף ככירים וחבלים • והם רעים אבל לא כאחרים •
ובבקר מעט ייגע בכל יום • כמו תבטיל אשר טהא בכלים • כעוף מים ויניס הקטנים •
ויזע אזני גופו ויחוס • ורגים היטנים הגדולים • ולחם רך וקלוי בשמים •
ואל יאכל עדי יבדוק קביו • ופקועות מאס גם הגבינה • וסולת העבירה בכפה •
למעץ הוא רפואת מעצביו • אשר תהיה מלוחה גם יטפה • בכל בורכה ואפיה תנופה •
ואל יטה בעת בריך אליהם • ומאכל הכמיהים רע ובשר • והמוריים וכן הם התמרים •
יהי בריך אבל יריק כליהם • מאר יטן ומלוח מחוסר • והן כולץ כאחד נאמרים •
ועת אוכלו יהי יושב מקומו • והיין בניתו מה מאר רע • תהי אוותך מהם כלואה •
ויטה על שמאלו בהרמו • לזאת אל תקרבה אליו ותתרע • לבר אם תאכלם בסביל רפואה •
ואל ילך ואל ירכב וייגע • ואלה הרבדים הם כחיים • והפירות וכן כל המגדים •
בסוף אוכלו אבל ישקט וירבע • לבוף ארם והמיתה מאצים • רטובים גם יביטים מאבדים •
ערי יתחיל להתעכל מזוני • ואוכל יום ליום דמו בראשו • אשר בטלם כפי בורכס להרבות •
ואם איץ יהי רב עצבנו • הכי יחטא ויתחייב בפסנו • לבוף הם רק כמו טיני חרבות •
וכל גופו בזאת יביא חלאים • וכמה נמצאו רוב מאכלים • והפירות אשר המה חמוצים •
חזקים תבלי מרפא רופאים • והם רעים אבל אינם מכלים • מאר רעים והם לבוף כחיים •
ואל יטן אנוס תקף אכילה • כגון רגים חרשים הגדולים • אכול מהם ימי החוס מעט קט •
הכי ירבה לאיט מכאוב ומחלה • ועזים עם ישנים עם יעלים • וסיס הכל עלי חוקה ומשפט •
ויטן לו בעת פעות שמכה • ערשים עם לפקות בו ופולים • ורע כי המטובח במגדים •
ויקץ בעלות השחר ויפנה • וסומים עם כרובים גם בצלים • תאנים וענבים עם טקרים •

ואם תאכלם יבמים או רטובים .
כפי כורכם כעמיים הם וטובים :
ואך לא טוב להרבותם לעיתים .
ואלעפסהם איכם ממותים :
ויין גם רבם רע לקטנים .
ואך הוא טוב ויפה לזקנים :
וראוי לאנוס כל יום לאוכלו :
להשמר בענין מאכלו :
ומהחוק אשר יאכל וילחוס .
ימי גסם יהי מחסיר ימי חוס .
וישתרל היות מעיו לעולם .
מאר רפים ואז יבטח וישלם :
הכי אם יהיו מעיו כלואים .
בעת באתו יהי אות לחלאים :
ואם תרצה היות רפים שמע כא .
לאמרתיו וכיבי האזיכה :
אנוס בחור יהי אוכל בבוקר .
דברים הם מאד טובים לחוקר :
כגון מאכל מלוחים הטלוקים .
וכזית וכמוריים וקוקים :
ואם ירצה יהי אוכל כרובים .
ובמלח וכזית עריבים :
והזקן יהי פותה דבר אך .
יהי מזונ במים גם וכמקך :
וישתהא בכל בוקר ושחרית .
ואל יאכל לסוף טעה שליטית :
וככה יעשה ימים שלטה .
ואז לא יהיה כפשו בקטה :
ועוד אומר כלל אשר בו .
יהי ברי אנוס ממעצבו :
בעוד יהי אנוס יעף וייגע .
בכל ימיו הוא לא יסקט וירגע :
ולא יטבע והם מעיו רפויים .
לעולם לא יבואיהו חלאים :
וכריא יהיה כל הזמנים .
ולא ירגיל במאכלים משוכים :
וכל סוקט ובוטח ומעיו .
מאר קשים בימיו עם רגעיו :
יבריו והיו תמיד מחולים :
ולא נשמר במבחר מאכלים :

ידע לך באמת כיכל אכילה .
אמר היא עד מאד גסה גדולה :
לגוף הז היא כמו סני הרבות .
והם מות וכזאיבי ערבות :
והיא שורט לכל התלואים .
ובאבריו בזאת יהיו נכאים :
ורוב התלואים עת יבואו :
לבן אדם ואותו יחליאון :
יבואו בעבור רוב מאכלים .
אמר מאד רק הם מכלים :
רחיבת אים בתוך מרחץ וטבלו .
יהי פעם בשבוע וריו לו :
וקמוך לאכילה אל יהי בא .
ולא עת תהיה כפשו רעיבה :
וגופו ירחכה הוא בחמים :
אמר לא ישרפו גופו כעמים :
ואחרי כן יהי רוחץ בפטרים .
ואחריהם יהי רוחץ בקרים :
וראשו ירחכו הוא בחמים .
מאר כי גם יהי בריא ותמים :
ואל כא ירחץ הוא ראשו בפטרים .
ולא מים מאד לחים וקרים :
וישמר מאד בימי גשמים .
לבלי ירחץ בזמן רק בחמים :
ולכך אל יהי מתחיל לסוטפו .
עדי כי תעלה זיע בגופו :
וטרוס בוא יהי בודק נקביו .
ועת באתו וירפא מעצבו :
ויברוק עת אוכל ובסוף אכילה .
ועת יבעול ואחר הבעילה :
וכן יברוק בראש ובסוף מלאכתו .
ועת כומו וקומו מסכתו :
ובמרחץ יהי לובס בגריו .
וגם ראשו יכסה עם בעריו :
וינח בעת באתו ויסקט .
כפי טעה ערי ירגע מעט קטן :
ואם ישן בטרם האכילה .
בעת באתו הנאה בו גדולה :
ואל ירגיל סתות מים בבאתו .
למען כי יכבו אט חנותו :

ואל יסתה בחוך מרחץ כמו כן .
ואז יטוב פעליו גם יתכן :
ואם ימא מאד לסתות ויערב .
ביין או רבם מימיו וירב :
ואל ירגיל אנוס עצמו להסיר .
בכל עת דם ואת כוחו להסיר :
ואל יקו ימי גסם וחמה .
אבל יסוף ותטרי ראש לחכמה :
ולא ביום אשר יבא לדרך .
ויסם בואו ועת ילך ודורך :
וכו ביום יהי פוכב וירגע .
וישמור בלי יהלוך הוא וייגע :
ואף כריך להקו האכנים .
אמר יספו סנותיו על חמסים :
בעילת אים אשר תהיה בכמים .
תאמץ גוף והיא חיי כפמים :
והנהג בתשמיו כמשפט .
יהי מרפא לכפשו בו ומפלט :
ואם ירבה בתשמיו יבלה .
סאר רוחו ואת גופו יבלה :
וימעוט משנות חייו וימות .
מתרה כי במעשו אף תממות :
ועיניו יהיו כהות וכוחו .
יהי תושם וריחו רע ורוחו :
ושכיני יהיו רעות ורלות .
ותמיד יהיו חולשות וכופלות :
ואלה הם כגעיו הספורים .
ויס עוד מלבד אלה אחרים :
ואמרו בעלי סוד הרפואות .
והמה גם לאלפים גם למאות :
הכי אחד באלף מת במחלה .
והכסאר ימותו מבעילה :
לפיכך יט לכל כפם חטובה .
להישמר ואז תחיה בטובה :
ואלה הם כריכים לבעילה .
והיא להם רפואה גם תעלה :
אשר יהיה מאד חזק ובריא .
יהי בועל ויגביר גם ויפריא :
ובן אדם אשר ימצא ככירות .
במתניו זאת לאות עליו ועדות :

זה ספר התפוח וספר הנפש להוציא האדם מטיט ורפש

אמר

אברהם בר חסדאי הלוי זל
כאשר עיינתי בזה הספר
ובענייניו אשר חברו חכמי
זן וראיתי כי הוא מועיל באמונתנו ומחזיק ידי רבים
מבני עמינו אשר הם מהגיס ברברי המצות האומרים
כי אין לאדם ולנפש ממנו אחר פרידת הנפש מהגוף ואי
ממנו לאדם לא במציאת הגוף ואחר גויעתו אין כל
ונותנים ראייה לרביהם מעניינים רבים שהם נמצאים
בהרבקה יחד הסממנים יש בהם תועלת כמו שנמצא
בסממני הדיו סוכתו בו כי בהרבקה יחד הסממני יש
בהן ממנו ובעבורם השחרות המועיל לכתוב וכל אחר
בפני עצמו אין בו תועלת וכן סממני הכבוע ובענייני
אחריו הם מחפשי בכל החס לבטל האמנה האמיתית
ועז אומר הכתוב והיה דראון לכל בסר . עכ כעתק
זה הספר מלשון ערב אל לשון הקרם :

וזה תחלתו כאשר נסתם דרך האמת מן החכמי
ונעתק אורח המיסור מן המשכילי המביני אשר נקראו
בלשונם פלסופי . ופי זה השם אוהבי החכמה התאספו
כולם בבית אחד והסכימו דעתם לבאר ולהבין הדרך
הישרה אשר ידריך בו האדם וחיבה ולא מצאו לא בדרך
אחר סיהיה עושה לחבירו אשר הוא מברק לעצמו ו
והדבר המבונה והמכוער יבריך ממנו ויניחנו ויודה על
האמת ויקח הדין לעצמו ויירא את בוראו :

והיה בעת ההיא חכם גדול וירע ומבין בכל
חכמה ומרע וסמו אריסטוטלוס . ויחלה חוליו אשר
ימות בו התקבצו כל החכמי יחד וילכו לבקרו ולראו את
חוליו וימצאוהו ובידו תפוח והיה מריח בו והו' דל מעוכם
חוליו ובחבלי מות מתגולל :

ויבהלו בראותם אותו ובקורבם ליו וימצאו פניו
מזהילות והוא שם וסמח וישאל להם ללשון . אז אמרו
ארונינו בתחלת ראותינו אותך לא נותרה בנו נשמה ו
וכבהלנו מאשר הכרנו עליך המרוה חזק וכחך תשם .
וכראותינו אותך שמח ומגיל וכניך מזהילנו שבה רוחינו
אל נדכה אחרי יבאה ממעונה . וישחק להם ויאמר אל
יעלה בלבבכי כי שמחתי וחדיתי בטביל ככלי מן המדו'

הזה כי ידעתי כי מות אמות ואין כח להנצל כי גדול
הכאב מאד ולולי זה התפוח בידי שאתחזק בטוב ריחו
ואתארך בחיים מעט כבר גועתי אבל הנפש הבהמית
סכתהפכו בה היא מוסכת אחר הריח הטוב ועל איני עליו
וסמח מפני שאני נפרד מעולם ההפך והתמור' אשר הם
הארבע היסודות נכבד' בהם כל נכבד' תחת השמים
וכל אחר עומדת נגד חבירתו . האחד חס והא' קר . והא'
יבס והא' רטוב . ואיך יכול לעמוד הגוף נכבד' מאילו
יסודות או להמסך מאד בחי' רק מעט . אבל בעת סיהיו
כל אחד מאילו היסוד' טוה ולא יתגבר האחד על חבירו
שהוא נגדו יאריכו ימיו ויעמד ויחיה . ובעת התגבר
אחד מהם על חבירו יחלם ויגוע ויהיה המדוה והחליטו'
סיתגולל בו האדם ואם יהיה שם רופא מומחה וחסם
ומכיר החולה ויבין היסוד החלם ויחזיקו והחזק יח
יחליטו אז ישוב הגוף לאיתנו וירפא מחליו . וכמה מהם
לא ירעו ולא יבינו איז מהם החלם והחזק ויוסיפו החולה
ויורדו הגוף לאבדון ומות :

אבל הנפש החכמה
אשר תחתיה הנפשו' היא השולטת בס והמולכת עליהם
ואינה מורכבת לא מיסוד אחד פשוט וזאת הנפש החכמה
היא היודעת והמכרת בין טוב לרע והמבינה כי
הקניינים הטוים לרבר אחד הם טוים בעצמם והיודעת
כי שלשה חשבון נפרד וארבע זוג . וזאת הנפש היא
המכרת בוראה והמבינה עצמו והנפש הזאת נמצאת
באדם לברו משאר בני תמותה . והנפש האחרת היא
הנפש הזכרנית והיא אשר תזכור לאדם אשר ישכח .
והשלישית הנפש אשר תראה לאדם בלבו כל הנעלם
ממנו באותו עת כגון סיהיה בעיר אחת ויראה בעין
לבו כי הוא בעיר אחרת וזאת הנפש היא הרואה תעלות
בענייני רבי' דומים לרבר העתיד . והנפש הרביעית
היא החושבת במלאכות בין רוהם ואורג ודומיהם ולולי
כי אין זה עת להאריך בענייני האלה ביארתי . לכם כל
אחת ואחת . בפני עצמו ותועלתו והכריך לו :

ענהו אחר מן החכמים וסמו שמאוס ויאמר לו
ארונינו מוריכו מאד הטבת עצמו תמיד והוריתנו חכמות
רבות ועתה יגדל חסרך עמנו וחזק את ליבנו כאשר

חזקת את' אל לבך כדו שלא נירא מיום המות ולא כבהל
כאשר נראה בני תמותה בעת פקודת' זוחלים וכבהלים
ויריאים כי לא ירעו כאשר ילכו מה תהיה תקוותם ואז ת
תעשה עמנו טובות שמים אחת שתלמדנו למען יחזק
לבינו והסכנייה כאשר תקטוט הומיית לבבינו עליון ו
ובחייתנו על פירודך כי אחריתך שלום ומנוחה:

ענה ארם טוטלום הנני מלמדכם ומרריכם באשר
תבינו ותדעו אמיתת דברי ואף אם הו עלי לטורח והנני
מריח זה התפוח להשיב רוחי אלי עד אשר אכלה לרבר
כי ירעתי סכרי הרבה שתבנו בזה העניין כי לא דבר
רק הוא מכס ויקומו כל תלמדיו וינסקו את ראשו: אמ'
להם תחלה אכי שואל מכס שאילה אחת אתם מורים ו
ומאמינים בחכמו הפילסופיא שהיא אומרת החכמה כי
היא והמבקשה הוא מבקש אמת ויושר ומעלה עליונית
ואלהות ובה יפוד האדם מכלל הבהמות אמרו בעל כ
כרחינו נודע כי כן הוא. אמר להם א"כ כרביכם הטוב
המגיע לאדם מן החכמים והמעלה היתירה אשר ישיג
ממנה יגיע לאדם בעולם הזה שאנו בו היום או אחר ה
המות בעולם הבא. ואם תאמרו לי בעולם הזה שאנו
קודם למות לא נתנס מעלה לחכמה שתתאוה לה כי כמה
אנשים סכלים וכלוים במעגלותם לא לקחו מוסר ולא
הכירו בוראם יבלו בטוב ימיהם בעולם הזה וסנותם
בתאוות' ויש מן החכמי' שהחכימו והבינו ולקחו מוסר
והסכל ירעו את יוצרם ולהם לא היה עמידת הטו' וטלו':
ואתם אם יפסד נבהלים וכפחד' מן המות אשר
יש בו דרך ומסלול וחוק מן הנסמה להפחד מן הגוף ה
הסכל ולהרבה במעלות אלהית ולהרבה בנפשו החכמו'
העליונית. א"כ איכס כותבי לחכמה מעלתה ומשפטה
וחוקה ותטבעו בנפש הבהמית. ועוד אכי שואל שאילה
אחרת התדעו כי המות איכסו לא פרידת הנפש מן הגוף
אמרו כן. אמ' להם אתם שמחים כאשר מנחתם ירכס
מן החכמה ולקחתם ממנה: וכאבים על אשר לא
יכולת לקחת יותר וללמוד אמרו כן. א"ל א"כ כרבריכ'
הלא תראו הגוף הסכל איכסו רואה ולא שומע ולא מבין
סוס דבר רק בכח נפש הכדבקות בו בעת חייתו. והגוף
הנמשך אחר המאכל ואחר המשת' וביתר דברי תענוב
הוא המונע הנפש החכמה מן המעלות הטובו והישרות
של נפש. ובהפדרה מן הגוף הלא כפררה מן הטומאה
וכדבקה אל המעלות הטובות: הנה בארתי כי
לא ישיג האדם לחכמה היקרות כי אם בהיו הנפש ברה
ותמימה ומתקדשת מטומא' בהכרד מן הטומאה שהיא

עמה עצורה והיא כבדאת מן הארמה ומבקשת הנאת
הגוף במאכל ובמשת' ובתענוגים כסדר בהמות שאין
להם נפש חכמה לכבוש יצרם ותאוותם ובמעלה הזאת
יוסף האר' על חבירו מעלה בהיותו מוסל ברוחו וכובס
יכרו וביעל הנאת הגוף שיטמ' בהם ומבקש הכאן הנכס
התמימה בלמדו חכמה האלה' האירי סברא עולמו

ומחפש אחר דרכיו ומבין תעלמוי אז תיפקחה עיני
הנפש ותשמח מאד ותהנה הכאן גדולה ולא תדמה ל
להנאות הגוף מפני שהנא' הגוף כולם יכלו באפס תקוה
ויבול ויתמו חייו ויורידוהו שאולה אבל הנא' הנפש שהביט'
את בוראה ותבין למלאכת השמים וחכמתן ומחליכות
הגבלי' ותכונותם וכל אשר בחכמה הוסד והועמד תגל
הנפש ותשמח ואם לא תשיג בחכמ' הא לרעת זה העניין
והמעלות הגדולת האלה יביט בעצמו ובחכמת איבריו
ותכונותם ומספר הגידים המכניעים אותו והמושכ' אותו
ואת גופו וכי יחנה והכחות שסס הבור' ית' בכל
אבר אבר לעבודת הגוף שאין להוסקף עליה ולא לגרוע
מהם אז יכיר בוראו ית' בעין לבו. וידע כי חכמ' האנוש
בהיותו בחי' בזויה ומסוככת והנפש המשתוק' והמתאוה
לרעת אילו החכמות וללמדו היא הנפש התמימה והישר'
ואת הנפש לא תירא ולא תעצב בהפדרה מן הגוף. ש
סמוכעה מלהשלים בקשתה והלה תר' בחכס הפילוסוף
הבר והקני שהניח כל תאוות' בעולם הזה במאכל ב
במשת' ובמלבוש וביתר דברי תענוגים ואוכרות כסף
וזהב ויבז לו כל הנאות המביאו' אותו לאבר גופו ונפש
כי המרבה במאכל ובמשת' והנמשך אחר ההנא' הקטנ'
אשר יהנה באכילתו הוא יחלה גופו ברוב חלי' ומרה
כי ברוב מאכל ומשת' ירבו הליחות שילדו בגוף עמה
פורס הארם: האחד פורס הרס שממנו מקור חיים
והוא חס ורטוב והשני הוא הליחה השחורה והיא קרה
ויביסה. והסליסיית הליחה הירוקה והיא חמה ויביסה
והרביעי' היא הליחה הלבנה והיא קרה ורטוב לכל אחת
מאילו מרבה ומתמעטת ומשתנה מטבעה ברוב מ
מאכלים וסנויים וכך הנמשך אחר תאות היצר מכלה
גופו ועצמו ומכחיס בכחו ומכלה גופו. והנא' שאומר
שהוא ב' להנאו' האלה ומואסן ותשלים נפשו לחפש אחר
חכמות בוראו הממציאו מאין לים הוא השמח למנו' שהו'
פרידת הנשמה מן הגוף כי מה יתרון לו בחיים אחר ש
שהניח כל ההנאות הבזיות והנללו אבל יש לשמור נפשו
עת תראה לבוראה ותהנה מזיו הורו כי לא תירא מנשת'
ולא תמנא מונע ומשיב אחור כאשר ומנאו' הנפש אשר

דרפו אחר ההבל ולא החכימו ולא סקלו דרכם הם אשר
לא יוכלו לקרב ולהביע רק ימצאו רוחף מונע :
ואתם אם יסכם חכמים ומביני' כאשר תאמרו ומאקתם
כל הנאת הגוף כאשר ראוי עליכם לעשות ממצות חוק
הנמשל למה תפחדו ותדפקוהו אם אהבתם את השורש
אוהבו גם הפרי : ענה שלחום החכם ואמר ארוניו
חיבת לבו המות אחר שהיינו יראים ממנו : ויען
אחריו אחד מן התלמידי' ושמנו מילוף ואומר עד כה הייתי
דוחל למות ועתה אראב לאורך ואפחד : ויעניו הקריטון
ויאמר לו למה תפחד לחיים ולאורך ימים לא יסך אוהב
המות ותבקש אותו תמצאנו ולא ימצע ממך : הסיבה
מילוף אין זאת תשובה לאיש במוך כי המות אלפי שאין
תפחיד ממנו איני מבקש אותו טרם הגיעו אלי כי תועלת
האדם בחיים שיעלה במעלה העליונה וילמד ויתחכם
ויביל דרך הפילוסופיא ידע חוכיו ובוראו כי יש כפעל פועל
לכל נע מביע עד שיגיע בחכמתו לפועל ראשו הממכיא
מאין לים והוא תהילה לכל תהילה וראשון לכל ראשית
העולם כולו לא יכליהו והנפס הסכלות לא תביחאו :
תיקן הבורא ית' בחכמתו ז' רקיעים ובכל רקיע כוכבים
מהם מאירי' כתן בס כח למסול בזה העולם ליתן מטטר
בארץ לעשות טוב ורע מות וחיי' עשור ורע וכל זה בכח
מנהיגם ומירשם והחזה במחזה הככבים ומביט בהם
ידע מעלת' וממשלם בעולם הוא הכח והממשלה הנתון
לככבים . ועושים הגוים מהם אלהות ועבדו
להם וישתחו ויחשבו כי כל אשר יעשו הככבים
תאליהם יעשו בבורתם ובכח ומשלם ובעניין זה טעו
כל החכמי' הקדמונים שפעו כלמים מהם דומי' לכוכבים
שהם עובדים לאשרי' ולחמני' וטכחו העקר והשורש וכל
אחר היה לוקח כוכב שירכ' כמו השמש והירח והדומים
להם יעברו לא הבינו הבוראים ולא החכימו כי מהלך
הככבי' תמיד יהי על דרך אחר ולא יחשבו עת תפקידם
ולא ימירו את מצותם וילכו אל הנח הניתן להם לעשות
רכושם ופפסם במהלכם ומובאם וסבתם וקומם פעם
ממזרח למערב ופעם ממערב למזרח יפעם ויחנה ב
ברכוכו ואין מונע . אבל הככבים יחדיו הם כעבר
המזכה מרבו לרבר אחד לבר ואין רשות בהם להמיר
ולחליף ואין תנועתם ומהלכם מעצמם ולא בכחם כי
הבלבל העליון הוא המניעם בעיגולם ויכתן זה הכח
לבבל הראשון מאת בוראו אשר יכרם . ויכנס בחמל'
ובתכונה כאשר יתבאר בספר' הפילוסופי' אשר דקדק
בה' החכמים להתבונן בהם יסודם וכל בני האדם היו

טועים זה ער טבא נח אב החכמי' והמסכילי' שהסכילו
וחכמו להבין יוכרם . והוא ידע כי יש לכל ראש וסוף קץ
ותחילה וכתן לאל החכמה היתירה והמעלה הרמה
והגבוה ואח' קם אברהם אשר החכי' מכולם והבין כי
כל בני רורו היו טועים וגם מבחילי' בהבליהם אז ניסחו
הע' ית' וביהו להקריבו לו בנו יחידו ויעסכן כי לבו היה
סלם לאל היו להבין מעלותיו והבין כי השמש והירח וכל
הככבים יש להם מניע ראשון . ולא בטא אחרי תרח
אביו טעבר הכלם אשר הוא בחרן הנקר' יואני והוא כלם
הירח והיו מקריבים אליו ועובדי' אותו ומעבירים בניהם
ובנותיהם באש ובעבור סנתרחק אברהם אבי' ע' מהם
וממנהגם נקרא פילסוף והמגיע לחכמה הזאת ויבין
בחכמה הפילסופי' כאשר הבינו אברהם הזקן ראוי ל
לבקש המות . אכל אני עדיין לא הגעתי להבין המעלה
הגבוה והיתירה הזאת לא אבקש המות עד בא אלי .
אולי בחייתי אחכם ואגיע למעלה : ענה אריסטוטלום
ואמר לקריטון נעמה תשובת מילוף ויטיבו בעיני דבריו
וחכמה אמת ענה לך והנה מודה על אמריו ומטבח
חכמתו ותבונתו : ויען אחר מן התלמידי' ושמנו
אריסטויוס ויאמר ארוניו הגדול תייקר כאחסרך עמנו
להורינו איך כלמוד הפילוסופיא שיש לה המעלה הגדולה
הזאת שתזכיא האדם ממחסך הסכלות ומאופל הפתיות
נוגד החכמה ודיו הרעת והתבונה ואור השכל :

ענה אריסטוטלום החכם הרובה להבין הפילוסופיא יקר'
בראשונה וילמוד הח' ספרים שחברתי עד תגיעו לספר
הנפס וממנו ידע ויבין נפשו ואנה היא בתוכה בגוף וידע
מכונה ומעונה וטבעה ואיך היא בתוכה אכורה ועצורה
ואם היא קדומה או כבדאת עם הגוף . ואם היא שוכנת
בו עמו ולמה כצלמ' מעיני כל חי ואם תקום ותחיה אחר
פרידתה מן הגוף או תכלה עמו ובהבינו הענייני' האלה
מאור הנפס אז יבין בוראו ויטה לדרך אשר אין דרך
לכנות ימין ושמאל וזאת היא המעלה העליונה שאין
למעלה הימנה . ואכני הנה בארתי לכם דרך האמת
ולא כסוגתי אחר מהבינכם מסלול כי המורים המלמדי'
יושר ואמת לא יסקרו ולא יכזבו בדבריהם ורעו כי כל
המואם בהנא הגוף וללוה נפשו בחכמו הפילוסופיא וידע
הנשמה אחר פרידת' מן הגוף וכאשר יקרוהו המו' יפחד
ויבהל אין זו חכמה שלמה ולא הגיע לקצו חכמה ה
הפילוסופיא וכל שומעיו ילעגו לו . והעוסה דרך
חכמים ומענה נפשו וכובס יכרו ותאונתו ובוטח ביוצרו
ומואם ברע ובוחר בטוב . ולא יחרד למות הוא ראוי

להקרא חכם וזהו אשר ירד לירכתי קצוי הפילסופיא ואין ראוי שיחרר בעיניו הפרד הנפס מהגוף כי מה יתרון ל לחכמי בלי פרי המעשה ועז הוכרך הבור' ית' לברוא איש כביא וחכם להודיע לבוערים ולהביס אשר לא הבינו ולא חכמו ולא ידעו בורא ולא תשיג דעת' זולתי אש' ילמדו מקטנות' הן טוב הן רע והמלמד מה' הדרך הטוב והישר ואוחז בה ויתקע כמו יתד בכפשו לא יט' ממל' ולא ימירל וכך הלומד מעבל לא מעוקל ודרך לא סלולה בינו ובין הנוטה דרך ככונה הפרס גדול והראשונים אשר זכרו ואם הם אינם על דרך ככונה רומים לבהמות ואין הפרס ביניהם ובין החמורים טימסכם האדם במתג ומוליסם בדרך טובה וככונה וזהו דרך בני אדם שלא תשיג דעתם להבין מאליהם ויש מין אחד בבני אדם ובינתם מוכנת וחזקה לכל דבר חכמים ותחלה נפסם כאשר יחלה הגוף ויראו את הענייני' בעין לבס והחכמי' האלה נחלקים לשני חלקים. המין האחד יאמרו כי העולם אינ' לו תחלה ולא יהיה לו סוף ואינ' כל חדש תחת השמש רק דור הולך ודור בא והארץ לעולם עומדת ואין לו מנהיב ואלה הם כופרים בעיקר' :

והמין השני הם בעלי הקור האומרים כי הנפס פברא מן הגוף ועוד היות הגוף על מכוה תהיה הנפס במכוה ובחזקה ונותנין ראיה לדבריהם מן הנער הקטן בהיותו נער ורך לא יחכם ולא יבין כי גופו רך ורטוב ולא הגיעו הגוף לחזקה ותוקפה כי אם תהיה הנפס נב' זרת מג' זרה אחרת זולתי הגוף. למה ומכנה הגוף בהשיג תכונת' וגם תמצא כי יחלה הגוף יחלה גם הנפס וישתטה האדם וירבר בשגעון ויחסר הצדו וכך יתבוכנו להם דברי מעשה הבורא וחכמתו ה הגדולה מאיברי האדם ועצמיו וג' ידיו.

והנה הבכתי ובארתי לכם הבניינים האלה בספרים אשר ח חברתי ובהם ימצא ביטול שני החלקי' שזכרתי ובטלתי על דרך החכמה הנכונה. ויאמרו אליו תלמידים היושבים לפניו ארזינו ומורינו הורינו איזו היא החכמה היתירה שיש לאדם להבין ולהורות ויעלה בו במעלות החכמה והישירה ויעץ אריסטוטלס אינ' בכל החכמות כחכמות פילסופיא המאירה לכפס והמנהיגם בתוס' ו ביוסר בעולם הזה שהוא תחילת מציאות והיא תתנהו לאחוז בטוב העולם הבא ומצאה מצאה חיים בשני עולמות. כי בשמנה ספרי ימצא כל דרכי החכמים אשר יוכל איש להשיגם ולעמוד על יסודם ולרע' הטעמי' המעבאים בס' אי זה מהם עומד על מכונו ואיזה מהם

נוטה ממנו דרך אחר ואיננו ישר ונכון ואין להבין אלא דבר אמת ממנו ואלו הן הטעמים הקרובים לאמת אבל אינם אמת ואינם מועילים זולתו בינות החכם ל להראות גבורתו בדברו בחכמות להחליט דברי חברו לגבר עליו מכח החכמה בטעמים נכונים ונפלאים ולא יהיה לסיני כח החכמה לענות ולהשיב דבריו אחר.

והחכמה הזאת היא לעזר גם להועיל כאשר יועיל בסר האפעה ברפואות הצרי עת ירחק וירא ויגדל הכאב יש בו תועלת ומרפא ואם הוא קם המות. וחוק על הפילסופים לדעת כל אלה הטעמים לבל יפול בדברים וילכד במאמריו ולהבין המקומות טיטעה בס' ובספרים האלה כלל כל החכמות אבל לא פרטן. ועוד חברתי ספ' אחר קראתיו בלתי הטבע הנמצא ובארתי כי ריקע השמש ומלאכת הכוכבים אינם מהטבעים הנמצאים תחת אופן הירח וכי הם טבע אחר אינ' ריו בכחינו ל לדעת ולהבינו. והנפס החכמה סרה אל הגוף מסס אינם מורכבת מטבע אחר אבל היא פשוטה ונקי' וברה ואשרי הנפס אשר לא נבעלה במעשים רעים והפעילה בחייה כי היא הטובה למענה בתענוב והנאה גדולה ולא כהנאת הגוף. ואזי לנפס החוטאת אשר אינ' בה כח לשב' אל מעונה ולעלות במכוה כי מעשים הנבעלים בהנאה מוכעים אותה מעלותה ויהי כאשר כלה החכם לדבר הדברים האה רפו ידיו ונפל התפוח מידו ושחרו פניו וימות ונפלו תלמידיו עליו וישתקו ויסאו קולם ויבכו יחד בכי גדול ויאמרו לו האסוף כפשות הפלסופים הוא יאסוף רוחך אלך וישימהו בג'זיו כאשר יאות לאיש תם וישר כמוך :

תמו דברי אריסטוטלס ויבא אחריו ספר הנפס גלי' אנוס

אמר

גלי' אנוס למורא' הפילסוף תלמידו דע כי היוק למסכיל בחבור' הכסיל בעבור שאינ' לשכל עם המסכיל גבול ותכלית שיגיע אליו ודע כי ההיוק הבא על הכסיל מהמסכיל כפלי' מן ההיוק הבא על המסכיל מן הכסיל כי מה שיכו' המסכיל לכסיל הוא כנגד טבעו ואינ' לשכל לקבול ההיוק הבא עליו מן המסכיל. אמר מורא' למה יוכל הכסיל לקבול טורח הכסיל ולא יוכל ל לקבול טורח המסכיל. אמר גלי' אנוס וקבול הכסיל סכלות חבירו מפני שינעוס לו שהוא ממנו וכל דבר מ מוטך

מוסף אל מינו ואלו יקוץ הסכיל בסכלותו של חבריו
עשירי ממה שיקוץ בסכל המסכיל היה הורג את חבריו
לפי שאין לו מהשכל במה שיוכל לסבול ההיזק ולמאת
הטורה . אמר מורי"א בשור לי ער טארענו . אמר
גלי"אכנס כל הנכחן והישר ממעשה הנפש נקרא סכל .
אמר מורי"א חבי רואה מדבריק שהישר הוא השכל .
אמר גלי"אכנס לא כן הרבר אבל מה שישיג האדם אל
הישר הוא השכל . אמר מורי"א ברור לי מזער עד טארע
כמה שתדע . אמר גלי"אכנס תכיר הלוקח והלקוח
והלוקחה ותכיר המכה המוכה וההכאה אמר ליה כן .
אמר לי גלי"אכנס כמו כן המושכל והמסכיל הרבר הפועל
והסכל הוא יושר מעשיה והוא דבר שלישי זולתי המסכיל
והמושכל כמו שההכאה דבר שלישי זולתי המכ' והמוכה
וכן הלוקחה דבר שלישי מלבד הלוקח והלקוח . אמר
מורי"א הכה התבאר לי גבול השכל ותארו עד שידעתיו
היטיב ועתה הוריעני ענין הנפש עד שאודעכה . אמר
לי גלי"אכנס הבורא ב"ה כתיב הנפש קיום הגוף והאוויר
קיום הנפשמה והגוף יעמוד בכנף והנפש תעמוד באויר
ואם נעדר האוויר תאבד הנפש ואם נעדר הנפש תאבד
הגוף . אמר מורי"א אם כן מהו עצם הנפש אמר ליה
גלי"אכנס יצירה דקה וזכה החביר הבורא ב"ה ביציהן
ובין יצירה גסה ועבה והוא הגוף וסם אותה קיומה ב
בזולתה וקיום זולתה בהיותה סם הכותף קיום קצת ה
הברואים בקצתם וקיום הכל בו . אמר מורי"א התוכל
לעשות הנפש דבר בלתי זאת הבריאה הגסה . אמר
גלי"אכנס כבר הודעתך כי השכל הוא יושר המעש ואין
לכנף מעשה אלא בזאת שתתחבר לזאת הבריאה הגסה
ולכנפישר ממנה אין לה פעל ולא גוף . אמר מורי"א
אם כן אין לה סכר ולא עונש . אמר גלי"אכנס אמר
אמת כי אין לה סכר ולא עונש כשתפרד מן הגוף עד
שיחביר בין שניהם פעם אחרת כי הנפש והגוף שותפי
בעבירה וכמו שיתתפסו במעשה היושר כן ישתתפו ב
בסכר כי המעשים משניהם והעונש והסכר לשניהם .
אמר מורי"א מה מאד קשה חיבורם אחרי הפרד . אמר
גלי"אכנס אמת כי הוא קשה בעיניך וקל מאד בעיניו כי
כל הטובה לעשות דבר סכבר עשאו פעם אחרת הוא
בעיניו קל מלהתחיל דבר שלא עשה קודם זה ויכול ה
הבורא ב"ה להוציא מאין ליש אם כן יכול להחזיר כשהיו
אמר מורי"א אם כן מה הפרש בין הבורא ובין האומן .
אמר גלי"אכנס הבורא ב"ה מוציא יש מאין והאומן עושה
דבר מדברים אמר מורי"א הוריעני ענין זה הרבר אמר

גלי"אכנס הבורא ב"ה ממצי' פשתן והחיתוין והאומן טוה
פשתן ולבצטן וטוחן הבר ואוכלן אמר מורי"א כחזור למה
שהיינו מענייני הנפש עד שתגלה לי סודה ותוריעני אם
יש לה מקום ידוע מהגוף שלא תפרד ותעבור ממנו ל
לאחור או היא מפשט' בכל הגוף ומתערבת בבשר ודם
ובשער ובעצמות . אמר גלי"אכנס אלו היתה מתפשטת
בכל הגוף אז לא היינו חותכי' אבר מן הגוף שלא אברנו
מן הנפש כפי חלק האבר ואלו הוקר ממנה כלום חקרה
כמו שיחסר הגוף בסבירתו ממנו אבר והיה ראוי לכל
מי שנטברה ידיו ורגליו שיחסר מכפסה כפי מה שיחסר
מבופו אלו היתה הנפש מתערבת בבשר וברם ובשיער
לא היה יוצא מהדם מעט או רב שלא יצא מהנכ' כמותן
ואלו הייתה מעורב עם השיער היה חסר ממנו כפי מה
שיחסרו השיער אבל יש לכנף מקום אחד ידוע וכח מ
מופשטות והולך בכל הגוף כמו שהשמש במקום אחד
ואורה וחמימותה מתפשטת בכל העולם ואור השמש
זולת חמימותה וחמימותה זולת אורה . אמר מורי"א
חמימותה מאורה או אורה מחמימותה . אמר גלי"אכנס
החמימות מאורה ואין אורה מהחמימותה כמו שהבין
מהאב ואין האב מהבן ואלו היה אורה מחמימות היתה
ראוי כשתעמיד ברזל בסמש עד שיתחמם מאור השמש
ותכניסהו בבית אופל שיאיר כל הבלי ושימצא בו מהאור
כפי מה שיש בו מהחום היה מאויר כל הבית משעשע אור
הכר . אמר מורי"א הכה נודע לי כי החום זולת האור
וכי הנפש מתפשטת בכל הגוף ולא מעורבת בבשר ודם
ועתה הוריעני כא את מקומה . אמר גלי"אכנס מקומה
בלב והבורא י"ט כתיב הלב באמצע הגוף כמו שכתב ה
השמש באמצע הגלגלים וכתב הגלגל על אמצע העולם
הגדול כן כתיב הנפש בלב וכתב הלב באמצע הגוף ש
שהוא עולם קטן . אמר מורי"א באר לי הנפש בעיני
קרוב אמר גלי"אכנס הנפש המדברת כאבר הלשון כי
הדם אינו מדבר ולא הבשר ולא העצם וכבר הודעתך
כי הנפש היא בריאה דקה וזכה אם תרצה לרעת הנפש
בכח הראות והטעם והריח והמיסוש דע כי לא יודע ב
באחת מכל אלו בריאה דקה וזכה כי לא נקראת דקה
בשביל קטנותה אלא מרוב סגולתה מהרגשת אלו מ
ממיני הבריות הדקות ותכיר אותם בלי כח וראות וטעם
כו ותוכל לח'ק אותה למיכ' ותרע פעולתה וכמה וכך כל
בריה קלה ודקה אם כן הנפש בריאה קלה ודקה והיא
מדברת בזו הלשון . וכבר הבאותיה אל תכלית
סודר ותכונה וסודה והעמדתך על בידור פעולתה .

ועתה התוכל לכתוב כי הנפש היא המדברת והנותנת
תנועה לגוף . אמר מורי'א ידעתי כי הבשר והעצם
אינם מתנועעיים אלא במעונע והמניע הוא הנפש אבל
אני רואה כי הנפש בריכה לבשר ולעצמות בכל פעם
אמר ג'לי'אנוס ברוקת כי הבשר והעצמות הם כלי הנפש
ויש לה צורך אל כליה כסופר הצורך אל הקסת ואל הדיו
וכצורך הנפש אל המלקחים ואל הפטיש ואלו הכלים לא
יעשו דבר מבלי הנפש והנפש מבלי הכלים לא יעשה
מלאכה וכך הסופר לא יכתוב בלי הקולמוס ובלי איברת
ודיו ואלו לא יכתבו בלי כותב אם כן נאמר כי צורך ה
הנפש אל כליה כצורך הכלים אל הנפש .

אמר מורי'א אם כן הנפש בריה נעדרת איכה
מחוברת בזולתה . אמר ג'לי'אנוס אמת הדבר
כי היא איכה מחוברת כמו שהגוף מחובר .

אבל היא בריה נעדרת בלתי מחוברת ואלו
נחברת הנפש לזולתה היה המחבר אליה מקבל מ
העונם והשכר כפי מה שתקבל היא . אבל הגוף
בריה נסה והנפש בריה קלה וזכה אמר מורי'א עתה
נודע לי ענף הנפש בסכלה ופעולתה ודקויותה אם כן
הודיעני דרך האוויר ותועלתו בנפש אמר כמו תועלת
הנפש בגוף אמר מורי'א הימצא בריה אחרת מלבד ה
הנפש שתהיה צריכה אל האוויר אמר ג'לי'אנוס יצטרך
אל האוויר כל גברא בעל נשמה . וכבר אמר אפלטון
האוויר מחוסף עליו מן השמים והוא מחוסף על הארץ
כמו שחוסף לבן הביצה על החלמון אמר כבר הבינתי
דומיון אפלטון בענין השמי' והאוי' והארץ ועת' הודיעני
ראייה שתמכה נדע כי האוויר קיום כל חי בעל נשמה
כי אנו רואים רמות המים שהם בעל נשמה ואיך מקבלין
נשמת אויר . אמר ג'לי'אנוס דע כי האוי' מניע לכפשותם
ויבא על אזניהם ואם בהם זה הדבר תמצאהו אמת .

ואלו השלכת אבן במים לא ימצא בתחתית המים מקום
עד שיבא מן המין כפי מקומו ואם תשים באטישה שמן
יהיה השמן מיובא האוויר מהאטישה ואלו לא יבא האוויר
ממנה לא נכנס השמן עם ולא היה לו מקום אמר מורי'א
ראיתי זה פעמים רבות אם ייטיב בעיניך להודיעני מ
מה בעיני' האוויר אם יוצא משאר אמת' לי אמר ג'לי'אנוס
דע כי אפלטון החכ' ראה חכמי' חובבי' במוצא והעמיקו
לחפור בתחתית הארץ והיו הולכים אחר גירי הכסף
שהיו מוצאין עד שהגיעו לתכליתו והגיע למקום אוכל
וכל מי שהכניס ראשו באותו החור היה נופל מת
ולא נמלט מן הבאי' עם אחד וכאשר באו לטא לאפלטון

על זה הדבר אמר להם מהרו להר הוא וחרפו למעלה
כנגד המקום עד הגיעם לחפירה שתחתיו וקחו כר אחד
והכניסו במקום שהיו מכניסים האנשים ראשם ואם
יכבה הכר'א יכניס אדם ראשו עם ולא יכבה הכניסו
ולא תיראו וכך תעשו בכל מקום שתעמיקו לחפור בו .

וכאשר יבא מאתו העם שאלוהו תלמדיו ויאמר להם כי
האנשים האלה מתו מפני סלא היה להם אויר המגיעו
לנפשותם וכל מי סלא יגיע לו האויר מיד מת אמרו ולא
אור האש אמר' שמיר שהלכו להם האנשים האלה ועשו
כאשר בזה אותם ולא הזקם כל אשר היו מעמיקי' לחפור
ולמדו זה הסוד לזרעם אחריהם ועוד היו עושים ענין
הנר בעבודתם . אמר מורי'א מה אות על קיום

הבוראים בבורא יתברך אמר ג'לי'אנוס כי סכלך יודע
כי איך אחרי האויר אלא הבורא יתברך והוא הגלוי לינו
לפי האויר והנעלם ממנו אחרי האויר אם כן קיום האויר
בבורא יתברך . אמר מורי'א למדתי ענין שארע

קיום האויר בבורא יתברך ולא התבאר לך כי קיו' שאר
הדבר באויר אמר מורי'א לא כבר נודע עד ראתה אותה
עיני וידעה אות' כפסי אמר ג'לי'אנוס שהוא מבונה יותר
כי הראייה לנפש מבונה ואלו ראתה אותו כמו שאמרת
וידעת אותה בנפסך הייתה רואה וידע מה שאת' מבקש
כי הנפש תראה ותדע בלא עין ובלא טעם ובלא ריח
ובלא מיסוש ואיך הראות לעין כי אלו היה הראות לה

היה נשאר לה אורה תמיד כפי שתעמד במקומה
אבל היא כלי משאר הכלים המגיע לנפש תכונת כל ד
דבר גם ורק והדבר הגם כל מה שיראהו ויהיה מורגש
והרק הוא הוא הכראה מהמראות והנשמה מהקולות .

וכי קרה מרוה זו מכל אלו תשתנה פעולתם ויובילו
לנפש מה שאיכה אמת כשתשמע האונן מה שאיכה אמת
ותראה העין מה שאיכה אמת וכך החיך והאף כי בעלי

חולי המרה ירוקה ימצא טעם רבש מר וחולס מפני מ
מרוה החיך בא והעין תראה דבר אחד תדמה פנים
והנפש יודעת מבלי הרגשים כמו שידע הבורא יתברך
ויתברך ולא תבטח בו לא לאחד מן ההרגשים כמו

שהאב יודע מהבן וכשתראה הבן תדע שיש לו אב וכך
כשתראה כבדא תדע כי יש בורא ואף על פי סלא תראהו
אבל מה ששאלת מענין קיום האויר בבורא יתברך ואם
יהיה בענין מסופק נתחיל להודיעך סודו . אמר מורי'א

באר לי קצת הענין כדי שאוסף דעת בו אמר ג'לי'אנוס
התדע כי הדבר אשר נלקח מקבתו אפסר שילתח כולו
וכשילתח כולו יכלה ויאבד אמר ליה כן אמר ג'לי'אנוס
אם כן

אם כן כבר ידעתה כי האויר כבר כי אין דבר מה כברא
יהיה רומה לבורא יתברך וכבר נמצא ראייה מבריותיו
על מירותיו והם המרות שאמרנו ורי הוא . אמר
מור"א עתה ידעתי כי האויר כברא אם כן הודיעני היאך
הבורא אחר בכל מבלתי שירחק מאתנו לזולתינו .
אמר גלי"אנוס אין ביכולתינו לספר לא באיכות נמצאת
מורכב המחבר ועוד אלמדרך ממנו ענין שתבין ית' הוא
נמצא אתנו ובכל מקום בלי אכיות . אמר מור"א
ואיך הודיענו בלי איכות לא כן הרבר כי אני יודע היאך
כעשה חות' וכארב הבגד אם כן אני מכיר אותו באכיותו
אמר גלי"אנוס אם כן ארוב הבגד ועשה חותם .
אמר מור"א איני יודע המלאכה . אמר גלי"אנוס אם כן
הקשית לענות ולא הסיבות בהגון כי לא ידעת האיכות
ידעת המעשה ואלו ידעת כי זולתך ידע האיכו' לפיכך
ידע המעשה כמו שתדע כי זולתך יודע ואני אזכור לך
אחת מבריות הבורא יתב' שיש לו תכלית ותראה עיניך

במקום שהוא בעצמו . אמר מור"א די לי ראייה אם
תודיע אותי . אמר גלי"אנוס הוא הקוטב כ שתהיה
באר' הסיני תראהו כמו בהיותך ברומי וכך זולתו מסא'
הכוכבי' שעל ראשך כמו כן הם על ראשך מטרחות ממך
ועומד במקום אחר לא יטה ממכו' איך ולא ממך אליו כע'
הבורא יתברך שהוא נמצא בכל דבר ולא ירחק ממנו
דבר בלתי שיתכועע או יעתיק ממקום למקום והוא ית'
יותר ראוי להיות כן מהקוטב שידעת תכליתו ותכונת
מקומו וידעתו כי הוא מבריות הבורא . אמר מור"א
עתה התבאר לי כי קיום הנבראים קצתם בקצת' וקיום
הרבר טבו ועמונו הנבראים הוא הבורא יתברך כי ה
הסעתי הרברי' מאחד לאחד עד שהגעתי לתכונה אשר
אין לו אחרים והוא הבורא יתברך ויתברך .
אמר גלי"אנוס היטבת כאשר היסעת הברואים מדבר
לדבר עתה הגעת אל הרבר אשר אין זולתו זהו שרבותי
ללמך ועתה זכית לדעת מה טבאקסת .

תמו דברי הפילסוף בנפש ובגוף ובטבל והעתיקו מלסון ערב
אל לסון הקודם רבי יורא בר' שלמה אב"ן
הועתק אות באות כאשר
קבל :

זה השער לוי צדיקים יבאו בו

הבה

כתחכמה לתור לכסמה. מנוחה
 מלימה. בשכבה ובקומה. לעתיד
 לבא. והיה כי תבא. לפני יוצרה
 לרעה. הטובה ה' אם רעה. אם תמצא טהורה ונאה.
 חפץ בו המלך וקרא'. לפני ה' להלך. וה' בהיכלי המלך
 תחת כסא ארוניה. והאיר על עבר פניה. מזיו סכינתו
 תטבע קרום. ויטעם כתר מלכו בראשה: בראשית
 עבודתיו. בהקייכו מסנותיו. כספן לבבינו. ליחד
 לקינו. ולכלל פעולה. כקדים התפילה. יחיד עשיר ואביון.
 תהילת לא עליון. יתנו ונעימו. ומחזיר כסמו. להודו לה'
 ולהלל לסם תפארתו. הטיב הפקדון אשר אתו. בלב
 סלם לקרוא כולם. בטם חלקים אל עולם. איש איש לפי
 ריעו וסכלו. אשר ימצאו לו. בתפילה יכוזן. לבא אל
 המלך ולהתחנן. בית חלקים יהלך ימהר יחסי. אשר
 בידו כפס כל חי ורוח כל בשר איש: זאת התורה
 כל אשר יקרא. אל ה' ויבקשו. בית אל ימצאו. וטם
 ידבר תחנונו'. לא ישא פניו. יכוח כאבמון ראשו. לבהם
 על כפשו. כי תבא מעון ביתו. טים כבוד תהילתו. דום
 מדברי און ותופלה. ותן לא תהילה. ורומם תחת לשונך
 כבוד ה' מהוכך. עמוד לפניו במורא. כי ה' עליון נורא.
 באימה ופחד ורעה. לשמוע בקול תודה. את ה' תראה
 וגופך תרעד. כי תטייתו ברכות לעד. בוראך טוה
 נברך. תמשילתו במעש' ירך. תגיד כח ומעשיו ומעללו
 הודו והדר תטוה עליו. ועת התיבך נגרו. תכין לבך
 לעבדו. לקבל עול מלכותו. ולייחד לקותו. אם לקראת
 חלקיך תכון. אף ה' ישכון. כי תטבע בו. וראך ושמח
 בלבנו. יטמע יקח תפילתיך. ימלא ה' כל מסלותיך. יתן
 לך כלבבך. כי תשית אליו לבך: ואחר התפללו
 תפילתו. יבא אדם לפעולו לעבודתו. ובכל מעשיו
 ועניניו. לא ישכח את ארונו. ויזכור בכל מפעליו. ה'
 הנכב עליו. ויחשוב במחשבתו. מה כל משפטו. לא
 יוכל להחבא. כי מלאכיו יבוא. לכתו גלו ונסתר. ולהיות
 עדים בטור. וכל רבעי שעותיך. זוכרה יום מותך. מה
 יהא ראשיתך. ומה יהיה אחרייתך. ותלבט חרד' מימי
 הפקודה. אשר יביאוך ארון העולם. במשפט על כל
 בעלם: ואת רוח הטומאה. היא רוח הקנאה. תעביר
 מעליך. וידעת כי שלו' אהלך. היזהר ממנה בדיבור
 ובמחשבת. רמפיה רמפי שלהבת. בחיים עכמות

מרתבת. ואחריתם דרכי מות. ומטם יפרד חילוק ה'
 הלבבות. רוב האיבות. דברי ריבו'. אם ולהבות. מי
 רבים לא יוכלו לכבות. טורט טנאת את אחיהו. היא
 קנאת איש מרעהו. ומן הקנאה תבמה טנאת חנם. וזו
 היא פתחו של גיהנם. השמר פן תכוה בגחלתה. ואל
 תקייב אל פתח ביתה. אשר בגאווה ינהיג עכמו
 בעליו אף עמו. ישלח אף ועברה. למרבה המטרה.
 ממעלתו וכבודו יורידנו. עמוק עמוק מי ומצאנו. ומחה
 זכרו וטמו. כאשר יבאר הגלל עד תומו. טבע האסון
 יעורר. כל איש סורר. לכן תרחק ממקומה. ואל דבק
 בדרך מאימה. כי הגבות והגאווה. המה מי מריבה.
 איצטך עיפה טובה. תזרם כמו דוה. עליהם לבך אם
 כפתה. כבול תבול גם אתה. אם תבחר בס תפול ולא
 תקום. כי ירחק ממך המקום. והאוחז במדת
 השפלות והענוה. טטון וטמחה ימצא בה. לבו ורוחו
 בדכאו. בטמ' הכין כסאו. תחת כסא הכבוד מחיבתו
 כי טם ביתו. יתענב מזיו סכינה. ועיניו אל קרום ישרא'
 תראינה. יביח אדם הגאות לבעליה. למאיר לארץ
 ולררים עליה. את הכל יבר וברא. האל הגדול הגבור
 והנורא. מעשיו בחכמה כולם. מוטל בגבורתו ועולם.
 אף קצה לגדולתו. ואף תכלית לממלתו. אם מרת
 הענוה בגבולך. רוח המוטל יעלה עליך. וכל
 אוהב דברי בלע. מארץ חי' יבולע. איבה יסית ויכריתה
 איש מאת רעהו ואטם מאת רעותה. וכפי עוותתו.
 מאריך ברעתו. אונתו על העצים יערכו. מפיו לפידים
 יהלכו. כירון בגחלי רתמים. ארכו לו טם הימים. כי
 הלכו רכלים. עוט' אורים גדולים. יחד עשירים ודלים.
 בעונט זה שקולים. בלשונם כתלים. ולחומם בגלגלים.
 יפרוץ בס פרץ. כמרגלים את הארץ. תקולע כפסם כי
 תצא. מן הקצה א הקצ'. מפה ומפה מורים בהם חצ'י.
 כל איבריהם מפרקים ומאצבים. כריהם מהרה רבים.
 והנוטטים חכים. כידונים כזיכים פחים. משלחי מרנים
 בין אחים. ביד פטעם מסתלחים. כמשפטם בחרבות
 וברמחים. בעמקי טאול קרואים. וינטטו בעמק רפא'.
 והמקבלים את דבריהם. תועבת ה' גם סניהם. נגד
 פניו מעלליהם. חלץ מהם. כי מחזיקי ידם. קרוב יום
 אידם. גם הם חלקם. ואכלו את חוקם. כפס
 החטאה. בלשון הרע מטומאה. כגוועה מדוכאה. והכה

היא לאה. דוחי אותי והדפי. את סר האופי. היו תהיה
למירה. וכתב לה ספר כריתות וכתב בידה. ירדנה
בספרך יבא אירה. היא העולה על מוקדה. לאס תהיה
לאוכלה. כי רבים חללים הפילה. גם הליכנות
תפר יראה. וירא ה' כי שנואה. הן היא תעוב ומאוס.
וירע בעיני ה' את אשר עשה. המחזיק בה משוקץ
ומתועב. אך בשרו עליו יכאב. מכונה נקרא ככל.
ונפשו עליו תאבל. יסך ללבים שפטים. בעקרבים
ובשטנים. יובלו לים עברות. ויחכו במוסרות. לכך כל
אום מה ישאל. אשר לו יתגאל. ומדת יראת הבושה.
מהור ימהרנה לו לאסה. תחשוך אותה מחטוא. כי ה'
אתו. חיי עולם יקבה. ורצון שוכני סנה. כפס
המרבה אשמה. יוסף עבד עמה. כבודה ימיר בכלימה
בעבור הרעיו. ועל כל פעולותיה. דברי ומחשבותי.
ומעשיה נוכחת. והיא כפורת. תשכון הגוייה יחירה
בשחיתה. משכנתה ומגרת ביתה. גם הכשר. יקרב
למוסר. לתת לו כפעלו. והמת יהיה לו. מות ואסון
יקבהו. יפרוש ככפיו יקחו. עת בא חליפתו. ישאחו
על עברתו. כפשו תכור לבלי חוק. ותתצב אחותו
מרחוק. מאור אל חשוך יהרפתו. כאשר חללים גם הוא
ולרעיו ובני ביתו יסא. ברד ישב מחוץ למחנה. דבר
רוע ואהוב כחוץ. ויזאווהו ויזיחוהו מחוץ. יכרו הקבר
מהרה. וישליכוהו הבורה. ירה ירה בשחיתו. מזה
ומזה לכסותו אהביו ורעיו ישכחו אותו. ולא ידע איש
את קבורתו. למכתו אין תרופה. ובשר בשרה
טריפה. לא יתהדר בריבו. והוכח במכאוב על מעשכו
התולעים בקרב. עולים ויורדים בו. יגור באפלות.
במחשכים במחולות. ליחו יכוס ויכלה. והוא כרחב
יבלה. ומן החיל אשר עשה. מאומה לא ישא. מעללי
כפס והגוף ומעבדיהם. עד האלקים יבא דבר שניהם.
בזאץ לטבח כלקחים. בית סר הטבחים. לכרות גם
כירה. לשתות מים ממרה. מים המרים סותים. ויאכלו
זבחי מתים. יחלק יפירד חברתם. ויפץ ה' אותם.
למשפט באות. למות תנזאות. ואם הכשמה
תיסר אורחותיה. והעלה את נירותיה. בכר שכינה
מקומה. אכלה להיות עמה. והגוף אם יסר. על ספר
היושר יכת זכרונו. הוא ראשית אונו. ה' יסעדנו לשומרו
ירחמיהו עושיהו ויורו. ישכון לבטח בקברו. ולא
יאכל את בשרו. באמת ובתמים ליוכרו אם יעבוד.
והיתה מנוחתו כבוד. כמה מעלות טובות.
לחשוב מחשבות. לקיים המצוות. תולדות ואבות.

ולתרחק מן העונות. ומרוב לסונות. ולעבוד הבורה
ברצון ובאהבה. בגילה ברינה בשמחה רבה.
חזק ואזור מותיך. עשות רצונו כרצונך. ותחשוב כל
רעיוניך. הוא אביך תניך. תן לבך להכיר יחודו. אין
עוד מלבדו. נוצר כפסך וזכריהו. בכל רדכיך רעיוהו.
לו תכין כל מחשבותיך. והוא יסר אורחותיך.
העשיר אל ירוס לבבו. כי ירבה כפסו וזהבו. הטובה
הכותנה אליו יכרנה. והגאווה תחת רגליו ישפילנה.
ויחשוב כי לא מחמתו. ירבה כבוד ביתו. וירע כי
עושרו וכבודו. הביא אלוה בידו. לו הכח והמשל. וכי
הוא מושל. הוא אלהיו וקונו. ארון לביתו ומוסל בכל
קניינו. וברצונו יקח הונו ממנו. לא כל אשר יחפוץ יטנו.
וישית האל תמיד נבדו. לזכרו כל ימי חלרו. יבין כי
מאין יברו ובראו. מאחר עלות הביאו. יתן אל פניו
מוראו. אשר גדלו המלך ואת אשר נסאו. ותמיד אל
לבבו ישב. על שד הארץ יחשב. רק העשיר. בעושרו.
יתן לאלקים כופרו. רוכב שמים בעזרו. ושמרו כרועה
עדרו. לאלפים דורות. יוצר המאורות. כרקתו שמורה
וערוכה. והשאיר אחריו ברכה. ואם עשות חסד יזכור.
הלא אלקים יחקר. ואיש כמתנת ידו. יתוה ה' חסרו.
הצדקה וגמילות חסדים. הם העומדים. לו
לארס כי יותץ. ב' צוקת ובי' ברתן. וכיכול בגי'. מדינו
סל ג' יהנס. כי מעשה הצדקה. לקי' הכין דרכה. וגדול
ערכה. על עלות התמיד וכסכה. בכל עת אליו קרובה.
מת או נסבר או נסבה. תליץ בערו. ותתפסהו בבגדו.
מפני טורדו. ויסגור ה' בערו. נותן בצדקה בעץ טוב.
לא תחסר כל בה. אם ממנו לפי שעה יחסר. יעשרנו
המלך עושר. אשרי האיש לעצמו שולחן עורך.
לבוש החסד ומעיל צדקה כורך. להכין לו בירה לדרך.
כפשו בחייו יברך. בהיותם הממוז שלו. והראה את
כפשו טוב בעמלו. כי כזו אחריו. בלא יודעו ומכיריו.
רק לחלק הונו יתחלפו. אחד באח' יגשו. אין הון ועושר
כמו לחונן עניים. לאכור אוכרות בארץ החיים. אין
דיוח כעשיות רצון יוכרו. ואין הספר כמו המרת דברו.
וכל איש ישמח בחלקו. גם העני בדוחקו. יתן
עוז למלכו. ה' חפץ למען צדקו. כי רשו ודלותו. זה כל
פרי הסוד חטאתו. ליו' עברה וזרה. רש לא שמש גערה
רק לגמרי. לא ימרה. רצון הבורה. ויהיה ירא. דברו
ויפחד. ויבדיק עליו ה' אחר. כל עבירה מבנה.
לאיש אשר יעסכה. להלשיכו לארצו. וירקה בפניו. ואם
המצות רבות. אשת אל אחותה משולבות. מקרמות
לפניו

לפניו להעידו. איש על ידו. יאירו ככרות. מכריות
ואמר. מזה האיש לא נטכחנו. הוא עשאו ולא אכחנו.
וכשמע הקול בבאו לפניו. ברוך הבא בשם ה'.
אמת ואמונה. ודבר נכונה. ולכת תמים. הנאהבים
והנעימים. מזהב ומפז נחמדים. לא יעברו מתוך
היהודים. להם כיתנה ירושה. למאיש ועד אשה. ובהם
כיכרים. מילי העיברים. כתרס ועטרות לרבקהים.
סכל טוב לכל עושיהם. הם העמורים וארניהם. אשר
הבית נכח עליהם. איש אשר אלה לו. יעשר יקום חילו.
יבא הריוח לרגלו. איש לפתח אהלו. עמורי העושר
הלב. האמונה אשר חלכו. יבוא ה' ברכתו. הו' ועושר
בביתו. ולוה ה' לשרתו. כנה וסוחרה אמתו. במקום
האמונה נחה. היתה הרווחה. והעושה רמיה מלאכתו.
ויבאה מביתו. העושר יסודתו. בדיק באמונתו. וטעמו
בשנותו. הנה מטתו. שוא ורבר כזב ועולה.
בתוך בני ישראל לא ינחלו נחלה. אשר יבחר בהן. באש
ישרפו אותו ואתה. כי השקר לחסרון. היא חברון.
והחוסר לשקר. מערב עד בקר. ומבקר לערב. רוב
אורב. השקר פחתת אותה. חוברות אשה אל אחותה.
דובר שקרים לעושה רמיה ובגאות הלך. ויחר אף ה'
בם וילך. מכה קלה אל תקל בעיניך. כי למען
עשותה כיוה קוניך. ואם בעיניך קטנה. היתה לראש
שינה. גם מכה קלה. ברחובת תתן קולה. בשפה
ברורה לקרא. להגיד לארס יושרו. ושום עבירה. אל
תחטבה בעירה. כי אף הי' על מאזנים. כחומץ לטיני.
וכעסן לעינים. וגם חטא הקל. יכביר המסקל. ואם
בו תיוקס. והאקים יבקס. ועל כל עון יושב בחטבון
איש איש לפי עבודתו. סכרו אתו ופעולתו.
החוקים והתורות. קלות וחמורות. ולהתרחק מן
העבירו. כל אלה אבנים יקרות. ככוחים וישרים. כולם
אהובים כולם ברורים. דרכי נועם דרכיהם. חיים הם
למזכאיהם. ברכת טוב תבא עליהם. אשר יעש' הארס
וחי בהם: אשרי הגבר. אשר חיילים יגבר.
ביתרון הכשר חכמה. לטוב בתשובה שלימה. יתאונן
על חטאיו ויבכה. בלב נשבר ונרכה. עונותיו ופסעיו
יניח. אשר על ידו השכי. כי בעלי תשובה. מוכעי יברי
התאזה. הקורעים לבבם. על מריים וחובם. מלאכ
שלוס יתחברו. לעומתם ברוך יאמרו: אשר
נשאו לבו לקרבה. לנתיב היושר ומסילת התשובה.
לעולם הבא. עץ חיים הם למחזיקים בה. התשובה
ומעשים טובים. לפני הקרובים. לעולם כיבבים. הלא

הם כתובים. החוטא בשוכו. לה בכל לבבו. מחדש
בטובו. ויאמר המלך יבוא. לה' אלהיו בקוראו. וכשמע
קולו בבואו. ימין פרושה לקראתו. ויקוב חור ברלתו.
לה' ירבה. במחלתו ימנא. יקבל ברכון תשובתו.
והסיר את מוראתו. נושא עונו ופסעו. ותוסע לו זרעו.
בעונו את זרניו. יאר ה' פניו. קרובו יקראו. ויחוננו
ויאמר פרעהו. חטאתיו כפנים אס תהייה. וישלחם
לכנוה. לשב ממעילות סיר המעלות. יענו לו במחולו:
מי משלמו אל מלך ישראל. ללכת בנתיב השליו יא.
נטום הריב והרחיקו. בקס שלום ורודפהו. כי הריב
סבטו ומקלו. על עפר מוטלו. באשר הוא חוסף. פרת
סרף מעוסף. סחת רשתו וחרמו. ויאבק איש עמו.
מחלון וכליוץ אלמוץ וסכול. על אודות האסכול. בתים
מלאים כל טוב לחרמה יסים. והכה את הבית הגדול
רסיסים. גורס גילגול טילטול וכירה. יסעה אורב כל
כלי חמדה. איש מרון מררף מותו. והמרכי מכרו אותו.
המרון אל אשר יפכה וילך. ויבא הלך. ואל מקום
שהשלום הולך. הוא יתן מערני מלך. ובכל אשר יהלך
הן לברק ימלוך. אהבו השלום בחייה. בלא מרמה עס
רעיה. גם אחרי מותם. וירא וירץ לקראתם. באהבה
וברעיות אס יהיו. ה' עליהם יחיו. אהב האמת והשלום
מרחיק חטאה. בהמה שמן חלקו ומאכלו בריאה.
בסוכו ובמענותו. חמד אלקים לסבתו. מעלות השלום
רבו מספר. איה שוקל איה סופר: אשר איכנו
מוחל על עלבונו. כל ימיו מכאבים וכעס עניינו. על
רעהו במוסרו דינו. לתבא עונו לסכא. גם בזה תחטא
הנפש. והוא מזכיר עון לתיפתס. להענכס תחלה.
ושמעה קול אלה. והנטירה והנקימה. והאף והחיימה
אף בהמה. תאבד הנשמה. אברון בשאול מטה. הנס
היא לוטה: והמעביר על מרותיו. מהסיב לאויביו
כפעולותיו. ומקבל ברותיו. לכפרת עונותיו. ויברך על
רעותיו. לקונה אותו לרורותיו. יכפר יעביר חטאתיו.
ולא יטבו בכתיבותיו: אס כה מורתו. גם אתה
מוכא עכוותנותו. תרב גרולתו. ה' הוא נחלתו. כי
הכובס יצרו. כסול ומכול סכרו. ה' אלקיו בחרו.
ועליו יזיץ נזרו. וגם שלמה המלך אמר בחכמתו. סכל
ארס האריך אפו ותפארתו. עבור על פסע. וסס דרך
יראה ביסע. הן זאת מחטבה טובה. לבן ארס יחזיק
טוב. להרחיק פסע וחובה. ומחטבת און ורעה רבה.
ועל דבר הברקה וגמילות חסדים. מלקפון ענייט
מלחונן ענייט ומרורים: יסיב הארס אל לבבו. אס

המקו' בה גזר עלי' בחסדו להיו' עשיר הנה מה אני חסר
לפני' לתת לאבינו' ולעשו' מצו' בממונו ברכת השם אשר
נתן לי הלא הגזר עלי' להיות עשיר לו הכסף ולו הזהב
הוא יסלים החסרון ההוא כי לא יבטל גזירתו הטובה
מעלי' בעשותי רצונו וחפצו ודרברו הטוב אשר יבא מפיו
לא יטוב אלי' ריקם כי לא איש אל ויכזב ובן ארם ויתכחם
ומרוע תרע עיני' באחי האביו' לחמץ את לבבי מלתת
לו מן הטוב אשר הטיב ה' לי במה שאיני חסר מאומה .
ואם גזר עלי' להיות עני' על עוונותי לכלה פשעי'
ולחתם חטאתי' בעולם הזה כל סכן פטוב לי שאפסו'
ממוני' בדרקות וגמילות חסדים ומצות להחיות נפשי' ל'
לעשות רצון יוצרי' ואהיה כספר בפלים ממה שיכלה
בהבל ורעות רוח וזה יהיה חלקי' מכל עמלי' ולא יאבד
לעולם כי הבאתיו אל בית האוצר בארץ החיים מקום
עיר בסר ורם איננה שולטת ואין לירא שאם תבער בו
ונחרות שיטטפוהו ותמיד עיכי' חלקי' בו גם לזרעי אחרי'
שמורים דרקותי' וחסדי' ככתוב כוזר חסד לאלפים ואומר
אשרי איש ירא את ה' במצותיו חפץ מאד גיבור בארץ
יהיה ורעו דור ישרים יבדוק ואומר פזר נתן לאבינו'ים
דרקות עומדת לעד וגו' . ומחשבה זאת תחדיל
את האד' מכמה עבירות אשר תאבד בהן הכסף מלבנו'
ולבזל ממון חבירו ומלהפסידו את שלו' אע"פ שהוא אויב
לו ומבקש את רעתו כי יחשוב האדם ויאמר אם הק'בה
גזר על אויבי' להיות עשיר בשכר מצות טעסה הוא און
אחר מאבותיו אפ' אם הייתי לוקח לו כל ממונו ומפסידו
כל אשר לו סוף דבר הגזר עליו להיות עשיר הוא י'
יסלים חסרונו שאחסרנו ולא את שונאי' אני קובע כי את
האלקים שאני מזדקק לסלס לו . ואם המלך חפץ
ביקרו וגדלותו מי יוכל לבטל גזירתו ואם הוא יסקיט מי
ירשיע . ואם הבורא גזר על אויבי' להיות עני' למרק
עונותיו . הנה אין דריק שאחטא לקחת מוקש לכפשי'
להקם ממנו כי גם את ידי לא תהיה בו אראה נקמתי'
ממנו בגזרת היוצר ואם המקו' רובה לבבות חובו ממנו
מרשעים יבא רשע וירי לא תהיה בו . וחלילה לי לחטוא
ויזכה אויבי' כי הוא בצער ועצבותו תכופר חטאתו .
ואכזי ברשעתי . אאבד נשמת . אם אשלח ידו בגופו
ובממונו ואם אעשה בכפשי' סקר כל דבר לא יכחד מן
המלך כי נוטה און הוא ישמע ויכר עין הוא יביט ואומר
אם יסתר איש במסתרים ואכזי לא אראנו וגם על אויבי'
בטפלו לא אשמח לו כי אם יגל לבי בכפלוני יראה ה'
ורע בעיני' עלי' יבא קפסו והשיב מעליו אפני' .

וכזאת יחשוב האדם ואל יהא אף להעשיר ברבר
עבירה ועון וביטול מצוה . כי ואמר האדם אם הבורא
גזר עלי' להיות עשיר אין דריק שאחטא כדי להעשיר כי
בלא זה אהיה אם היא גזירת המלך ואם כגזר עלי' להיו'
עני' בעונוי הנה אני מאבד את כפשי' בחל' ליגע להעשי'
ברברי עביר ועון ספות חטא' על חטאת וסוף דבר לא
אעשיר כי עשה יעשה לו ככפשי' . וכן אמר שלמה
המלך פועל אוצרות בלסון סקר הבל כסף מבקשי מות
ואומר לא יעילו אוצרות רשע ודרקה תביל ממות ואומר
אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בונוי בו אף אשרי אנוס
יעשה זאת יהיה בה' מבטחו וישא ויתן באמונה ביראת
ה' כל היום ויהנה מיגיע כפיו ויחשוב תמיד כי טוב מעט
ביראת ה' מאושר רב ומהומה בו . יש אדם דריק
בארץ סג'בד עליו להיות עני' למרק מעט עונותיו טעסה
גם לפעמים בעבור שזרעו עתידים להיות רשעים ואין
רצון הבורא שיהדרק הזה יעמול לרוח ויגע לריק להניח
יתרו לאויבי' השם . ואף גם זאת יתן לו האלקים
עושר וככסי' לכסותו אם ירום ויגבה לבו בעושרו לסכות
את בוראו לבלתי עשות מצותיו . ואם ירע לבבו לקפוץ
ירו מלתת מלחמו לרל ואם יגמול חסדים כברכת השם
אשר נתן לו וגם אחרי שיעשיר המקום מורידו מנכסיו
ואבד העושר למען נסותו אם יבעוט לתת תיפלה לאקי'
ואם עד כה יעמד בדרקו לקבל גזירת מלכו וישמח כ'
בחלקו ויבטח בשם אשריו ואשרי בניו אחריו רנתו לפני
ה' תקרב וקוהו מפשע רב חטאיו ירחיק ממגוריו כרחוק
מזרח ממערב ההוא יקרא עבד ה' אשר בו יתפאר .
ויש אדם דריק שמרוב דרקותו אשר הבורא מצא
את לבבו לחמץ לפניו כותן לו עושר וכסדים וכבוד ומ'
ומקיימם בירו כי ירעו לכדיק הזה שיכבד את ה' מהונו
לעשות רצון יוצרו להחיות כפשות עכיים לגדל יתומים
ויתומו' בתוך ביתו להכות תלמידי חכמי' מנכסיו לקנות
ספרים ולהשאלם ללמוד בהן הומה ומהומה אחר ה'
המצות לקיימם בגופו ובממונו אשר נתן לו האלקים .
ואין מתפאר ומתגאה במעשיו הטובים ולא כהנה
ושמח בלבו על מה שיטב חוהו כבזה בעיניו נמאס ואת
יראי ה' יכבד ומן הדקות וגמילות חסדים טעסה במ'
בממונו אין מחזיק טובה לעצמו אלא אומר אני שלוחו
של מלך מלכי המלכים הק'בה וכעין גיבור שלו על אשר
חכני' ולו אני וכל אשר לי ומסלו אני כיתן ולא מסלני כי ע'
ערום יבאתי מבטן אמי והוא מעשורי גדלני כאב ופתח
לי את אוצרו הטוב ויש לי כל ומירו היתה זאת לי בחסדו
עתה

עתה אכברנו בשלו. ובגופי וקנייני. אעבוד את ארני.
וכל ימי וסניי. אירא את ה'. כגון זה כאלו לעומר ולכבוד
והם כאלו נזוכה לנחת ושלוח. בזה ובבא. זאת כחלת
עברי ה' וזרקתם מאת בעל מלאכתם. לתת להם סכר
פעולתם. כל ימיהם על ארמתם. גם אחרי מותם.
ידרוש שלומם וטובתם. ונחל ערכים להשקותם. איש
אשר כברכתו בדרך אותם: ויש רשע אשר כיתת לו
עומר וככסים לרוב על כירעתו רבה ואין תץ לעונותיו
כרי לטורדו בעושרו. מן העולם הזה ומן העה כקרח.
ואומ' עושר שמור לבעלו לרעתו ואומ' לפני סבר ג' און:
ויש רשע סכית לו עושר וככסי' לתשלום מעט מכוונת
פעשה ובגללס מתקיי' עושרו כל ימיו ואף כי רשע וחוטא
כרי סלא לקפח ולכבוש סכרו במה סכמכא בו סוס דבר
טוב ומזה פעשה: ועל רוב פעעיו וחטאיו סהרבה
אשמה מתתין הבורא ליפרע ממנו לפ'ה. למען יאריך
ברעתו. ולו יעיר כל חמתו. זה חלק אדם רשע מאהים:
ואל ואמר אדם הואיל ועושר האדם ועונו הם
ג' זירת המלך אבזז את ממוני בכל אשר תאוה כפני
ואכסכה בשמחה וארחה בטוב ליהנות מן העולם הזה.
סאס כגזר עלי להיות עשיר בעבור זה סאזיא ואבזז
סוף דבר לא אחר כי ימלא חסרוני. ואס כגזר עלי
להיות עני ויתר טוב סאהה ממנו סיכולה בעניין
רע ואינן ככרי יאכלנו: זאת דברת בני האדם
הטוטים היא. והא למה זה רומה לאומ' אחיו את ראני
או אטבע בנהר או אפול בכבשן האס. אס כגזר עלי
סאמות הרי נתקיימ' הגזירה ואס לא כגזר סאמות אף כי
אעשה כל אה אככל. כי המקום כרת ברית את מות
מבואר יום סגזר. כי זאת היא מחשבת און ורעות
רוח ומפי הבור דבר דב' סאס כן למה אמר' תור' להמית
את הרוכח אשר ירבח את רעהו: ועוד כתב
בתורת משה איש האלהים ראה נתתי לפניך את החיים
את הטוב ואת המות ואת הרע ובחרת בחיים. ואומר
כניס פחים לדרך עקס עומר כפסו ירחק מהם. ואומר
סוחר טוב יבקס רכזו ודורס רעה תבואנו. ואומ' ערוס
רעה ראה ונסתר ופתיים עברו ונעכסו כי בעניין הזה
ברא הקב' את עולמו וגזר. אס יתנהג בחכמ' ובדעת
ובכשרון ובדרך בהם תביאנו כמו שאמר שלמה המלך.
ויתרון רעת החכמה תחיה בעליה. ואמר והחכמה
תעז לחכם. ואומר מסכיל על דבר ימצא טוב. ואומ'
הולך בחכמה הוא ימלט. ואומר בחכמה יכנן בית
ובתבונה יתכונן. ואומר ובדעת חדרים ימלאו כל און

יך ונעיס. ואומר אובר נחמד וסומן כנוה חכם וכסיל
אדם יבלענו. ואומר רודף בדרך וסדר ימצא חיים בדרך
וכבוד ואס יתנהג האדם בהוללו וסכלו וברשע יהיה לו
חילוף כמו סכת' אדם טועה מדרך מסכיל בקהל רפאים
ינוח. ואמר החכם עיניו בראשו והכסיל בחסך הולך.
ואומר כי זולל וסוכא יורס וקרעים תלביס נומה. ואומ'
וחוטא אחד יאבר טובה הרבה. וכת' משה רבי' ע'ה מפי
הגבור' אס בחוקתי חלכו וגו'. והיה אס שמוע תשמעו
וגו'. ואס לא תשמעו וגו'. וירא אלהי' יכא את כולס וחכם
לב יקח מצות בממונו אשר כתן לו האלהי' ויעשה ממנו
ברקות ויגמול סדרים לקנות כפסו ולא יראב לבועל מה
סמחר ממנו כי הסחרון הוא אינו לא לסעה. למה זה
רומה לרחל לכבזת סאין סחרון כמרה כיכר אלא לסע'
כי הו' חוזר וגדל כן הכותן בדרך וגומל סדר' מממונו אין
בו סחרון אלא תוספ' שמסתלחת בו ברכה בממון הו'
כי ברית כרות' לממון סכותין ממנו ברות וגומל ממנו
סדר' סאיני' סכר בכך. סכאמר כותן לרס אין מחסור.
ואומר יס מסזר ומוסיף עוד. ואומר בדיקה תכיל ממות.
וכן כל העוסה בממונו מזה לא יחסר כל בה. ככת'
סומר מזה סומר כפסו. אבל האדם המוכיא לרבר
הרשות ותענוגו בני האדם בימים סאין בהן ספץ ורכון
הבורא וס' המוכיאו ברבר עבירה ועון הרי זה כגזר
למקום ב'ה. וממונו יחסר תמיד ואין רואה בס סיימן
ברכה. כי למה זה רומה לרחל סכחתיך אחר מאיבריה
סאין גזעו מחליף. וחסרון הוא כיכר עולמית. כן
אשר ימנע מחפץ דלים ומלחונן אביוני' ויאמץ את לבבו
לקפון ירו מלתת להס ויאטס את אזנו מזעקת רל. סוף
יאבר העושר הוא בעניין רע ותמיד יהיה הלך וססור
ככת' וחסך מיושר אך למחסור. ואמר ומעלים עיניו
רב מאירות. ואומר פעולות בדיק לחיים ותבואת רשע
לחטאות: לכך כל אשר כסתי' רוח חיים באפיו בעוד
כסמתו בו כל אשר תמצא ירו לעשות ככחו יעשה. ויבין
יראת ה' ורעת אלהי' ימצא להכיר ייחורו ומעטיו כי כולס
ברק ומספט ומתהלך במישרי' וילך בדרך טובי' ואורחו'
בריקס יסמור: ובהיות לאל ירו לעשות יאבר לכפסו
אזכרות טוב להכין לו דרך ללכת בארץ החיים להרא'
את כפסו טוב בעמלו. טרס יעזוב לאחרי' חילו. ויעשה
ברק בכל עת ועניו ירחס. ולא ייגע לריק להוכיא ממנו
ולספור באפס תקיה. לחיי העולם הבא ולא יכלה בהבל
ימיו וסכותיו בבהלה. פן תהי אחריתו סלה. אז
תמיד יזכור את בוראו להימנך בעבותות אהבה אשר

יצרו מאין ועשאו בצלמו כדמותו. לעבוד עבודתו.
לאהב וליראה אותו. בכל לבבו ובכל כפשו. וטלם אותו
בראשו: אם ראית רשעים המטים עקלקלותם.
וכי כבדה חטאתם. ולא יראו אלהי אשר מלא בתיהם
טוב ושאכנים מפקד רעה ודרכס כלחה עתקו גם גברו
חיל זרעם ככף לפניהם. ובאזאיהם לעיניהם בתיהם
טלם משחר. ולא שפט איה עליהם. בעמל חנוס אימימו
ועם ארס לא יונעו. גם תראה דריקים כנענים כל היום
ותוכחתם לבקרים. מדוכאים וידועי חלאי ככע בעמל
לבס כשלו ואין עוזר. הכסכחי מזי רוגל דלו מאכוס נעו.
ולכרו בהבלי עוכי. רעבים גם כמאים כפסם בהם
תתעטף. השמר אל תפן אל און ואל תתע להרהר אחר
פועל ה' ומעשיהו כי הו' מלך סילטון ומי יאמ' לומה תעש'
וכל רכזו משפט אל אמוכה ואין עול דריק וישר הוא.
אזהב את הדריק' ומעשיה'. וסוף את הרשעי' ומעלליה'.
אכן תשכיל על הרבר ותמחא טוב להתבוכן על פעולת
ה' ומעשי ידיו כי כולם יושר דברי אמת כדק ומשפט חסד
ורחמים כי מסדי לא כפשו מעשה הדריקים ולא כעלמו
מעשה הרשעים והוא יביר מעבדיהם ולא יפלא מי' דבר
ובכל מקום עיני ה' צופות רעים וטובים ולא ישא פנים
ולא יכבש סכר הדריקים. ככת' להכחיל אזהבי ים
ואזרתי' אמלא. ואומ' עיני ה' א' דריק' ואזכור א' שונעתם.
ואומר לא יגרע מזדריק עיניו. ואומ' אמרו דריק כי טוב
כי פרי מעלליהם יאכלו. ואומ' מה רב טובך אשר כפכת
ליד יאך פעלת לחוסי' בך ולא יבך את הרשעי' המתהלכ'
באשמותיהם ולא יתחרטו על עוונותיהם. ככת' ומשלים
לסוכאיו על פניו להאביריו ולא יחאר לשלמו על פניו ישלם
לו. ואומר פני ה' בעושי רע להכרית מארץ זכרם. ואומר
אוי לרשע רע כי גמול ידיו יעשה לו ואומר ולך ה' חסד
כי אתה תשלם לאיש כמעשיהו:

על כן בין תבין את אשר לפניך ברוח דעת ויראת
ה'. הדריק' אשר ראית שמגיע אליהם כמעשה הרשעים
ולא ירעו סליו ותמם כעם חמורם גם ים לבדריקים אשר
לא יחכו וימיהם. אל תתמה אל החפץ וידוע תרע כי
מאזהבת ה' אותם להשקיט להם מימי רע לפרו כפסם מוד
סאול ליאור באור החיים. נוקם על עלילותם ליפרע
מהם בעולם הזה על מעט מזער עוונות שעשו בזאת
יכופר עונם וזה כל פרי הסר חטאתם. כי את אשר
יאהב את ה' יוכיח וכאב את בן רכ'. וכאמני פכעי אהב.
גם אשפר שהדריק' הללו המתייסרי' איכ' ראויים ליוסורי'
הללו אך מאת ה' היתה זאת לברם האלהים ולבחמם

ולכסות' אם יהרהרו אחר משפטו יזכרם לקץ בתוכחת
ואם יעמרו חזקים באהבתו וביראתו. גם איפשה
שהדריקים הללו. נגמס ומצוים בעון דורס ליסא
ולכפר עונם כמו שמכינו ביחוקא שאמר לו המקום ואת'
סכב על כדך השמאלי וסמת עון בית ישראל עליו משפר
הימים אשר תשכב עליו תשאף את עונם. ואכי כתי' לך
את פני עונם למספר ימי' סלם מאות ותשעי' יום וכסאת
עון בית ישראל וכלית את אלה וסכבת על כדך הימני
סנית וכסאת את עון בית יהוד' וגו'. גם ביש עיה
בפרשה הכה יסכיל עבדי אומר בפירוש שהכריק ללכר
ללכר בעון דורו ואשרי הדרי' המכפרים על עון דורם
ומעלם: אשר יש להם סכר טוב בעמלם. כי פרי
מעלליהם הטובי' כפון להם לנצח האורך להתהלך לפני
האלהים באור החיים לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו
לראות בפלגות כהרי נחלי רבם וחמאה וישבעו בטוב
לאורך ימים ולא יוספו בראב' עוד אפי' רבאחד באותו
עולם כי כבר כתכפר עונם בזה. וכך אמ' ישעיה הנביא
אורך ה' כי אכפת בי ישוב אכך ותכחמני:

ועל טלום רשעי' כי תירא' סליו עולם השגו חיל לא ירעבו
ולא יכמאו ולא יחזרו כל טוב. רע באמת כי כסאת
ה' אותם על רשעתם ופסעיהם כי יתגברו. לבל יראו
באות ה' ולשרש מארץ החיים סלה. לכך בחלקות יסית
למו להשפיע להם טובה בעולם הזה לפרוע להם סכר
משום מזה שעשו. כי המקום ב' איכ' מקפת סכר טוס
ברייה העושה רצונו בין רב למעט כי פועל ארם ישלם
לו וכאורח איש ימכאנו. גם אולי אביהם או זקיקם
סל הרשעים הללו עשו שום מזה אשר בגללה כוחלים
הבנים שררה וגדולה. כמו שמכינו ביהוא סכאמר ויאמ'
ה' א' יהוא יען אשר הסיבות לעשו הישר בעיני ככל אשר
בלבבי עסית לבית אחאב בני רביעי' יסבו לך על כסא
ישראל: גם אלה בגלל אבות מושיע בנים. אף כי
ממאים. ועל רובי עוונותיהם ממתין להסיב גמולם.
באותו עולם. לתת להם כעוועלם. כי מי הקט' איו ויסלם.
ושם כרור עונם כפוכ' חטאתם. להביא להם מגורתם.
והיסורים בלבותם. ירכנו על משכבותם הירא את הטם
וחרד אל רברו ישמור אלה ויתבוכן חסדי ה' להסכיל
למעשיהו. להגיד כי ישר ה' כזרי ולא עוולת בו. ובדעתו
יכרית דריק' החכמים וסכילו זאת יבינו לאחריתם.
ואשר לא ירעו ולא יבינו בחסוכה יתהלכו. ועם תועני
לבב הם ואין בהם תבונה. נדרמו לסוס ופרד אין הבין
וטח עיניהם מראות המסכיל לבותם. ועליהם אמ' סלמה
המלך

המלך אכני רע לא יבינו משפט ומבטוי ה' יבינו כל: גם אביו נעים זמירו דוד המלך ע"ה אמ' איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת. בפרוח רשעי' כמו עשב ויכזבו כל פועלי און להשמדם ערי ער: כי עלות הרשעים וגדולתם. אחרית דבר איבוד נשמתם. נחלה מבוהלת בראשון ואחריתה לא תבוך. וייסורי הכריה' ועצבתם בראשונה. אחריתם תהיה להם עדנה. כי לעתיד סכרם הטוב וגמולם. הוא יהיה לעולם. מי חכם ויבין אלה כבון מדעת כי ישרי דרכי ה' כריה' ילכו בס: חובת כל היסורי'. ויותר לילדי העברי'. כאשר יגדל האדם בשכ' ויסיף דעת מלבבו. על אשר לימדוהו אביו ודב'ו. ליראה את ה' אלהיו ללכת בדרכיו לשמור מצוותיו חזקיו ומשפטיו. ולהסביל למעשי ידיו כי כולם בחכמה עשויים באמת וישר ואין בהם כפתל ועקש כי כולם ברוך ומשפט ומישרים: ואל יאמר אדם די לי סאלמוד ואחזיק רק מה שלמדוהו אביו ורבי ואין כריך להסיף כי האומר ועושה כן כל שאינו לומר ומקיים המצוות מכח מצוות ויברו לא מהנה בעלמא כאשר הכהיגוהו וחכמהו אביו ורבו. ועלו אח' ישעיה הכביע ע"ה יען כי כגם העם הזה בפיו ובשפתיו כבודו. ולבן רחוק ממני. ותהי יראתם אותי מכות אכנים מלומדה. וכת' בתריה לכן הכני יוסף להפליא את העם הזה הפלא ופלא ואברת חכמת חכמיו וביית כבוניו תסתתר. הלא האדם אביו לא לימדוהו לאכול בילדותו אלא מעט מעט כאשר יוכל סאת וכאשר יגדל יוסף לאכול מעטו כפי רוב השנים. לם ביראת ה' לסור מרע שיש לו לאדם כפי שכיו ודיעו וסכלו להוסיף לקח וכבון תחבולות יקנה לדעת את ה' ולהכיר דרכיו ולהכנס תאוות יברו. לעשות רצון יוצרו ככת' תן לחכ' ויחכם עוד הודע לכדיק ויוסיף לקח. ואו' יסמך חכם ויוסיף לקח. וכבון תחבולות יקנה. על כן כל אדם ישיית זאת אל לבו ויאמ' הנקל באתי עבד למלך הכבוד ארון כל הארץ. אפרי מה נכברתי. אשרי נוכרתי. להיות נכבר היום מלך ישראל בי. וכת' ועתה כה אמר ה' יוצרי מבטן לעבד לו לסובב יעקב און וישר לו יאסף. ואחבר בעיני ה' ואלהי היה עזי. ואומ' זכור אלה יעקב וישראל כי עבדי אתה הישריתך עבד לי אתה ישראל לא תכשני. גם יחשוב האדם ויאמר יוצרי לא יכריח רק להתעבב וליהנו בעולם הזה לאכול ולשת' לאסוף ולכנס. כסף זהב לעשות לי שם בשם הגדולי אשר בארץ אכני השם הממלא' בתי' כסף. כי השם עובר בי לילה עבר ובין לילה אובדו לא בראני אלא לכבודו שיסמח במעשיו

ולתפאר בי בעשותו רצונו וחכבו. ולא אמרה את פיו. ובהתרחקו מתועבת נפשו ובהמנעי מעטו הרע בעיניו להכעיסו למרות עיני כבודו. ככת' כל הכרא בשמי לכבודי בראתיו יברתיו אף עשיתיו. ואומר ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר: תם וכסלם טבח לאל עולם:

תוכחה אחרת: יפה ואורת:

אברך

את ה' אשר יעבני אף לילות יסרני כלי ימי. הלא הם יורוני. ולבקר יעירוני. ולספרים יזכירוני. ויאמרו לי עד מתי עכל תסבב קום קרא אל' אהיך עד מתי מאכת לענו אם לא עכשו אימתי. השמר לך ושמור כפסך מאר בטורם תלקח מעמך. על אשר תמול בואך ומחר נוסעך ורוח אלהים יסאך. על אשר לא תרע כי נכרי אתה וגם גולה את למקומך טוב יום אחד לפני מיתתך כי כפסע בניך ובין המות. ימך חלומות סקר וחיך כענן בקר. בהאריכו תתקע. ובהעלותו תסע. ויש אשר יהיה הענן ימים או מספר או יום או לילה ובעלה הענן וכסעת. התקופס והתאושס. והכלם והתבוסס. עד אנה כעיור יומם תנסס. וכמו באפילה תמסס. עכי כמה ימי פני חיך כי תכלם בהבל. ותאברס בתוהו. הנה חיך הולכי ורלי. עד המדרגה התחתונה. ומאויך מתגברים ועולים עד המדרגה העליונה. עורה והקיסה. רובה ואיכה. הגביה הספל. והספלה הגבה. פכה בכל מעטך פעשו ירך. ובצמל טעמלת תחת השמים גם אתה ידעת כי אין טוב בס. כמה פכים הלכת אחרי ההבל ותהבל. כוטר כרמי הוית וכרמך לא נטר' ועיני ה' המה משוטט' בכל הארץ לראו הפרחה הגפן פתח הסמר. והנה עלה כולו קמטוים. זקנת וסבת. וסובבת ולא סבת. בית האמת החרבת. ובית און יסבת. זה כמה פכים ה' אלהיך עמך לא חסרת דבר. לא בצדקתך וכיושר לבך. גם שיבה זרקה בך. ואתה בסרירות לבך הלכת הילרות והסחרות עברו רן הבמות לא סרו. הסביעך ותבעט. הסקך ותסכב. ויתאל ותותר. גזלת אורן. ועשית תורן בתי מידות. סידה ושדו'. לחם ובשר. ומזב לא חסר. ותרבץ ככסב עלי ארץ. לרברי אהבים. ולרמי עכבים. ומחה בלחת. ומזא כפחת. ואתה אל בור סחת. והנמטה בא לקחת. ואתה מתעסק בגילולי עבדיך. כסף זהב. הבלי תבל

ליבבוך. ואל מסכיותם סבבוך. פתו מדוע גבבוך. אחרי
אמר התעדרת. וראשך רמנת. מפרי עץ הגן אמר לא
סתלתו. ולא עמלת בו ולא גרלתו. התמכרת והתככרת.
ועברת ולא זכרת. האמירך ותמירנו. העפירך ותפירנו.
ואותי השלכת. כי מלכת. על כן לא הארכת. העל אלה
התאפקה': הריכות פעמך. אחרי זממך. זה
אומר ככה. וזה אומר ככה. ואתה תעשה מלוכה. ונסל
משלו בך. איך כהה לשברך. גבבוך התאוות. ותקפוך
האוות. ואתה תבקש. לך גדולות אל תבקש. היט לך
פה להשיב או נמצא להרים ראש. תשא עיניך לשמים.
ולכך בין תנור לכורים. ותפילתך אך רבר שפתיים.
למון רכה. ובלב לא זהה. בלשונך תהילה. ובקרבך
תהלה. בפיך תפילה. ובלב בך תפילה. עבודתך לא
כקיה. עושה מלאכת הפס רמיה. הסר מעלי המון
ספירך. הגנוב ורצוח. והלך סחוח. ובמה ירבה
לסלוח. ואתה בלא כח. דומה לחוח. ותפילתך לא ריח
גיחוח. הסר זנוכך והשך כאפוסך ואל תאל כער אנכי.
תנה לה אלהיך כבוד בטרם יחפך וינס ליהך. וייבם
כחך. ותקצר רוחך. ויסל ממכרך ויכבר טררך. ותהיה
על כפסך למשא. כאבן מעמסה. ובסרך ימס. וחלבך
יזוב. ואפס עצור ועזוב. הלכח תדרוך ילדותך. ותלך
אחרי בחורותיך. ועתה הלך הלכת כי נכסוף נכספת.
אל טעפועיך. למה הקילות את רועך. והתרכית אל
רועיך. והאחים. סביבותיך פחים. והרעים. רעים.
ברעתם ישמחוך. כי ישבחוך. ותשמח כי ישחקו לך.
ויהפוך האלהים על קולך. הסתומם והתבונן. ותיבנה
ותיכונן. כי סרבים וכלובים אתך. ואל עקרבם אתה
יוטב. ובמוטב לזים ישבת. ובדרך חטאים עמדת.
כי קינאת בהוללים ובחטאים. גם פעמים רבות ידעת
כי היכינו לבך ליצר ולא ליוצר. ובטלת רצון היוצר מפני
רצון היצר. ועל מי בטחת כי מרדת בו. הלא תירא
מיום ברה. מפחד פתאום. מיום נורא ואיום. תפואת
רשעים. ממטפטים הרעים. מגזירת מלכויות. ממיני
פורעניות. ודקדוקי עניות. ממקרה ופגע. ומכל כגע.
כי יעצור השמים. וכי יגרע כטפי מים. ואל מי תשא
עיניך בעונויך. וכפי מי תחלה בחולייך. בקרוב כפסך
לשחת וחיותך למיתים. בבואך ים. בל כחך מדבר.
רעב כי יהיה. רבר כי יהיה. וכל מיני משחית. כי
יבעתוך בלהו. כי יאחזוך ימי עוני. הלא אז יכנע לבבך
הצרל ותאל קומה והושיעני. ומנח אשה זונה היה לך
בבקשך תקוה ועקב. המן הגרן אומן היקב. והוא

רחום וכפר עון: בצרה קראת ויחלכך. זעקת
אליו ויכלך. בהביטך ימין ואין מציל. שמאל ואין מכיר.
ותשוב בכל מאריך. ותבין בכל לבבך. ותאל חטאתי.
ויסר העויתי. ועתה שא נא חטאתי אך הפעם. אם
עול פעלתי לא אוסיף. וכי היתה הרווחה. את לבך
הכברת. ותלבס כתךך אשר פטט. וטופפת את רגלך
אחרי רחם. אללי לך הכזה יגמול עבר לרבו. אם
כהתל באנוס תהתלו בו. האמור תאמר כי הסתרת.
הנה אלוה כל בסר. הממנו יפלא כל רבר. הנטע און
הלא ישמע אם יוצר עין לא יביט. אוי לך בן ארס אברת
בן אנוס כי תשיב אל ג רוחך ותיביא מפיך מילי. ובעת
כעסך. תסכח ה' עוטרך. כעסת והתקצפת. את מי
חרפת וגירפת. ועל מי הרימות קולך. קום אכול מפרי
ידך. למה קרעת בגדיך. האותי הכעסת הלא אותך
למצע בסת פניך אכלת בוטר וקוהו סניך. ותשא מרום
עיניך. והאמינו רעיוניך. וכזה וכזה שמעו אנכך.
מתוכסות ראשית אוניך. ולא יורע עול בסת. מדוע
רוחך סרה. ועצתך נבערה. קרבה עתך. ורוח רעה
מבעתך. הפוך יריך וחזק מתניך. ותורך נוראות
ימיניך. כי עשה תעשה וגם יכול תוכל. יריך לא
אסורות. ורגליך לא עצרות. עיניך לא עיורות.
ואזניך לא סגורות. חזק והתחזק ואל מן ההפכה.
והיתה לך כפסך לסלל. וישוב בסרך לך יטהר. עד
מתי רעיוניך פוסחי על שתי הסעיפיל. כרפיים הם כרפי.
הסב יכרך הרע אחרונית. ואל תלך קדורנית. גער
בטוטן והרחיקהו. ואל תתקוהו. וירעת את אשר תעשה
לו. כי לפתותך בא ועומר על ימיך לסטנך. בקרבך
הוא יושב. ורעות עליך חושב. והוא כגיבור מסכיל לא
ישוב ריקס. אתה תקרום. והוא יפרוס. עד יפסוטרך
ערום. עזוב הזמן ומערכותיו. ואל תתאוו למטעמותיו.
כי מות בסיר. ומרה תהי באחרונה. תן לבך לראשיתה.
פן מה תעשה באחריתה. עשה ואל תאחר. ואל תתהלל
כיום מחר. כי לא תדע מה ילך יום. ומי יגיד לך כמ' ימי
סני חייך. טוב יום אחד לפני מיתתך. כי מת אתה ולא
תחיה. ומה ה' אלהיך שואל מעמך. כי אם לסיתו נגדך
תמיר. כי מימינו כל ימוט. ובכל דרכיך לדעה אותו.
העירה ועוררה את האבה ער שתחפץ וסוס אמריו
כחותם על לבך ותהיה בעיניו כמנח סלום. והדרך
הטוב' אחת היא לרוסיה. ברה היא למבקשה.
כל מבקשה לא יעפו. על מבכרך בלילות בקשיו.
ובדרוסי הלב דורסיו. ואם לא תיגע אל תאמר יעתי
ולא

ולא מצאתי . כי הוא נמצא לרדשו . וכרע לכל טאיו .
וקרוב לכל קוראיו באמת . רק עונותיך מברילים ביך
לבינו . לכן טוב והפצר בכפסך ועצור ברוחך . וחזק
בתומך . ואל תרף עד יפקח העם עיניך . ויבלה את
אזניך . ויטהר רעיוניך . כי עתה יעיר עליך . ושלום
נות בדיקך . ותשא פניך מרום . ובטחת כי יש תקוה :
תם ונמלם :

לא יטופהו . ולילה לא יחליפהו . המטבי מבור האוות .
עלי מקבר התאוות . התאמצי ואל תערוכי . והתחזקי
להחזיקי בתומתך . והתקדסי מטומאתך . ברחמי מן
המות . וכאימת הכלמות . ושאי ממקור החיים .
וממעייני היסועה :

תוכחה יפה ומעולה : הגיעה הנפש למעלה :

אזהרה לנפש ולהוציא טטיט ורפש :

הוי

ודע כי אין לך אויב ומבקש רעתך
כי כרך הרע . וכל רעיוני עליך .
מחשב להרע לך כל היום להכין לך

כלימות להפילך בטחת ופעל וכל מזימותיו ועסתכותיו
להדיחך מעל ה' אלהיך ולהשכיחך בעיניו למען תיוקם
לעשות הרע בעיני ה' להכניסו למען טורדך מחיי ע
עולם לאסוף עם חטאי' כפסך ולהניחך בקהל . רפאים .
כי כאשר יקום איש על רעהו ורחו נפסכן הרבר הזה .
והבא להורגך השכם להורגו . וחזק ואמץ ותהיה לבן
חיל ותבא למלחמה על אויביך . ובתחבולה תעשה לך
מלחמה עמו . וכעלות על רוחך לעשות פוס דבר נגר
בוראך במעשה או בריבור בראיית עיניך או בממיעת
אזניך או להימנע מעשו מזה או בטתית' דבר שאיפשר
בידך למחות בהילוכך . ובמחשבתך בכל דבר אשר
תוכל לחשוב ולרעת שהוא נגר ויורך . בין תבין כי
הוא יצר הרע המבקש לחטואך . ובכן והסבות אל
לבביך וא יכרך איך אעשה הרע הזאת וחטאתי לאלהי'
האל הגדול הגבור והנורא נוטה שמים ומזכיא במספר
צבאם ויוסר ארץ כותף כסמה לעם עליה כותף טמם לאור
יומם חוקות ירח וככבים לאור לילה חכם לבב ואמין כח
יוצר כל מאין ברא כל במאמר בלי עמל ויגע כי הוא
אמר ויהי הוא בזה ויעמד ועיניו מטוטטות בכל הארץ
צופות בכל מעללי איש ואזינו טומעות ותוכן לבות הוא
יבין ואין כל דבר נעלם ממנו . והוא יכרני מטטה
קרחה . וידיו עטוני ויכונוני למען ספר טמו בכל הארץ
ולעשות חוקותיו מכותיו ותורותיו כאשר בוני ה' אלהי
הרועה אותי מעוריעד היום הזה ועושה לי כל ברכיו
ובכל לילה אני מפקיד רוחי בידו ובבקר מחזירו לי
ומרבה להטיב עמדי עד אין די ספר . ובחיי אכזי עפר
ואשר רימה ותולעה אף כי אחרימותי אשר תשוב הרוח
אל האלהים אשר נתנה ויבאני במשפט על כל נעלם אם
טוב ואם רע : ואין יעלה על לבי שאני בזוי רש ונקלה
ספל מכל הספלים להמרות את פי ה' אלהי מלך גדול

ברכי

כפסי את ה' ואל תשכחי כל
גמוליו . זכרי כי ממקום
קדום הוציאך . ולא לתוהו
בראך . ויתן לפניך החיים והטוב הרע והמות . גם את
האור והכלמות . בחרי לך היום . אם עברת אם פדיום .
והתבררי והתלבכי וזהרו . מהרי תטהרי . ותחליפי
פלמותייך . והסליכי תעטועייך . והבלי טעטועייך .
ותסיר את ייך מעליך . ואל יפתוך יכרי הגוף הנגוף .
עוזבהו בטרם יעזבך . והכלימהו בטרם יכלימוך . מה
לך אחריו נמשכת . והוא נחפז ללכת . ולטוב אל עפרו
כסהיה . ואת תשובי אל האלהים אשר נתןך . עתה רעי
וראי מה תטיבי טולחך דבר . היעמוד לך . אם תחזקי
דייך . אם תתפתי בהבליו . ותמטכי בחבליו . ותעזבי
את צור מקורך . ותסתמי עין מאורך .

ברכי נפסי את ה' להתחברו עם מלאכיו .
והתחלכי עם משרתיו . ברוכיו . ואל תקוצי לתוכחתו .
כי הוא חונךך הרעת . ויתנך רוא וטומעת . והטוב והרע
זרעת . מה לך ולתולעת . הלא ירעת כי תסוקתו אלייך .
ועיניו עלייך . הדומי ואל תדומי . פן תסוי לו גם את .
גם את העלי והגלי וגערי . בחפץ הגוף . ובארבעת .
טפטי הרעים . לכן תבואי בצור והטומי בעפר ותקעי
לך יתך במקום נאמן . בחרי לך אורח חיים למעלה .
וסורי משאל מטה . ותני לך מהלכים . בין המלאכים .
במוטב עבדיו ובמעמד משרתיו . משרתי מלכותו .
וסלחי מלאכותו . ועוסי מלאכותו בכל לב טאו עיניך
לקרועים אשר בארץ . ותני לך א טטהורי אשר בטמי .
הביטי אל צור אשר ממנו חובבת . וט הגיזרה הפנימית
אשר ממנה לוקחת . הסבי פנייך וסאי עינייך אל המנורה
הטהורה אשר לפני ה' אשר ממאורה תיאורי . ואל עבר
פניה תאורי . ויאר הפניו אלייך . וזרחה טמם כדקה
ומרפא בכפסייך . אז תראי האור הבהיר . אשר חסך

על כל אלהים הגומל עמי כל הטובות האלה למען חסדו.
חליה חליה לי לשלם רעה תחת טובה לעשות הרע
בעיניו להכעיסו. וחדלת מחטאו לו למען כבודו לעשות
לו כחת רוח שיטמה במעט משרתיו עשוי רכזו. גבורי
כח המושלי בישראל. ובוזה תהיה נסכר בכפלים אחת
על מכיעת העבירה שלא תיענם. ועל בער כפיית היצר
למען יוכרך. וטוב לך להצטער בעולם הזה שהוא הבל
כדי לקנות עולם הבא שכולו ארוך וקיי. ואם את הרבר
הדה תעשה פעמים ושלם ויכולת עמוד כגדו ונתנו ה'
אלהיך בדרך ולא יוכל לך מעתה כי תשכחו:

ידוע תדע כי יצר הרע המחטיאו לאדם
הוא יצר התאוה הנכנס בלב הבכיס לגנוב ובלקטים
ללקטם ובאותו עשה נהנים מאד ודרכיהם ישרים
לפניהם ואחריתם ררכי מות כי המלך תופסם ותולה
אותם. ואז שמה מאד היצר הרע כי בתקיימו מ
מחשבתו. ונעשתה עבתו. ונטלמה תאוותו. כי
לכך נכנס בתחלה בלבם להתאיבם לעשות הרע כדי
לטורדם ולאברם מן העולם: עתה ראה גם ראה
והביאה למוסר לך וכבוד כפסך מרע ולא תאבה לו ולא
תשמע אליו כי הרב תהרגנו ותכבוש אותנו וזכור את
בוראך ובכל רכיק רעהו והוא ייסר אורחותיך. ואהבת
את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל כפסך ובכל מאודיך:

התרחק ממדת הקנאה כי איך מדה רעה
למעלה הימניה והיא אב לכל העבירות וטורם לכפור
בבורא כי איש אשר תעבור עליו רוח הקנאה וקניא ב
בחינו היא מוביאתו מן העולם הזה שרואה ומצטער
תמיד וסופו יורם גיהנם. כי היא גורמת לאדם לחטוא
ולעבר על כל מצוות האמורות בתורה אם תדקדק ושה.
ואם רוח הקנא יעלה עליך בראותך את חבריך מצליח
במעשיו בגושו ובממונו ואתה לא כן עשה זאת איפוא
והנכל. שא עיניך לסמי ותן כבוד וסבח והודאה לארון
הכל אל אמת שאינו מקפח סכר כל בריו העושה רכזו
בין רב למעט כי כפי מעשה האדם גמולו ישלם לו.

אמרת בלבבך לויס מעשו טובים ומצות ביד חבירי
ועושה רצון קונו ועל כן גם יוצרו עושה רכזו ומשעו
טובתו. ואכי אולי הרביתי לפסוע כגד בוראי ואכי כרוי
ואם אולת אדם תסלק רכזו על ה' יענף לבו. בתמיהא
אך תקבא במעשיו הטובים ואמרת אעשה כן גם אני
ותטיב מעלליך ועשה רצון יוצרך למען יאהבך ותמכא
חן בעיניו. ואם ירעת שאת בריק גמור וחבירך המצליח
רעע גמור אל ירע בעיניך על המקרה אשר את רואה.
אך חשוב בלבך אפשר שחבירי הרעע המצליח עשה
סוס מצוה ובהצלחתו מסתלם לו גמולו בעולם הזה
כדי לפרע ממנו לעולם הבא על רוב עונותיו. ואכי

אעש שאכי בריק אי אפשר שלא חטאתי כגד יוצרי כי איך
אדם בריק בארץ אשר יעם טוב ולא יחטא ועל אותו חט
הקב"ה הוא יפרע ממנו בעולם הזה למען הנחלמי חיי
העולם הבא שהוא עולם ארוך. ומאבהתו אותי מייסרני
בעולם הזה לכלת פשעי ולהתם חטאתי ולכפר עונתי.
ככת כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלהי מייסריו. וכתו כי
את אשר יאהב ה' יוכיח וכאב את בן ירעה. ואם גם
אתה תצליח ויס לך די סיפוקך בריי ובכבוד אך סאיך
עמיר ואיך לך רוב בניס כמוהו וקייאת בו. הוי ירע
פעונסך רב וגדול עונך מכפוא כי אתה כוהב קלות
ביוצרך ופראת שאתה חכם בעיניך לאמו לא יתכן דרך

ה'. והיית רובה שהיה מתנהג אחר דעתך ודוכך.
אך זאת חשוב יוצרי ברוך הוא מלך שלטון ומי יאמר לו
מה תעשה ואיך להרהר אחריו ודיילי על הנסמה אשר
נתן בו חיים וחסד פעושה עמדי ועלי להודתו. ולסבחו
על כן. ומה תקוה כי יעסיר איש כי ירבה כבוד ביתו.
הלא גמותו יקח הכל לא ירד אחריו כבודו. ואיך טוב
לאדם לא ליראה את השם הנכבד והנורא ולעבורו בכל
לב לעשות רכזו במילוי בלי חסרון דבר בכל יכולת
ולאהב אותו ולרבה בו ככתו את ה' אלהיך

תירא ואותו תעבד ובו

תדבק.

כרבר הזה תדבר אל יצרך הרע

במוצאך אותו:

סליק

תקנות מרבינו גרשון

הקהל לעצמו:

עוד תקנו רבינו תם ובית דינו למכה חבריו חוץ מבית הכנסת לקנסו להדיח טורכיים ובבית הכנסת כפל כ' דינר וכן הציר הדר יוסף קרוון מראה בפני רבי יחיאל מפ"י. ואם הכהו פני פעמים חייב שיקנסו ולא המוכה הכה המכה אחר וזכותו ואין צריך להתיר למכה הראשון אך הקנסות יסגטו לפי ההכאות:

מכתב הדר יחיל מפ"י מט"י כי לא כחפצט מברולי צרפת בן מכה חוץ לכה למכה בכה אלא כתמו כח ביד ב"י למצט ולהרבו לו לפני הצת למכה למוכה כחפצט יישר בעיניהם. וקנס זה למוכה ולא לעניים כראמרי וכן על מצפה דפלבא רזוזא דחייבוהו חכמים שיהא למוכה וכן תקנו שאשה יחידה או קרן נאמן למר שראה סהברו וכן קטן נאמן כשאין פנאי להזמין כסרים כראמרי וכן בפרק החובל הואו רתקע ליה לחבריה אמר ר' יהודה הא אבי חזיתי זיל שלים ליה ולפי רוב ההכאות:

חרס למסור יחיד וקרוב כסרים אף על גב שלא שמעו כי הלטינו אך רואים כסמרבר למוסל ואז כזה המוסל על המוסל או אמתלא אחריתא:

חרס שלא לקבץ גליין ספר אפילו כדי לכתוב עליו:

חרס שלא לבייש בעלי תשובה מעונם בפנים:

חרס שלא לקח גניבות כמו תועבות גביע ובגדים

וספר תיפלות ומשמטין משום סכנה:

חרס שלא לראות בכתב חבריו או הסולח לחבריו בלא

יריעתו אסור ואם זרקו מותר:

תקנת רבינו גרשון בן בעל הבית בן שאין בעל הב' והאשה תובעת מזונות על זה יחרימו כל היורע משלו ומ' כשהבעל בהעיר שיקבל חרס שאין לו כלום יפקדו

לה מזונות על זה. הא דאמ' עבר ואשה פגיעת רעה היינו בחבלות אבל אם נהנה בגזל אשתו חייב וכתב

רב נחשון גאון דהא שהם פטורים היינו מלשגם אבל

מלקות חייבים דאם לא כן עבר ואשה הבווייה יאה

חובלין באנשים חסובים:

פנים שחבלו זה את זה משלמין במותר כזק שלם ואחר

כן שמין החבלות והבוסת והכל זה כנגד זה יש יותר

משנים ושלמה מהאחר ואם נתאנס המכה ואומר רובו לי

דין תורה ילקו בית דין ודו ממנו וייתנו רשות למוכה ל

ללכת ולהביאו בערכאות כל גוים. אמר רב המכה מי

חרס שלא יתפלל עליהם כשמוחזיק אדם בבית הכנסת עד שיאמ' טובי הציר סיתפלל:

חרס שלא ירחיק אדם את אשתו ויטעה יותר משמנה עשר ח"שים בלא רשותה:

תקנת גאונים יכולים ישראל לשים חרס בלא זמן אך יכולין להתיר ליחיד לכוד שעה אם יש טענה עבר הזמן אין צריך התרה ובתוך הזמן יכולין להתירה:

מותר לרבע עש עבריון שעבר על חרס וכמנה לעשירי: תקנה עיר שיש בה בית הקברות כופין בני הכפרים המולוכים מיתיהם שם לרון שם ואמרו גרולי צרפת מקום שנזכר שם תלמוד חסם מקרם קרוב לודאי שהיה שם חרס בית דין ודין בה:

תקנת קדמונים לא גזרו לבא לבי דין מירושת קרקעות אלא לבית דין הגדול שבמדינות:

תקנה שלא ליתן לאשה בט בעל כורחה ואין הנט כלום ואם נשאת בבט זה לנתה ברעתה ואינו עבריל כתן זה בט מתחילה מרבוה וכמנה פסול בתן לה בט שני בעל כורחה אם ירענו שלא ירעה בפסול הראשון.

מקבלי חרס הקהילות אמר רבינו יחיאל דאם פטרו זה את זה דאין צריך היתר ואם האחד רוצה לקיים החרס וחבירו חוזר בו ופוטור הרובה לקיים מותר לינשא על פטור חבריו וחבירו אסור לינשא וקצת מבני צרפת חילקין על זה. אך אם נשא האיש את האשה מותרת לינשא לרה.

תקנה שלא לשכור בית מגוי סדר בה חבריו עד מלאת שנה אחר שיכא היהודי מן הבית אבל אם הדר אמ' לגוי סכר לי בפחות ממה שסכרתי בטנה שעברה ואינו מפרש מפני מה שאלו בפחות או אומ' לו אין דעתי לסכר והשני שומ' וכות' מה שכתן לו הראשון אז אין שם תקל' אם לא יוקרו או יזלו בתים שבעיר. ואין תקנה חל בישראל המשיב בית לישראל אחר:

תקנה שלא ליכנס בחרס כדי להרים מעט. ואחר יכריח לכולם אם יש מנין בעיר אך לא יהיה גבאי אם לא מדר האחרים וקודם רבינו גרשון תקנו גאונים חזי מעט ורבינו גרשון תקן לחדשה בכל שנה:

חרס על מכה חבריו סיתורו לו הקהל קודם סיתמנה לעשירי במנין על סיקבל כל מה שיגזרו בית דין עליו ואם רוצה המוכה דוקא ויכעוק עליו ואם לאו יתירו לו

מחירף אביו יעמ'רין למוכה שלא מצינו שיש לנו להכות
מי שחרף אביו:

תקנת גאונים לשים חרס בקהל בפתח על מי שנזל
את חבריו:

תקנת גאונים שמע מהלשינו אם ישוב כזה ואומ' מולטן
למוסל דברים כדי להסיר עצמו מן המלשינות וברברים
שאומר מזיק למלשין ואף הלשינו דבר רע יותר מהדבר
שאמר המלשין ראשון פטור השני כיון דצריך לאהרורי
כדי להזיל עצמו בממוץ חבריו והראשון נקרא מלשין
בכל דין וקנס:

תקנת חרס קדמונים שיעשו אחת מן העדים הסמוכות
לתובע ויורד עמו הנתבע לדין באחת מן שלשה עדים
הסמוכות שיש ולא יוצא מנה אחר מנה וליכך ולבקש
חסובים שבמדינה. ואם אדם חסוב הקרוב יזמינו על
פיו:

גם בתקנו' אלו יש שאם מצאו והזמינו לדין בפני שלשה
עדים לא יסרב מלבאר לו ללכת באחת משלשה עדים.
גם הקבלה כך היא מתקנת רבינו גרסום ללכת
לביית דין הגדול ושליח בית דין כאמ' כבי תרי לומר ש
סרוכה להראות לו ההזמנה ושומר בטליחות בית דין
סיבא לביית דין הא' או בזמן ימים שאמר לו השליח.

והנתבע יבחר אחד מהעדים כי כן התקנה ואם יסרב
יגדוהו הקהל על ידי השליח ויש כח לתובע לבטל התמי'
באותו עיר לכתוב לו ההזמנה בעיר סיבא הנתבע ב
באחר משלשה ערי' ויכול לבטל התפלה כשילכו עם עד
אשר יסבו עם שלשה מהם לביית דין ואם לא יבא עליהם
לכתוב שלא בא. רגילות לדרך הקהל אחר הטלת
חרס כדאמר הק'בה למשה כיון שקבלו ישראל התורה
צריך לברכס סכאמר ולמוכיחים יעם ועליהם תבא
ברכה טוב' ולכך נכתב' וזאת הברכה אחר אתם נב'י
ושלא להוציא מביית הכנסת טלית או מחזור בלי רשות
הבעלים ותתן כי במקום שיש גדול בעיר דנין לם:

אלו עשר תקנות שתיקן רבינו גרסום
וקייעו זכ'ל:

בכל מקום שיש חרס ב' דין ועובר אדם דרך לט' ובא
חבירו והזמינו לדין על פי החרס בפני ערי' אפילו בסוק
חלה עליו החרס ומיד צריך לבא לב' דין לטעון ואפילו
שלא בעדים חלה עליו החרס דלא איברי ערי' לא לסקרי
אלא שאין כותבין סרבונות עליו אלא בעדים ואחר

טענותן אם רוצה הנתבע ילך לררכו ואינו צרי' להמתין
עד שיפסקו הדין ועל התובע לחזור אחריו ולסלוח לו
פסק רינו:

והחרס תקנות קהילות אשר עם רבינו גרסום שלא יסא
איש שתי נשים אין להתיירה רק בק' בני' אד' משלם ארבו'
משלמה קהילות אג'ר וצ'פת לומבר'דיאה וגם אותם
לא יסכימו עד שיראו טע' להתיר גם באותו ענין שתייה
כתובתה מוכחת ביד בית דין או במשכונות או במענות
והחרס שמקבל עליו החתן גם כן צריך מאה להתיירה
ואין צריך משלמה ארבות:

והחרס אשר מקבלין האיש או האשה לאחר תשומת יד
צריך כמו כן מאה להתייר אבל אינו צריך שיהיו משלם
ארבות ותשומת יד בלא קבלת חרס יש חרס קדמונים
לקבל התשומת אך יש להתיירה בשלושים ובכולן אין
רשאין להתייר אך שיראו בו טעם מבורר:

וכשאדם מחזיק לביית הכנסת ומזמין את חבריו לדין
וחבירו מסרב אינו יכול לבטלו לא תפלת יוצי' ולא ת
תפלת מכחה אם לא בטל שלם פעמים תפילות ואז יוכל
לבטל כל התפילות:

וכשים בעיר שתי בתי כנסיות או שלשה אינו יכול לבטל
כל תפלה אלא באותה בית הכנסת שהנתבע בתוכה
אמנם כשיבטל התובע שלשה תפלות באותו ב' הכנסת
שהנתבע בתוכה יתפלל אז יבטל בכל הכנסיות שבעי'.
ואם אדם השאיל בה' לרבים ויש לו ריב ומזה
לאחר מהם אינו רשאי לאוסרו לאותו אדם שלא יבא ל
להתפלל בו אם לא אוסר רשותו לכל הבאים להתפלל
בם:

מי שאבד לו אבידה יש בידו להכריח הקהל ולהוסיב ט'כ
עד שיכנסו כולם בחרס שכל מי שירע ממנו שום דבר
שיאמר לו ואין אדם יכול לרחות התובע לאמר לא אכנס
בחרס אך אבא עמך לדין וכ' נמצא בספר ברזילי כי
תקנות גאונים היא ולא יכול הנתבע לומר אחי מזומן לו
לדין וליכך לב' ותקנות גאונים הוא. ואם עשו בני
העיר תקנת עניים או תקנות אחרים והרוב מתרבים
בדבר והן מן המהוגנים. אין האחרים רשאים לבטל
התקנה ואין לרחות שלא להכנס בתקנת חבריו כי אם
על פי בית דין כי אין לשבת בית דין על זה הכל לפי
ראות טובי העיר כמנהג הקדמוני או כפי צורך השע'.
גם אין לנפקד לעכב ספרים הנפקדי' אכלו בשביל שום
תביעה שיש לו על המפקיד ובזה יש חרס קדמונים רק
מלמדי תקנות יוכל לעכב ספר מלמד בו בשביל ס
מכירות

מכירותיו ורוק' ספר' שלמד' בו אבל בסאר דבר הרי הוא
ככל אר' ור'ת הוסיף דאין לעכב ספרים שלומרים בהם
ולא דבר אחר :

ואיש או אשה שהטילו עליו מתנה ובראו לבנותה על ידי
עבד הפקיד אין לו כח להזמין המטיל לבית דין עד ש
סיפרע מה שהטילו עליו או במעות או במסכונות ואז
יוכל להזמין כל מי שיעשה לו שלא כדין ואפילו קודם
סיפרע מתנתו אם יראה שהמטיל עשה לו שלא כדין ו
וכסורה מן המתנה עמה יש כח לבטל תפילה להיות
קובל לו בלא בל' דין עד שבעשה כדין וכסורה לפי ראות
טובי העיר שאם לא כן יקחו לו כל אשר לו על ידי גוי
ויאמר ע' לקחתי ויקח איש כל אשר לחבירו ויאמ' בסבי
המתנה היה לוקח :

ואכסי ספרים אשר אין להם מנין בעירם ובאים למקום
קהלה למנין ביום הכיפורים ומביאין כירותיהם עמהם
סקורין בידיהם בלעז בבית הכנסת אם אין לו לא אחר
יביח אותן לפס בבית הכנסת שהדליקו כירות. ויכולין
בני העיר להכריחו בחרס ולהניחו ואם עשה פנים יביח

אחד והשני ישא בעירו במקום שמתפלל פס :
וכל כרדים שארס נודר בבית הכנסת ישלס באותו בית
הכנסת כמנהג בל' הכנסת ואינו רשאי לעכוב מתקנת
אם יש מנין קבוע באותו בית הכנסת באותו העיר כ
כמנהג אותו העיר וכתקנתם אם יש פס מנין קבוע :

משכנס ארר עד פורים כל העובדים דרך לסס
סבע יירות שיש מנין קבוע. יש חרס קרמוכים לפרוע
מענות פורים לחלק לעניי העיר אם יתבעס איש מאכסי
העיר ואם אין תבעס פטור מן החרס :

ואם בבית הכנסת מנין מזמנם והחל החזן להתפלל
אין אחר רשאי לבאת לחזן עד שיגמור כל התפילה ואם
עבר האחר ויבא אחר רבינו ניסים שאפילו קדיש או ק
קדושה יגמור מאחר שהחל :

וגם יש חרס קרמניות שלא לבטל תפילה לא בסבתות
ולא בימים טובים בסביל פוס תביעה פיש לארס על
חבירו אלא אם כן בטל כבר שלמה תפילות ואם עבד
בורך טעה מותר ואם בסביל תקנת קהל אפי' לכתחלה
יכול לבטל :

תמו תקנות רבינו גרשום

משלי חכמים וחידותם

חכם

אחד היו לו חמשים משכילים והיו
יושבים לרגליו ונוסקים את שוליו
ואמר להם יאמר כל אחד מכם ד
דבר נחמד שבו אבחן רעתי ואמ' האחד בעת המבחן
יקל הארס או יקר. אמר השני העבר הוא בהתסקו
בחלקו חפטי והחפטי הוא עבד ברדושו יותר מחוקו.
אמר השלישי הארס דודף ונרדף רודף מה שלא יטע

ונרדף ממה שלא ימלט : אמר הר' אתמה על מי
סקונה עברו בממונו ואינו קוץ בני חורין במתק לסונו.
אמר הר' חיי הארס שלמה אתמול עבר זמנו והיום
הוא חולף ואינו ומחרתו אין מי יבינו : אמר ה' למרנו
חכמה להתגדל בה על המשכילים לא לרמאות בה את
הכסילים : אמר ה' בבקשך די ספוקך מעט יספיק
לך : אמר הר' פתיות הארס מחבלו והאל' יעזר ע'

פסלו: אמר הט לעבוד המלך בלא אמונה יבא לירי
פכנה: אמר ה' אל תהא מהאנטי אשר בעת כרתם
והרלו מרעת' ובחלותם יכחמו על חטאתם: אמר ה' אל
הלומר בניו תרה וחכמה בפערות יבא טובת' בבחרות
כנבי העדה בתנבותם: מי סירבה לעלות במעלות
גדולו ישמור עצמו מן הכבלו: מי סירבה העולם הזה
ישבע מרדות והיבא ממנו כמלט מן הכרות. האדם
בבמה אכוסה מעכות עמוסה ורוכץ תחת המשא.
כשיתקוף ה' על הקהילה יתן הון לנבליהם ולהופכים
דיהם וכפאיהבם יתננו לכדיבהם. החכמה קראה
מהרו ולמרוני בטרם תבקסוני ולא תמצאוני. ההלוואה
ראשיתה אהב' וסופה איבה ומריב'. כל הרואה כשיעתו
מנוער א' ענה ירע כשיסע מצדנה א' זקנה. התשובה
לחטאי' כרפואה לחלאים. מי שהחזיק בעת התאוה
והשכרות במפעליו לא ימצא ביום דין תואנה עליו: כרי'
הנפט א' המוסר ככור הארץ א' המטר. הנריב ינדב נפטו
לאויביו והכילוי' ופסן' הוננו מאוהביו. כהתיישר המדות
הטובות בחברת הישרים כן ישפיתו בחבל האכזרי'.
מי שלא יקבול חטא אוהבו ישיבה אויבו. טוב מהיות
אילים ומשכיל מרוב דברי' וכסיל. הרבה עשו חסידים כי
הזמן מתהפך פעמים ופגיל הנכבדים. ופעמים ידים
העברים ופעמים יב' ביה הנריבים. יושר וזכות יעמיד
המלכות הכן גדיה ליום הפרייה ומבחר הכידה יושר
ועבדות האל יתברך. מבחר כל המעשים התשובה
ממשובה נקיות מאכזריות וטהרה מעבירה. החכם
נכבד ואם משפחתו בזוייה ורבו חבריו בארץ נכריה.
הפרישו' מן העולם רפואה מן היגון והעושר מהחסרון.
יתרון לכסיל עצמו מן המתוכח עמו. הנריבות
מקרבת אויבים והגבה מרחקת אוהבים. בעת
הזעם אלף אוהבים לא יכיריקך ובעת רצון אלף אויבים
לא יזיקך: ע"כ מחאתי משלי החכמים וחדותיהם:
ועוד מחאתי דברי החכמים מי שמאריך לך שלמו
ומוכץ ממך טובו בכורות המכירות תמכא כמותו.
ואמר מי שמתארח בבי' הכילוי' לא יבטרך למרחקת
המשלסלי'. ואמר האכילה עם האוהב או עם הנריב
מרחקת ועם הסוכא או עם הכילוי' קרחת. ואמר
הקבאי' ימיו מעטים מפני שרואב' למה שלא יזיקהו ולא י
יגלוהו וימות ביוגן. ואמר מי שמאמץ הרכילים לא
ישאר לו אוהבים אפילו יהיה חביב וקרוב. ואמר פי
טבע באיולתו מי שגבר תאיתו על סכלו. ואמר אם

תרצה שלא תדאג תחשוב כל העולם כלו הפסד. ומה
סיעלה בדרך ממנו חסוב אותו ריוח. ואמר כי חכם
אחר עבר על אדם אחר פהיה להוט במלאכתו ואמר לו
היאך חריפותך בזה העולם אמר לו אני רודף אחריו.
אמר לו מה הטבת ממנו אמר לו לא הטבתני ממנו כי אם
מעט מצער. אמר לו החכם אם לא הטבת מזה העולם
פאת' רודף אחריו כי אם מעט מצער מה תטיב מן העולם
הבא שאיכך רודף אחריו. ואמר כי פאלו לחכם מה
טוב לאדם בזה העולם. ואמר הסכל והחכמה ואם לא
יקנה ממון פיהיה בו ואם לא ישא אשה טובה שתכסה
על מומו ואם לא הקבר טוב לו. ואמר אם תתחפט
על הרבור פעמים רבות. תתחרט על השתיקה פעם
אחת. ואמר תנה סורך וענתך על ההרים כי
תראה סביבותיך. ואמר ימות האדם בכסלותו לזמן
ולא ימות בכסלות רגלו. ואמר הרבור בסקל כסף
והשתיקה בככר זהב. ואמר יפה אולל סותק מחכם
ברוב דברים. ואמר מי שלבו כר לטונו רחב. ואמר
סורך אסירך ואם תגליה תהיה אסירי. ואמר כי פאלו
לחל' היאך הסתרת הסוד ואמר אכחיד המגיד ואסתיר
ההגדה. ואמר כשתירא מן החרטה אמור לאו קורס
להן: ואמר לולי שלטת דברים היו מתקנים עינינו
האדם דברי חכם שאינה נשמעת ותאוה שיהיה נמנעת
ובאות אדם עם נפטו. ואמר קרן המשכיל עונה.
וקרן הכסיל העזות. ואמר מחול למי שהרע לך.
ותן למי שמנע ממך. כי אם תקים תדאג ואם תמחול
תשמח. ואמר הסבל שלום והמהירות חרטה.
ואמר אל תחליף קדמון אוהב בחרם. בעוד שלבו
ישר עמך. ואמר אל ימעט בעיניך סוכא אחד אפילו
יהיה קל ונכזה כי פעמים יחנק אדם גדול בזבוב קטן
על כן הזהר משנאת כל אדם. ול ירבו בעיניך אלף
אוהבים. ואמר האדם בלי חבר כשמאל בלא ימין.
ואמר כי פאלו לחכם אחד את מי תאהב יותר את
אחיק או את חברך והשיב כי איני אוהב אחי עד פהיה
חבירי. ואמר השמר מישיבת מי שלא תלמד ממנו
טוב' כי ישיב' החברה הרעה קנץ המד' הרעות. וישיבת
החברה הטובה הוא קנץ רוב הטובות. פאלו לחכם
אחר מפני מה לא תאהב את היין. ואמר להם מפני
שמעל בסליחותו שלחתינו אל הבטן והוא עלה
אל הראש:
עד כאן מחאתי משלי חכמים וחדותיהם

אריה

מסוכר עלה. אל אם הררך
 במסילה. מצפה את טרפו
 ואורב. מבוקר ועד ערב.
 אולי יגורוהו בחומו. והל' איש לפי תומו. וירא הארי עליו
 יסאג. ובלבו רגז פחד וראב. כי רץ אחריו בזעם אפו.
 כאשר יהגה הארי על טרפו. ובמוצאו כמות מר ל בארו
 בארות חמר. סם יכוס אל באר אבליים. והבור רק אח
 בו מים. ובחיר הבור ובתווך מצא. יתד מזה ומזה יבא.
 וישמח מאד על היתירות. ששם רגליו היו עומדות חשב
 למצא מפלט ומקלט. מן הארי אשר עליו סלט. וכי כמלט
 לבר מרבה. וכל יסע יתירותיו לכח. אך בירכחי בור
 ראה במארב. כחם סרף ועקרב. מצפה לבלעו בסאול
 חיים. ויהיו לו פחדים שנים. בתוך כהדים כליל כלו. כי
 לא מועף לאשר מוצק לו. כס מן הארי ופועו. כחם אסד
 פער פיה לבלעו. אם מדרך הארי תועה. תהרגהו לשון
 אפעה. מצא כחם אריה. ויאמר אוי מי יהיה. אם
 יוכי הארי. אם ארד פה כחם קברי. ומאיין יבא עזרי.
 בין ארי וכחם לי מחיים. גם כי לי כקיון שניים. מחוסר
 לחם ומאכל. מים לא אוכל. אך זאת היא כחמתי. כי
 יתד כאמן מצאתי. ומטות עוז לסמוך עלי. עד יסור
 הארי מעלי ואחייב עליהם כגבור. ולא ארד ל ירכתי
 בור. וכדברו כזו אל לבו. עכבר יוצא מעל גבו. ויבט
 אליו ויבן. כי איך פיער בור רק לבן. ומכד הסיכי בעד
 החור. יוצא עכבר כולו שחור. וביתירות סלחו פוכיה.
 אשר עמדו רגליו עליהם. מעט מעט בהם אוכלי. מירי
 יום יום מצבו מכלי. וכראות האיש כי התרועעו ידע כי
 היתירו יצועו. סלפה המה קרותיו. ויתאנן על מצוקותיו
 . אוי מארי אוי מכחם. אשר בפניו רגלי תחם. ואוי לי
 מפני עכברים. אשר מקום מכבי מוקרי. אשר כף רגלי
 יונק תרלח. הנה סתולה התכלח. אוי מצמא אוי מרעב.
 וכי אהיה מהר ללעב. תשח בבור כפטי ובטני. כעפעע
 בין מות וביני. ולא אסיב לראו רעי בחסך רפרתי יצועי
 ואת בור אשר אעמד בגבולך. אם ארעב לא אומר
 לך. המן הסלע אוכיא לי. לחם וימן מאכלי. וכדבר
 פעמים ככה. ותלונתו לא סככה. באשר הוא כבתוך
 הקלע. ויניקורבם מסלע. הבור אשר הכל יכול.
 ויאמר לו פתח פיך ואכול. ולא יחסר כל מי חיך.
 רבם מצאת אכול דיך. ויתערץ בטוב דסנו. רבם וחלב
 תחת לסונו. ויפסוט חרדת אשר לבם. ויאמר מה מתוך
 מרבם. סכח מה למעלה מה למטה. וכי הוא יוסג
 בעלטה. ומה לפנים ומה לאחור. העכבר הלכך

והסחור. אשר ממצבו יתפרוהו ומתבל יגורוהו. לא זכר
 ארי ממעל לו. ולא כחם מתחת רגלו. ברבם אשר יאכל
 יתענב. כמו בחטוי מיני ופגב. ככפיחית ברבם לעט.
 וישמן סם ויבעט. ובהיותו שמן ורשן. עכברים אשר
 סלחו סן. ביתירות מקום מצבו. העבירו ממנו טובו.
 פתע פתאום כסברו. ומקבת בור נקרו. הונקתו מקיר
 בור היתירות. במראה ולא בחידות. וכגדעה כל
 יתד וכפלה. והאיש אשר עליה עלה. בא אל אבני בור
 בפני כחם. אשר לא ישמע לקול לחם. לא יראה עוד ביתו
 ועמו. ולא יכירו עוד מקומו. והמסל מוסר טוב
 לכפס. ואל לבוש בגדי חופס. הארי אשר הולך וקרב.
 הוא המות אשר לאיש כאורב. ולא יהפוך אליו עורף.
 ולא יסכב עד יאכל טרף. והבור עולם אשר כבב בקרבו.
 עד בור יכוס ולא יתמכו בו. והוא כמו יתד כחשב. וכל
 גר בו בעיניו תושב. להאריך ימים לראות זרע. כי
 יזר לב האדם רע והכחם אשר בתחתיו. פה שאול
 הפתוחה לעומתו. האומרת תמיד הב הב. עתה תמאס
 אשר תאהב. העכבר אשר לבן כולו. הוא יום המאיר
 למולו. והסחור הלילה. סניהם חברו לעשותו כלה.
 באדם עד תומו הולך האדם אל בית עולמו. הולכים
 סביבו חוזרים לסוכבים. כי ממנו הם ערבים. לכלות
 מקום מצבו ולדקפו. והוא לא יבין אל סופו. והרבם
 אשר כל זה יסכיחו הנחת העולם אשר עלה על רוחו.
 ומתענב בשעשועי הבלי אשר פרשו פחים לרגליו.
 כמח גילו אירו עבם. וטעמו ככפיחית ברבם. ויתאן
 אל מטעמותיו. וכרב שרשי מזמותיו. בסו וכמדת
 קצירו יסבר עם אבותיו פוכי קבר. ואומ' החכם אשר
 חבר תבוכות כלולאות בקרם. הנחת העולם כרבם
 משוך בארס. ואכי אתן לכורי סבח ותהילה. על המחיה
 ועל הכלכלה. ואשר לא יעשה כמוני לו היום מבוכה.
 וככלכלה ואבן בתוכה. כאשר מלאו חלב עיניהם וירגמו
 באהליהם. ולא סמו במדעם. להלל כורס ורועם:

ואשא משלי ואומר ארי מות שאול נחש
 אשר לא ישמע לקול לחש
 ולבן עכבר היום ושחור לילה רחש
 לבבי כי ערבים הם לבלות חי אשר נחש
 ימי חייו ועולם בור ורגלו מרמה תחש
 כצפוחית רבש חלרו חשבו אך פרי כחש
 יזר בור נשבר ומת ולא יסוכה בעזר תחש